

Waterschap
Rivierenland

Begroting 2023

INHOUDSOPGAVE

1. NOTA VAN AANBIEDING	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Verslaggeving	8
1.3 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	9
1.4 Uitgangspunten	19
1.5 Meerjaren kosten- en heffingsopbrengstontwikkeling	22
1.6 Incidentele baten en lasten 2023	24
1.7 Kostentoerekening	25
1.8 Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	26
1.9 Weerstandsvermogen	27
1.10 Risicoparagraaf	32
1.11 Financiering	37
1.12 Kostenbeheersing	40
1.13 Subsidieparagraaf	41
1.14 Klimaatparagraaf	42
1.15 Verbonden partijen	43
1.16 Bedrijfsvoering	44
1.17 Paragraaf openbaarheid	48
1.18 Autorisatie investeringen	49
1.19 Grote projecten	50
2. KERNCIJFERS 2023	51
3. PROGRAMMA'S	52
3.1 Inleiding programma's	52
3.2 Programma Waterveiligheid	53
3.3 Programma Watersysteem	56
3.4 Programma Waterketen	60
3.5 Programma Wegen	64
3.6 Programma Middelen	67
3.7 Dekkings- en financieringsmiddelen	74
3.8 Recapitulatie exploitatie en investeringen per programma	75
4. TOELICHTING NAAR KOSTENDRAGER	76
4.1 Taak Watersysteem	76
4.2 Taak Zuivering	77
4.3 Taak Wegen	78
4.4 Totaal taken	78
5. KOSTEN- EN OPBRENGSTENSOORTEN	79
5.1 Algemeen	79
5.2 Kosten- en opbrengstensoorten in meerjarenperspectief	80
6. WATERSCHAPSBELASTINGEN	81
7. BESLUIT TER VASTSTELLING	93
Bijlagen	94

1. NOTA VAN AANBIEDING

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de begroting 2023 aan. De begroting 2023 is een nadere uitwerking van de voorjaarsnota 2022, die is behandeld in het Algemeen Bestuur van 1 juli 2022, en de uitkomsten van het in de zomerperiode doorlopen bestuurlijk traject om projecten te temporiseren en kosten te reduceren. De begroting geeft inzicht in de voornemens die het waterschap heeft voor het jaar 2023. Tevens zijn de kosten en opbrengsten per taak opgenomen en de daaruit voortvloeiende heffingsbedragen.

In de programma's is de inhoud van het bestuursakkoord 2019-2023 'Door water verbonden', het Waterbeheerprogramma 2022-2027 'Versterken. Verbinden. Vergroenen' en het wegenbeheerplan 2023-2027 verwerkt. Tevens is een meerjaren-exploitatieraming 2024-2027 en investeringsplanning voor de periode 2023-2027 opgenomen.

Missie en kernwaarden

Waterschap Rivierenland (WSRL) is een organisatie die tot taak heeft zorg te dragen voor het regionale watersysteem in het rivierengebied (zorg voor een goede waterkwaliteit en waterkwantiteit en bescherming tegen rivierwater) en voor de regionale wegen buiten de bebouwde kom in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden.

Het waterschap voert haar taken uit met aandacht voor kwaliteit. De missie van het waterschap sluit daarop aan: *Waterschap Rivierenland zorgt voor veilige dijken en een evenwichtig watersysteem.*

Het waterschap is daarbij in staat om realistische doelen te stellen en om deze – in samenwerking met burgers en andere overheden – tot uitvoering te brengen op een wijze die past binnen de gestelde randvoorwaarden (waaronder kwaliteit, kosten, duurzaamheid, efficiëntie, effectiviteit etc.).

Daarbij hanteert het waterschap de kernwaarden bekwaam, betrokken en betrouwbaar:

Bekwaam

De kernwaarde *bekwaam* refereert aan expertise, deskundigheid en vakmanschap. Een vakmanschap dat bij de waterschappen door de eeuwen heen is gegroeid en tot op de dag van vandaag onderhouden wordt met ervaren, gespecialiseerde en goed opgeleide medewerkers. Bekwaam betekent ook: met kennis van zaken op zoek gaan naar nieuwe oplossingen, gebruik makend van de middelen die tot je beschikking staan.

Betrokken

De kernwaarde *betrokken* omvat veel: oog hebben voor andere belangen, samenwerken, meebewegen met ontwikkelingen, rekening houden met de toekomst. Met daarbij steeds onze taken voor ogen. Qua persoonlijke inzet betekent het: werken vanuit je hart, met af en toe een stapje extra.

Betrouwbaar

De kernwaarde *betrouwbaar* verwijst naar: doe wat je zegt en zeg wat je doet. Het is heel vanzelfsprekend en basaal, en juist daarom is het nodig om er elke keer weer bij stil te staan.

Visie

Het werk van waterschap Rivierenland raakt alle mensen in het rivierengebied. Om wonen en werken in dit gebied, nu en in de toekomst, mogelijk te maken zorgen wij voor een optimale uitvoering van onze taken op het gebied van waterveiligheid, watersysteem, waterketen en wegen.

De goede dingen doen

We zijn als waterschap een uitvoeringsorganisatie. Onze gebiedskennis, deskundigheid en daadkracht zetten we in voor de uitvoering van de taken waterveiligheid, watersysteem, waterketen en wegen. We letten daarbij scherp op het bieden van een goede kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor goed openbaar bestuur zorgen we voor bestuurlijke vernieuwing. We hebben oog voor de maatschappelijke meerwaarde van ons werk. Innovatie is vanzelfsprekend en het waterschap is zichtbaar, ook buiten de verkiezingen. We willen uitnodigend en uitdagend zijn voor burgerparticipatie. Door energieneutraal te werken dragen we bij aan de landelijke klimaatafspraken.

Voor een optimale taakuitvoering zoeken we de samenwerking met partners in het waterbeheer, waar dit bijdraagt voor wat betreft kosten, kwaliteit of kwetsbaarheid. Als overheid staan we voor een professionele dienstverlening aan burgers en bedrijven.

We zijn een aantrekkelijke werkgever en onze medewerkers zijn duurzaam inzetbaar, zodat we steeds beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel. De kernwaarden bekwaam, betrokken en betrouwbaar vormen het fundament van onze organisatie.

De dingen goed doen

Als *regionale waterspecialist* zetten wij onze gebiedskennis, deskundigheid en daadkracht in voor de uitvoering van deze taken. In een gebiedsgerichte aanpak bundelen we diverse opgaven en leveren we maatwerk voor het gebied. We letten daarbij scherp op het bieden van een goede kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten, want we streven naar een *effectieve en efficiënte taakuitvoering*. Dat vraagt *beheersing en transparantie* van de prestaties en kosten van de organisatie.

Voor een optimale taakuitvoering zoeken we de samenwerking met partners in het waterbeheer. Zo profiteren we van elkaars kennis en expertise. *Multischalige samenwerking* is ons uitgangspunt. We houden rekening met de belangen van anderen en hebben oog voor *maatschappelijke meerwaarde* van ons werk. We participeren in activiteiten voor *kennisdeling*.

Als overheid staan we voor een *klantgerichte dienstverlening* aan burgers en bedrijven. Ook bieden we een inspirerende werkomgeving voor onze medewerkers; we zijn *toonaangevend in Het Nieuwe Werken*. Onze kernwaarden bekwaam, betrokken en betrouwbaar vormen het fundament voor een *professionele organisatie en medewerkers*. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor goed openbaar bestuur investeren we in de *ambtelijk-bestuurlijke samenwerking*.

Om goed voorbereid te zijn op de toekomst werken we continu aan verbetering en innovatie. Zo zijn en blijven wij de aangewezen waterspecialist.

Strategie

Het streven van waterschap Rivierenland is gericht om daar waar mogelijk en noodzakelijk verbetering in de uitvoering te realiseren om de taken waarvoor het waterschap staat goed ten uitvoer te brengen. In de bovenstaande visie is beschreven welke organisatie het waterschap wil zijn. Het gaat daarbij vanzelfsprekend niet om de organisatie als zodanig, maar het gaat erom dat een goede inrichting van de organisatie bijdraagt aan het zo goed mogelijk realiseren van onze taken ten dienste van onze klanten. In de strategie worden daarom de succesbepalende factoren benadrukt, die voor het waterschap leidend zijn op de route naar een optimale taakuitvoering en bedrijfsvoering.

De succesbepalende factoren zijn:

1. Taken centraal
2. Bestuurlijke vernieuwing
3. Doelmatige en doeltreffende organisatie
4. Innovatie
5. Burgerparticipatie en zichtbaarheid
6. Energieneutraal
7. Professionele dienstverlening
8. Multischalige samenwerking
9. Aantrekkelijke werkgever
10. Duurzame inzetbaarheid medewerkers

1.2 Verslaggeving

Presentatie

De begroting 2023 is opgesteld conform de regels die gelden volgens het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW).

Leeswijzer

Deze begroting bestaat uit de volgende onderdelen:

Nota van aanbidding

De nota van aanbidding geeft inzicht in de uitgangspunten en randvoorwaarden waarbinnen deze begroting tot stand is gekomen. Daarnaast komen onder andere de financiering, de risico's en de bedrijfsvoering aan de orde. Aansluitend aan dit deel zijn de kerngegevens van waterschap Rivierenland opgenomen.

Programma's

In dit deel worden aan de hand van een vijftal programma's de beleidsontwikkelingen voor 2023 uiteengezet. Inclusief een financiële doorkijk voor de periode 2024-2027.

Begroting naar kostendragers met toelichting

Dit onderdeel bevat een overzicht van de netto kosten per wettelijke taak en een toelichting op de kostenontwikkeling ten opzichte van het vorige begrotingsjaar. Inclusief een financiële doorkijk voor de periode 2024-2027.

Kosten- en opbrengstsoorten

Dit onderdeel bevat informatie over de kosten- en opbrengstsoorten van het waterschap.

Tarieven waterschapsbelasting

In dit deel wordt ingegaan op de wijze waarop de tarieven tot stand komen en wat de tarieven voor 2023 zijn. Het hoofdstuk bevat tevens de heffingsopbrengstontwikkeling in meerjarenperspectief.

Besluit ter vaststelling

In dit onderdeel zijn alle noodzakelijke besluiten opgenomen zodat het waterschap in 2023 haar voornemens op een slagvaardige manier kan uitvoeren. Het hoofdstuk bevat de besluiten ten behoeve van de begroting, financiering en investeringen.

Bijlagen

In dit deel zijn de bijlagen opgenomen waarmee de cijfers uit deze begroting nader zijn onderbouwd.

1.3 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Dit hoofdstuk gaat in op de belangrijkste ontwikkelingen ten tijde van het opstellen van de begroting.

Oorlog in Oekraïne

Sinds februari 2022 is er een oorlog gaande op het Europese continent. De oorlog en de daarna ingestelde sancties leiden tot economische schade aan Europa en Nederland.

Veel landen in Europa zijn voor hun energievoorziening afhankelijk van Rusland. Gepoogd wordt om deze afhankelijkheid de komende jaren te verminderen. Overigens is Rusland geen grote handelspartner van Nederland. Van alle Nederlandse export ging slechts 1,1 procent naar Rusland. Met Oekraïne is de handelstroom nog beperkter; 0,2 procent van onze uitvoer gaat die kant op. Wel importeren we grondstoffen uit Rusland. Zo'n 3,5 procent van onze import komt uit Rusland. Dat is inclusief aardgas en olie, maar bijvoorbeeld ook nikkel en koper. De Nederlandse economie is dus maar beperkt afhankelijk van Rusland, alhoewel individuele bedrijven natuurlijk wel kunnen worden geraakt. Waterschap Rivierenland heeft geen contract met Gazprom. Onze leverancier is Greenchoice.

Naast de hierboven reeds benoemde effecten van de oorlog, i.c. prijsstijgingen en inflatie, zijn er ook enkele meer specifieke effecten merkbaar voor ons waterschap. Drie aspecten krijgen daarbij extra aandacht: cyberbeveiliging, uitvoering van primaire taken en aanbestedingen.

Cyber

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn we extra waakzaam op het gebied van cyberveiligheid. Verschillende internationale hackersgroepen mengen zich in de oorlog, al dan niet gesteund door staten. Russische hackpogingen zijn aan de orde van de dag. Het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) heeft echter tot op heden nog geen, aan de oorlog gerelateerde, digitale aanvallen waargenomen gericht op Nederlandse belangen. Maar het NCSC sluit eventuele veranderingen in het dreigingsbeeld in de toekomst niet uit. Het NCSC onderstreept de noodzaak om alert te blijven.

Primaire taken

De uitvoering van onze primaire taken kan gewoon plaatsvinden. Wel zijn er in het domein van de zuivering een drietal aandachtspunten: de hoge brandstofkosten voor het transport van slib, de beschikbaarheid van polymeren en de toenemende kosten voor slibeindverwerking. Een en ander is in dit stadium nog wel goed beheersbaar. Bij het watersysteembeheer en het dijkbeheer zijn geen problemen gemeld.

Aanbestedingen en contracten

Gevolgen van de oorlog in Oekraïne zijn bij ons waterschap ook merkbaar bij contracten en aanbestedingen. Ondernemers willen stijgende prijzen voor grondstoffen, waaronder brandstof, staal, chemicaliën, e.d. doorrekenen aan het waterschap. Verschillende verzoeken om lopende contracten open te breken zijn al gedaan. Ook veel aanbestedingen verlopen hierdoor moeizaam. Door het College van Dijkgraaf en Heemraden is een kader opgesteld hoe hiermee kan worden omgegaan bij lopende contracten en aanbestedingen. In veel gevallen is maatwerk nodig. Het is op voorhand duidelijk dat we te maken zullen krijgen met tegenvallende aanbestedingsresultaten.

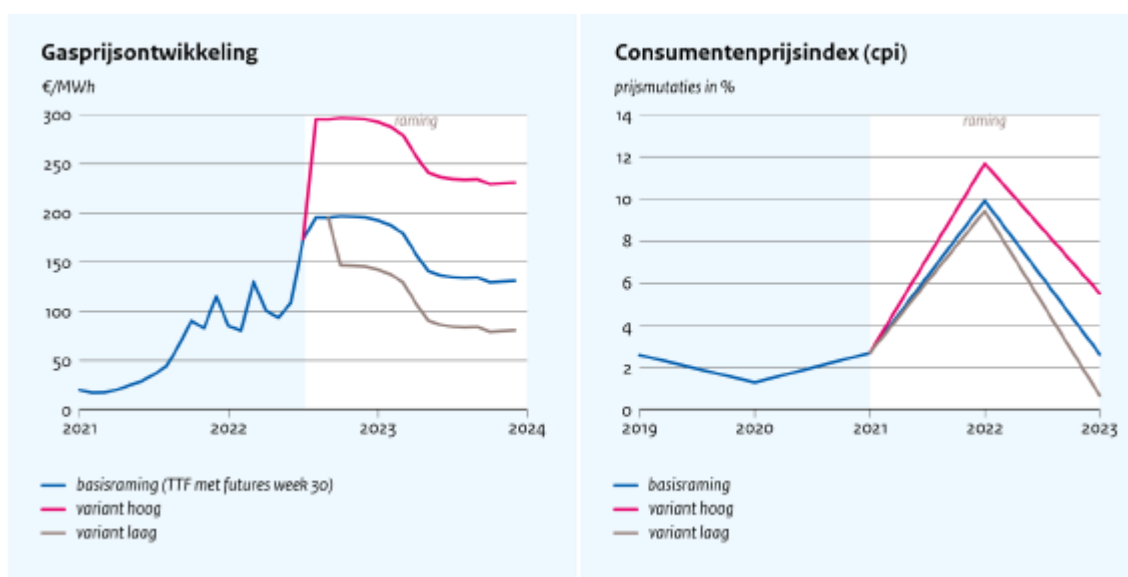
Hoge inflatie, sterk gestegen energie- en brandstofprijzen, schaarste aan grondstoffen

Op dit moment kampt Nederland, net als de Eurozone en veel andere landen wereldwijd met een hoge inflatie. Deze is met name veroorzaakt door de snel aantrekkende economie na de corona-lockdowns en de oorlog in Oekraïne. Hoewel de coronamaatregelen in Nederland zijn opgeheven, is wereldwijd nog altijd een groot effect van de pandemie merkbaar op de mondiale productieketens en logistieke stromen met schaarste en mogelijk verder oplopende prijzen tot gevolg. Een voorbeeld

hiervan zijn de lange levertijden uit China, waar diverse grote steden en havens in lockdown zijn. Hoe dit alles zich zal ontwikkelen is onzeker.

Het verloop van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne heeft een sterk effect op de ontwikkeling van de energieprijzen. De energieprijzen in Nederland waren in de maanden voor de oorlog al flink gestegen, doordat na de coronacrisis de economie sneller herstelde dan verwacht, en de vraag naar allerlei producten groter was dan het aanbod. Nu de Russische regering de gaskraan richting een aantal Europese landen, waaronder Nederland, heeft dichtgedraaid, is de prijs voor gas sterk gestegen. De Nederlandse regering is bezig om de gasvoorraden aan te vullen voor de aankomende winter. De prijs voor olie lijkt, na forse stijgingen, te stabiliseren, omdat op wereldmarkt alternatieven voorhanden zijn. Belangrijk is dat de prijsstijgingen voor energie doorwerken naar andere sectoren. Met name in sectoren die veel energie gebruiken, zoals de industrie, transport en landbouw, zullen de prijzen meestijgen met de energieprijzen. Al deze effecten leiden tot de huidige, hoge inflatiecijfers.

Het Centraal Planbureau gaat in de basisraming van de Macro Economische Verkenningen uit van een inflatie van 9,9% in 2022 en van 2,6% in 2023. Vanwege de grote onzekerheid over het verloop van de met name de gasprijs is doorgerekend wat het betekent voor onder meer de inflatie en economische groei als deze zich anders ontwikkelt dan in de basisraming. Naast de basisraming is tevens een scenario hoog opgenomen, waarin de gasprijzen vanaf het derde kwartaal 2022 € 100 hoger/MWh liggen dan in de basisraming, en een scenario laag, waarin de gasprijzen vanaf het vierde kwartaal € 50 lager liggen dan de basisraming. De inflatiecijfers bij de verschillende scenario's lopen uiteen van 9,4% in 2022 en 0,7% in 2023 in het lage scenario, tot 11,7% in 2022 en 5,5% in het hoge scenario. In deze begroting zijn we uitgegaan van het CPB-basisscenario voor de prognose van de inflatie 2023.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden voor waterschap Rivierenland onder andere tot:

- Hogere prijzen voor elektra, brandstof en grondstoffen;
- Tegenvallende aanbestedingsresultaten, minder aanbieders wegens onzekerheid;
- Verzoeken van leveranciers tot openbreken van contracten (o.a. vanwege dieselprijs);
- Hogere loonontwikkeling.

Om de sterk oplopende inflatie in Europa te beteugelen is de ECB in juli 2022 begonnen met het verhogen van de rente met 0,50%. Op 8 september en 27 oktober is de rente verder verhoogd met twee stevige stappen van 0,75% tot 1,50%. De komende maanden worden verdere renteverhogingen verwacht. De oplopende rente heeft op termijn consequenties voor het waterschap. Het uitgangspunt voor rente op nieuwe langlopende financiering is in deze begroting naar boven bijgesteld naar 2,0%.

De structurele doorwerking van deze ontwikkelingen is zo goed als mogelijk gezien alle onzekerheden verwerkt in deze begroting. Via de B&V-cyclus worden de ontwikkelingen gevolgd. In de risicoparaagraaf is een nadere toelichting gegeven op de effecten en risico's voor ons waterschap.

Ontwikkelingen subsidies naar aanleiding van nieuw regeerakkoord

In het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, voortuitkijken naar de toekomst' dat op 15 december 2021 is gepresenteerd door het kabinet Rutte IV, is bekend gemaakt dat er voor een viertal thema's gelden zijn vrijgemaakt. Deze bedragen zullen in de vorm van subsidies weggezet worden naar de aanvrager. Het gaat hier om de volgende vier regelingen, die relevant zijn voor de waterschappen:

1. Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG),
2. Regeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA),
3. Extra gelden voor het Deltafonds,
4. Nationaal groeifonds.

1. NPLG

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is een beleidsprogramma dat zich richt op de opgaven voor natuur, stikstof, landbouw, bodem, klimaat en water. In het coalitieakkoord is het hoofddoel van het NPLG vastgelegd; het toekomstbestendig ontwikkelen van het landelijk gebied. Naast reeds beschikbare budgetten komt er een transitiefonds landelijk gebied en natuur met daarin € 24,3 miljard om tot en met 2035 financieel bij te dragen aan de genoemde (internationale) verplichtingen.

2. DUMAVA

In het coalitieakkoord is aangegeven dat de klimaatdoelstelling in de Klimaatwet zal worden aangescherpt van 49% naar 55% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990. Het kabinet heeft in het regeerakkoord afgesproken zich in het beleid te richten op een hogere opgave, wat neerkomt op circa 60% in 2030. Daarvoor is een indicatief additioneel bedrag van € 2,75 miljard opgenomen voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed tot en met 2030.

3. Deltafonds

Voor de periode 2021-2034 was jaarlijks op de rijksbegroting ongeveer € 1,3 miljard gereserveerd voor het Deltafonds. Om achterstanden weg te werken en de uitvoering van het Nationale Deltaprogramma te versnellen, wordt vanaf 2023 structureel € 0,25 miljard extra vrijgemaakt voor het Deltafonds. Met deze budgetverhoging wordt toegewerkt naar vernieuwde deltabeslissingen voor een waterveilig land met voldoende zoetwater.

4. Nationaal Groeifonds

Met het Nationaal Groeifonds investeert het kabinet tussen 2021 en 2025 € 20 miljard in projecten die zorgen voor economische groei voor de lange termijn. Dit biedt kansen voor ons waterschap in kennisontwikkeling en onderzoek, ontwikkeling en innovatie voor de thema's: energie, duurzame ontwikkeling, landbouw en leefomgeving.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

De vitaliteit van het platteland en de kwaliteit van de leefomgeving in het landelijk gebied staan onder druk. De stikstofcrisis heeft een discussie aangezwengeld, die impact heeft op alle vormen van land- en ruimtegebruik. Die invloed zal door klimaatverandering alleen nog verder toenemen. Dat vraagt om keuzes maken en maatregelen treffen met oog op de toekomst. Er ligt een meervoudige problematiek van stikstofdepositie, uitstoot van broeikasgassen, watertekorten en periodes van wateroverlast, biodiversiteitsverlies, bodemdaling, tekortschietende waterkwaliteit en verzilting. Om deze opgaven aan te pakken heeft het Rijk de regie genomen en het startsein gegeven voor een Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het gaat hierbij dus om meer dan stikstof alleen: om afwenteling naar andere opgaven te voorkomen, is besloten om naast de stikstofopgave, integraal te kijken naar de (internationale) doelen rondom natuur, water en klimaat. De integrale uitwerking van

deze opgaven zal door provincies gebeuren in het opstellen van de zogenaamde gebiedsprogramma's, met als doel om een toekomstbestendig landelijk gebied te ontwikkelen. Deze uitwerking zou medio 2023 gereed moeten zijn. De verwachting is dat waterschappen een rol gaan spelen in het realiseren van deze transitie.

Waterschapsverkiezingen 2023

Op 15 maart 2023 vinden verkiezingen plaats voor het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland. De doelen van Waterschap Rivierenland voor de waterschapsverkiezingen zijn:

- Verkiezingen die eerlijk en zonder problemen verlopen,
- Een zo hoog mogelijke opkomst van stemmers. Vier jaar geleden was de opkomst 53,5%,
- Naamsbekendheid en zichtbaarheid vergroten van het waterschap en het werk van het waterschap.

Implementatie Omgevingswet

Waterschap Rivierenland is druk bezig met de implementatie van de omgevingswet. In 2022 waren alle inspanningen lange tijd gericht op de beoogde invoeringsdatum van 1 januari 2023. Pas half oktober werd duidelijk dat de invoeringsdatum van de Omgevingswet waarschijnlijk wordt verschoven naar halverwege 2023. Dit heeft als voordeel dat ons instrumentarium al grotendeels klaar is voor de wet. De extra maanden voor de inwerkingtreding kunnen worden ingezet voor het verder testen van en oefenen met het DSO en de afstemming met ketenpartners.

Het afgelopen jaar heeft het Algemeen Bestuur de regels van de Waterschapsverordening vastgesteld en is ook de data (gegevens op de kaart) in lijn gebracht met de eisen van het DSO (het online loket). Dit was een forse klus. De onderlinge samenwerking met gemeenten rondom het DSO is geïntensiveerd. Via onderlinge samenwerkingsafspraken wordt de basis gelegd om de dienstverlening na de invoering op peil te houden en samen verder te werken en te leren in het nieuwe stelsel. De laatste maanden voor invoering zullen naast het oefenen en testen van de systemen in het teken staan van het optimaliseren van onze werkprocessen. Onder andere op het gebied van veranderingen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving, onteigeningen en toepassing van het projectbesluit.

Als de invoeringsdatum dichterbij komt, nemen we de organisatie steeds actiever mee in de veranderingen d.m.v. trainingen op het gebied van participatie en het DSO. Ook worden meer generieke colleges, opleidingen en e-learnings aangeboden. Leren en ontwikkelen zal ook na de invoeringsdatum nog aandacht vragen, zowel intern als in samenwerking met andere overheden.

Grondwaterkwaliteit

Met de nieuwe Omgevingswet en de provinciale Omgevingsverordeningen, komt de taak grondwaterkwaliteit nadrukkelijker bij de waterschappen te liggen. De taak lag sinds de Waterwet (2009) al bij de waterschappen, maar werd in de praktijk meegenomen door provincies en omgevingsdiensten in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb). Nu de Wbb bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet komt te vervallen, nemen de provincies instructieregels in hun Omgevingsverordening op (met doorwerking naar de Waterschapsverordening) om het nieuwe werkpakket voor grondwaterkwaliteit bij de waterschappen onder te brengen. In formele zin is er dus geen sprake van overdracht van taken, omdat de waterschappen deze taak eigenlijk al hadden. Bij de invoering van de Waterwet (2009) zijn er bij WSRL echter geen middelen vrijgemaakt voor uitvoering van de grondwaterkwaliteitstaak.

Op dit moment is het waterschap nog niet toegerust om de taak voor grondwaterkwaliteit goed uit te voeren. Het schort aan kennis, instrumenten en menskracht. Het is op dit moment nog niet mogelijk om aan te geven wat de financiële en personele consequenties zijn. Daarom gebruiken we 2022 om een beeldvormende inventarisatie over grondwaterkwaliteit uit te voeren gericht op verschillende aspecten (kennis, capaciteit, financiën etc.). De benodigde financiën en capaciteit nemen we volgend

jaar op in de Voorjaarsnota 2023. In het jaar 2023 zullen we de uitvoering van de grondwaterkwaliteitstaak met de bestaande beperkte capaciteit en ervaring voorbereiden met als doel om de taak vanaf 2024 volwaardig uit te kunnen voeren.

Wegwerken achterstanden vergunningentaak

Door een enorme toename aan aanvragen en meldingen in 2020 en 2021 is een werkvoorraad in het vergunningenproces ontstaan. Dit had oplopende doorlooptijden en het stagneren van advisering en vooroverleg tot gevolg, waardoor burgers en bedrijven niet meer konden worden bediend zoals gewenst. Dit is overigens een landelijk beeld.

Om dit het hoofd te bieden en schade (imago en financieel) te voorkomen, aan wettelijke termijnen te voldoen en de werkdruk voor de medewerkers behapbaar te houden, was het noodzakelijk om in te grijpen. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld, dat op hoofdlijnen bestaat uit twee stappen.

De eerste stap is om voor de afhandeling van de toename van het aantal aanvragen, meldingen en adviezen tijdelijk extra capaciteit in te huren. Dit is, ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, ingevuld. Hiermee komen aanbod en capaciteit meer in balans en loopt de werkvoorraad niet meer op. De werkvoorraad daalt. Het aanbod blijft onverminderd hoog. Om dit het hoofd te bieden zijn de inhuurcontracten (3 fte) verlengd (wordt opgevangen binnen de begroting), maar de vraag is of dit afdoende is. Het zeer hoge aanbod lijkt structureel van aard. Daarom is ook stap twee noodzakelijk.

De tweede stap is om eind 2022 en begin 2023 een optimalisatie van het vergunningenproces door te voeren. Ook modernisering en het 'werken in de geest van de Omgevingswet' zullen hierbij aan de orde komen. Aan het einde van deze optimalisatie (2023) zal de balans tussen werkaanbod en capaciteit bepaald worden en bestuurlijk worden voorgelegd. De kosten voor het wegwerken van de achterstanden in 2022 en 2023 zijn opgenomen in de begroting. Tevens is in de begroting een verwachte stijging van legesinkomsten verwerkt.

Herstel vloeren, vervanging installaties en verlichting en herinrichting vleugels

De afgelopen jaren zijn onderzoeken uitgevoerd in het kader van de vloerenproblematiek en voorbereidingen getroffen voor het herstel van de vloeren van het hoofdkantoor aan de Blomboogerd. Hierover is gerapporteerd in de risicoparagrafen van eerdere B&V-documenten. Parallel hieraan is onderzoek gedaan naar de staat van de technische installaties, die het einde van de technische levensduur naderen. Ook zijn de mogelijkheden voor energiebesparing middels LED-verlichting onderzocht. Het gelijktijdig vervangen van de technische installaties en verlichting met de vloeren leidt tot een efficiëntere uitvoering en lagere kosten (ca. 20%), dan dat deze zaken op verschillende momenten worden vervangen. Daarnaast is voorzien in een gelijktijdige herinrichting van de vleugels volgens het geactualiseerde kantoorconcept Habit@. De benodigde investeringen zijn verwerkt in de begroting.

In 2022 wordt het dak van vleugel 4^E gerepareerd, wordt de reparatie van de vloeren en het vervangen van de technische installaties en de verlichting verder voorbereid en worden vleugel 4^E, een deel van het restaurant en enkele decentrale locaties ingericht volgens het geactualiseerde kantoorconcept Habit@. Dit geactualiseerde kantoorconcept is gebaseerd op de volgende uitgangspunten: duurzaam, sober en doelmatig. De ervaringen die met deze eerste fase worden opgedaan zullen een rol spelen bij het bepalen van de aanpak en de planning van het herstel van de vloeren, het aanpassen van de technische installaties en de verlichting en de herinrichting volgens het geactualiseerde kantoorconcept Habit@. De huidige planning voorziet in een gefaseerde uitvoering in de jaren 2023 tot en met 2025, waarbij vleugel voor vleugel wordt aangepakt.

Professionalisering Programmasturing HWBP/A5H

Naast uitvoering van het dijkversterkingsprogramma HWBP en gebiedsprogramma A5H, werken we continu aan verdere professionalisering van onze programmasturing. In 2019 en 2020 is een aantal

externe audits uitgevoerd op de programma's HWBP en A5H. De opvolging van de aanbevelingen die hieruit naar voren kwamen, is samengevoegd in het project Professionalisering Programmasturing (PPS). Professionalisering van de programmasturing is noodzakelijk om de groeiende opgaven aan te kunnen sturen en de risico's voor WSRL te kunnen beheersen in verband met de hoge uitgaven voor HWBP & A5H en de daaraan verbonden grote financiële risico's voor het waterschap.

Het project PPS is begin 2021 opgestart en loopt door tot medio 2023. Tussentijds worden deelprojecten afgerond en geïmplementeerd. In 2021 zijn de onderdelen 'Governance' en 'Doelen, scope en strategie' afgerond. Dit heeft geleid tot aanpassingen in de besturing, zoals een aparte stuurgroep HWBP en geactualiseerde programmaplannen voor zowel HWBP als A5H. In 2022 worden de deelprojecten afgerond die zich richten op het verbeteren van processen, onder andere op gebied van project- en programmabeheersing, personeelsplanning en het goed inrichten van de raakvlakken tussen programma- en lijnorganisatie.

Om de risico's in de programma's te kunnen beheersen is daarnaast een investering nodig in de informatievoorziening: dashboards en rapportages, alsmede de IT-applicatiestructuur en bronsystemen (primaire vastleggingen). Daarnaast is een aantal van deze bronsystemen verouderd, waardoor beveiligingsrisico's en continuïteitsrisico's ontstaan. In 2022 is een start gemaakt met het aanpassen en implementeren van de voor project- en programmasturing benodigde systemen, zoals het financiële systeem UBW, het documentmanagementsysteem Sharepoint en een integrale dashboard tool. De benodigde aanpassingen worden naar verwachting in 2023 afgerond.

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Waterschap Rivierenland werkt voortvarend aan projecten in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In 2021 zijn de dijkversterkingen in Vianen en Gameren afgerond en zijn de projecten Gorinchem-Waardenburg en Wolferen-Sprok gestart met uitvoeringswerkzaamheden. In 2023 start de uitvoering van de projecten Tiel-Waardenburg en Stad Tiel. De overige HWBP-projecten bevinden zich in de (voor)verkenning- of planfase.

De planning is dat in 2027 20% van de primaire waterkeringen aan de wettelijke norm voldoet (conform Waterbeheerprogramma 2022-2027). Planningen en ramingen staan onder druk als gevolg van te optimistische inschattingen van doorlooptijden bij de start van de projecten, exogene factoren (zoals bijvoorbeeld corona en stikstof), maar ook door het verwerken van nieuwe ontwikkelingen en omgevingscomplexiteit. Prijsstijging en leveringsproblemen voor bouwmaterialen (o.a. grond en staal) zijn ook zichtbaar en blijven een risico voor meerdere projecten.

In 2021 zijn de ervaringen met de ontwerpuitgangspunten (OPW) besproken met de commissie waterveiligheid. De nieuwe OPW zijn in april 2022 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. In het programmaplan 2021-2025 zijn vijf subdoelen gedefinieerd die bijdragen aan het behalen van de hoofddoelstelling (20% van de primaire waterkeringen versterkt in 2027 en 100% in 2050) en zijn de taakverdeling en rollen van project, programma en lijn opnieuw vastgelegd.

De landelijke subsidieregeling HWBP is in april 2021 gewijzigd, waardoor de berekeningswijze van de indexering is aangepast. De gevolgen voor WSRL worden nader onderzocht en besproken met de landelijke programmadirectie HWBP. Begin 2022 is een landelijke werkgroep ingesteld om het indexeringsrisico te onderzoeken.

Naar aanleiding van de prijsstijging van bouwstoffen (n.a.v. oorlog in Oekraïne) heeft HWBP in juni 2022 ingestemd met een tijdelijk handelsperspectief voor de subsidiëring van extreme prijsstijgingen bij projecten vlak voor aanbesteding of in fase van prijsvorming. Voor TiWa en Stad Tiel worden maatwerk afspraken gemaakt.

Eind 2022/begin 2023 verwachten we de langetermijnplanning (tot 2050) te hebben geactualiseerd. Dit naar aanleiding van het gereedkomen van de resultaten van LBO1 (Landelijke Beoordeling op Overstromingsrisico), op basis waarvan de primaire waterkeringen opnieuw zijn getoetst.

Gebiedsprogramma Alblasserwaard Vijfheerenlanden (ASH)

Met de provincies Zuid-Holland en Utrecht zijn de doelstellingen voor de regionale keringen en tussentijdse mijlpalen vastgelegd: 44 km op orde in 2024 en 106 km in 2030. Om niet alleen aan deze opgave te voldoen, maar om tot een investering in een toekomstbestendig systeem te komen, heeft het Algemeen Bestuur een besluit genomen over de visie op het watersysteem van de Alblasserwaard. Voor de implementatie is het Gebiedsprogramma Alblasserwaard Vijfheerenlanden gestart bestaande uit o.a. een uitvoeringsprogramma en een onderzoeksprogramma. Binnen dit programma wordt parallel gewerkt aan het uitvoeringsprogramma voor het watersysteem, het onderzoeksprogramma en het uitvoeringsprogramma voor de regionale keringen. De activiteiten vallen onder het bestuurlijk programma Watersysteem.

Voor de nieuwe boezem en het gemaal bij Hardinxveld zijn alle voorkeursalternatieven definitief vastgesteld. Voorjaar 2022 is de planuitwerkingsfase gestart waarin de voorkeursalternatieven verder uitgewerkt zullen worden om het uiteindelijke ruimtebeslag te kunnen bepalen en op te nemen in het Projectbesluit voor de omgevingswet (2024). Komend najaar ligt de focus van de uitwerking nog op een aantal keuzes en varianten met ruimtelijke implicaties. O.a. de kruising van de boezem met de A15 en de meekoppelkans voor de faunapassage staan op de agenda om te bespreken en met mede-overheden bestuurlijk vast te stellen onder welke voorwaarden deze mee worden genomen in de verdere uitwerking.

Het onderzoeksprogramma en de verkenning hebben geleid tot een strategie voor de waterveiligheidsopgave. Hiermee is de omvang van de benodigde versterkingsmaatregelen voor de 1e tranche bepaald. In 2022 is gestart met de planuitwerkingsfase van de 1e tranche kadeversterking. Als gevolg van het nader onderzoek van de “oranje strekkingen”, is de scope van het project uitgebreid met 1,5 km kadeversterking (voornamelijk langs de Zouweboezem). Het project is opgesplitst in deelprojecten, voornamelijk om de overlast in het gebied te beperken. De initiële ontwerpen van de eerste drie deelprojecten worden opgesteld in 2022 waarbij voor die kadevakken waar geen Projectbesluit conform Omgevingswet benodigd is, de uitvoering uiterlijk 2024 gereed is. Voor de overige kadevakken worden meerdere projectbesluiten opgesteld (voor provincies Zuid-Holland en Utrecht).

De activiteiten van het onderzoeksprogramma richten zich in 2023 o.a. op de voorbereiding van tranche 2. Dat zal in 2023 leiden tot inzicht in de omvang en urgentie van de kadeversterkingsopgave in de 2e tranche. Door de samenhang met de watersysteemmaatregelen in de nieuwe Nederwaard, wordt eerst de opgave langs de Alblas uitgewerkt. Dit is inclusief een integrale afweging hoe de nieuwe watersysteeminrichting van de Nederwaard optimaal ingezet kan worden om onnodige verhoging van deze kades te voorkomen. De planuitwerking voor het project Graafstroom is in 2022 gestart. Hiermee wordt de realisatie van het afsluitmiddel in de Graafstroom en het verplaatsen van het gemaal voor polder Laag Blokland voorbereid.

Informatieveiligheid en digitale transformatie

We worden steeds afhankelijker van digitale systemen. Inmiddels kunnen we onze bedrijfsprocessen niet meer zonder deze systemen uitvoeren. Samenhangend met die ontwikkeling constateren we dat de kwetsbaarheid mede door cyberdreiging toeneemt. Dit heeft ertoe geleid dat er in de watersector afspraken zijn gemaakt om te voldoen aan de BIO en de CSIR ⁽¹⁾ om de overheid weerbaarder te maken voor cyberdreiging. Vorig jaar hebben we plannen gemaakt om te voldoen aan de BIO (met name

¹ De BIO (baseline informatiebeveiliging overheid) is een vertaling van een aantal normen naar concrete maatregelen die verplicht door alle bestuurslagen moeten worden nageleefd. De CSIR (cybersecurity implementatierichtlijn objecten) is een

gericht op de kantoorautomatisering) en aan de CSIR (met name gericht op de procesautomatisering). Deze plannen worden uitgevoerd in de periode tot eind 2024/ begin 2025. Vanwege de hoge urgentie is in 2021 een start gemaakt met de realisatie. In 2022 zijn belangrijke stappen gezet om te voldoen aan de geschetste normen, vooral op het gebied van kantoorautomatisering. In 2023 gaan we ook aan de slag met de fysieke beveiliging en het netwerk en de bewaking van procesautomatisering, voor al onze installaties en objecten in het veld. Beschikbaarheid van gekwalificeerde medewerkers en het absorptievermogen van de organisatie vormen hierbij de grote uitdagingen.

Ontwikkeling Schuldpositie

Een robuuste financiële huishouding maakt het voor het waterschap mogelijk om ook op de lange termijn de wettelijke taken uit te voeren tegen maatschappelijk aanvaardbare lasten. Een graadmeter voor deze robuustheid is de schuldpositie van het waterschap.

Waterschappen investeren en activeren de meeste uitgaven die een meerjarig nut hebben. De investeringen worden over langere perioden afgeschreven omdat de investeringen langjarig nut afwerpen. Het activeren in combinatie met langjarig afschrijven betekenen lagere kosten per jaar waardoor het belastingtarief minder sterk hoeft te stijgen. De investeringsuitgaven worden gefinancierd door leningen aan te trekken. Het aantrekken van vreemd vermogen betekent een toename van de schuld.

Indicator schuldpositie: Netto schuld/belastingopbrengsten

De belastinginkomsten geven in belangrijke mate aan hoeveel schulden een waterschap kan dragen. De netto-schuldquote geeft aan hoe lang er nog belasting moet worden geïnd om de schuld te elimineren na opheffing van het waterschap. De omvang van de indicator is een keuze voor ieder waterschap. Het is niet de bedoeling om de indicator als een hard kengetal te hanteren, maar meer als richtlijn om de ontwikkeling van de schuldpositie in meerjarenperspectief te kunnen beoordelen.

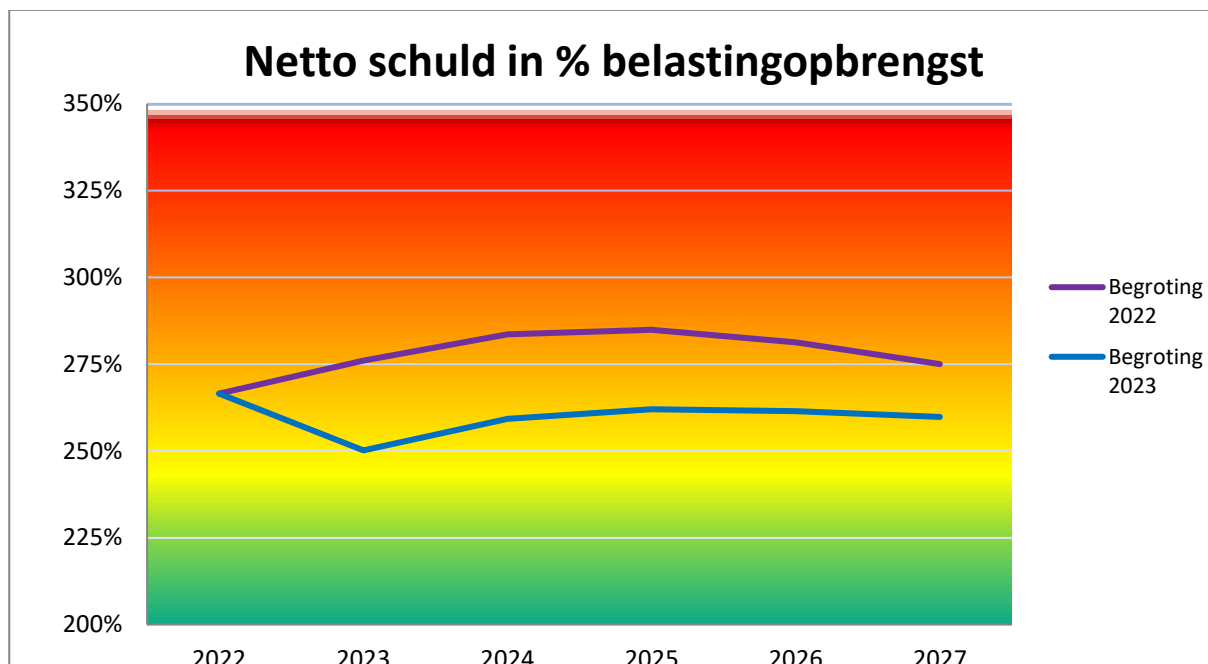
Als indicator heeft het Algemeen Bestuur de volgende bandbreedte vastgesteld:

- < 250% acceptabel
- 250 – 300% aandacht vereist
- > 300% bijsturen

Ontwikkeling schuldpositie waterschap Rivierenland

Op basis van de geactualiseerde ramingen daalt de schuldquote in 2023 naar circa 250% om vervolgens in de planperiode te stijgen naar circa 260%. De schuldquote ontwikkelt zich gunstiger dan verondersteld bij de begroting 2022. Dit wordt gedeeltelijk veroorzaakt door lager te financieren boekwaarde van activa als gevolg van de lagere projectrealisatie in 2021 en de actualisatie van projectramingen. Daarnaast leidt het voordelig resultaat van de jaarrekening 2021 en het verwachte voordelig resultaat 2022 tot een iets gewijzigde financieringspositie. Tot slot ligt de meerjarige heffingsopbrengstontwikkeling bij de begroting 2023 beduidend hoger dan verondersteld bij de begroting 2022.

Op de volgende pagina is de ontwikkeling van de schuldpositie weergegeven.

Ontwikkeling netto schuld

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de netto schuld van het waterschap afgezet tegen de verwachte belastingopbrengst van de betreffende jaren.

Jaar	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuld	568	607	633	652	668
Belastingopbrengst	227	234	242	249	257
Schuldquote	250%	259%	262%	262%	260%

(Bedragen x € 1 mln.)

De netto schuld is opgebouwd uit langlopende schuld en het saldo tussen vlottende activa en passiva.

Netto schuld = Vaste schuld + (netto vlottende schuld + overlopende passiva – kortlopende vorderingen – kortlopende uitzettingen – liquide middelen – overlopende activa)

In onderstaande tabel is de netto schuld uitgesplitst naar langlopende schuld en het saldo tussen vlottende activa en passiva.

Jaar	2023	2024	2025	2026	2027
Langlopende schuld	791	761	730	662	691
Saldo vlottende activa en passiva	-223	-154	-97	-10	-23
Netto schuld	568	607	633	652	668

(Bedragen x € 1 mln.)

EMU-referentiewaarde

De Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hebben met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het Nederlandse EMU-saldo in 2023. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en is als volgt onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen.

De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meest recente raming van het BBP voor 2023 tot een maximaal EMU-tekort van € 496,9 miljoen in dat jaar. Op basis van een vastgestelde verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar wordt jaarlijks de EMU-referentiewaarde per waterschap bepaald. In 2023 is de EMU-referentiewaarde voor waterschap Rivierenland € 31,4 miljoen.

Voor de jaren 2024 tot en met 2027 heeft de Unie van Waterschappen een inschatting gemaakt van de EMU-referentiewaarde per waterschap o.b.v. de ramingen van de groei van het BBP van het CPB en de huidige verdeelsleutel van de netto-kosten van waterschappen. Deze EMU-waarden zijn indicatief, omdat het BBP fluctueert en de verdeelsleutel (verhouding tussen netto-kosten van waterschappen) jaarlijks iets wijzigt. De EMU-referentiewaarde 2024 e.v. zijn daarnaast afhankelijk van de onderhandelingen in 2023 met het kabinet.

EMU-referentiewaarde per jaar vs. EMU-saldo per jaar

Bedragen (x mln.)	2023	2024	2025	2026	2027
EMU-referentiewaarde WSRL	-31,4	-31,7	-32,1	-32,5	-32,9
EMU-saldo WSRL o.b.v. meerjarenraming	-23,5	-41,8	-29,2	-23,0	-21,9

De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat het waterschap in de gezamenlijke ruimte heeft. Het kabinet heeft aangegeven dat decentrale overheden hun investeringen kunnen blijven uitvoeren en er vooralsnog geen maatregelen of sancties worden opgelegd bij overschrijding van de referentiewaarde.

Het EMU-saldo (verschil tussen inkomsten en uitgaven) van waterschap Rivierenland bedraagt in 2023 € -23,5 miljoen en ligt binnen de EMU-referentiewaarde. Op basis van de ramingen is in 2024 tijdelijk sprake van een overschrijding van het EMU-saldo. Dit is een rechtstreeks gevolg van de grote netto investeringsopgave van het waterschap. Met ingang van 2025 ligt het EMU-saldo naar verwachting weer (ruim) binnen de referentiewaarde.

1.4 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk worden de gehanteerde uitgangspunten voor de begroting toegelicht.

De financiële uitgangspunten voor de voorjaarsnota en begroting zijn gebaseerd op de ramingen van het CPB (Centraal Planbureau). Voor het jaar 2023 zijn de uitgangspunten gebaseerd op de door het CPB vastgelegde ramingen in de Macro Economische Verkenningen van september 2022, aangevuld met de Verkenning Middellange termijn 2024-2027 (geactualiseerd in maart 2022). Jaarlijks bij de opstelling van de voorjaarsnota en de begroting worden de uitgangspunten geactualiseerd.

In onderstaande tabel zijn de gehanteerde uitgangspunten van de begroting 2023 vergeleken met de uitgangspunten van de voorjaarsnota 2022. De verschillen zijn vervolgens toegelicht.

	Begroting 2023 (2023-2027)	Voorjaarsnota 2022 (2023-2027)
Inflatie	2023: 2,6% 2024-2025: 2,4% 2026-2027: 2,0%	2023: 2,4% 2024-2025: 2,4% 2026-2027: 2,0%
Loonontwikkeling	2023: 3,7% 2024: 3,5 % 2025-2027: 3,3 %	2023: 3,5% 2023: 3,5% 2025-2027: 3,3%
Sociale lasten	30,0%	30,0%
Lange rente	2,0%	0,4%
Korte rente	0,7%	0,7%
Dividend NWB	€ 3,2 miljoen per jaar	€ 3,2 miljoen per jaar

Inflatie

In de Macro Economische Verkenningen geeft het CPB aan dat uitgaand van de marktverwachtingen van eind juli 2022 de inflatie in 2022 uitkomt op 9,9% en in 2023 daalt naar 2,6%. De inflatie blijft eerst en vooral gedreven door de energieprijzen. In het bijzonder die van gas. De ontwikkeling van de gasprijs blijft uiteraard zeer onzeker. Om die reden zijn in de ramingen van het CPB-onzekerheidsvarianten opgenomen met een lagere en hogere gasprijs. In de variant met de lagere gasprijs daalt de inflatie in 2023 naar 0,7%. Met een hogere gasprijs is de inflatie in 2022 aanzienlijk hoger (11,7%) en bedraagt deze in 2023 5,5%. In deze begroting is uitgegaan van het CPB-basisscenario voor 2023.

Loonkostenontwikkeling

De actuele CAO voor waterschappen loopt tot 1 januari 2023. Het uitgangspunt van de loonontwikkeling voor het jaar 2023 is gebaseerd op de Macro Economische verkenningen van september 2022 en bedraagt 3,7% en ligt 0,2% boven het niveau van de voorjaarsnota. Het uitgangspunt voor de jaren 2024 tot en met 2027 is onveranderd gebaseerd op de middellange termijn verkenning van het CPB van maart 2022 en bedraagt respectievelijk 3,5% in 2024 en 3,3% voor de jaren 2025 tot en met 2027.

Formatie

De formatie is gebaseerd op de stand van de formatie per 1 augustus 2022. Ten opzichte van de voorjaarsnota 2022 is de formatie per 1-1-2023 met 28,9 fte toegenomen.

In het kader van de strategische personeelsplanning 2022 is de formatie uitgebreid met 8,0 fte:

- Dit betreft 2,0 fte ten behoeve van de inrichting van een centrale crisiscoördinatie (3ce),
- 4,0 fte voor de inrichting van een shadebureau (waarvan 2,0 fte gedekt door HWBP),

- 1,0 fte elektroverantwoordelijke vaktechnisch medewerker,
- 1,0 fte recruiter om een start te maken met het deltaplan arbeidsmarkt.

De overige formatietoename van 20,9 fte valt volledig binnen het bestaande beleid van 'zelf doen versus uitbesteden of inhuur', waarbij bij een positieve business case of subsidiabele HWBP-uren gekozen wordt voor 'zelf doen'.

Deze uitbreiding heeft hoofdzakelijk betrekking op formatie die via HWBP-projecten wordt gesubsidiëerd. In totaal bedraagt de uitbreiding in dit kader 14,0 fte:

- Bij de afdeling Projecten waterveiligheid is de formatie met 5,0 fte uitgebreid. Het betreft 1,0 fte projectsecretaresse, 1,0 fte senior projectadministrateur, 1,0 fte senior projectplanner, 1,0 medior risicomanager en 1,0 fte strategisch manager projectbeheersing.
- Daarnaast is de formatie met 1,0 fte senior programma manager HWBP uitgebreid.
- Bij de afdeling Bedrijfsvoering is de formatie van team Grondzaken ten behoeve van HWBP met 8,0 fte uitgebreid, waarvan 2,0 fte tijdelijk.

De overige uitbreiding van 6,9 fte betreft:

- 2,5 fte ten behoeve van programmasturing A5H waarvoor in de begroting 2022 een stelpost was opgenomen. Concreet gaat het 1,0 fte senior omgevingsmanager, 1,0 fte senior technisch manager en 0,5 fte junior projectmedewerker.
- In het kader van zelf doen versus uitbesteden is de afdeling Projecten watersysteem en keten met 1,6 fte junior projectmedewerkers uitgebreid. De projectramingen zijn op grond hiervan naar beneden bijgesteld.
- Bij de afdeling Bedrijfsvoering is de formatie ten laste van het in de exploitatie opgenomen inhuurbudget uitgebreid met 2,8 fte (1,0 fte coördinator personeel/salarisadministratie, 1,0 fte adviseur werving en selectie en 0,8 fte afdelingssecretaresse).

Lange rente

Het CPB gaat in de Macro Economische Verkenningen uit van een rente op langlopende leningen van 1,6% in 2023. Naar verwachting zal de rente verder oplopen. In de begroting 2023 is voor nieuwe langlopende leningen (geraamd in de jaren 2026 en 2027) rekening gehouden met 2,0%.

Korte rente

De korte rente is gebaseerd op het rentepercentage dat de NWB momenteel in rekening brengt op de rekening courant en bedraagt 0,7%. De rente die wordt ontvangen over het tegoed in rekening-courant bij de schatkist bedraagt eveneens 0,7%.

Dividend NWB

De NWB heeft aangegeven te streven naar een bestendig dividendbeleid, met als uitgangspunten:

- de toekomstbestendigheid van de bank
- het streven naar een pay-out ratio tussen 40-60% van de nettowinst
- periodieke evaluatie van het dividendbeleid
- te streven naar de uitkering van een jaarlijks gelijk bedrag.

Ingeschat wordt dat de structurele jaarlijkse dividenduitkering van de NWB aan waterschap Rivierenland circa € 3,2 miljoen bedraagt.

Onvoorzien

De post onvoorzien is een vast onderdeel van de begroting en bedraagt structureel € 0,9 miljoen. In 2023 bestaat het waterschap 750 jaar. De eerste globale kostenindicatie is ingeschat op € 0,3 miljoen. In de begroting 2023 is dit als stelpost opgenomen. Dit bedrag is in mindering gebracht op de post onvoorzien voor het jaar 2023. Het restant van de post onvoorzien in de begroting 2023 bedraagt derhalve € 0,6 miljoen. Voorstellen voor invulling van de activiteiten in het kader van het 750 jarig bestaan zullen nog worden uitgewerkt.

Belastbare eenheden 2023-2027

De belastbare eenheden in deze voorjaarsnota zijn gebaseerd op de door BSR afgegeven prognose voor het jaar 2022. Daarnaast is rekening gehouden met groei van het aantal huishoudens (ingezetenen en zuiveringsheffing woningen) (1,0% in 2023). Het aantal zuiveringseenheden Bedrijven is gebaseerd op de prognose van de BSR voor 2022, aangevuld met 9.000 vervuilingseenheden, zijnde het verwachte resultaat van een door BSR te verrichten leegstandsonderzoek. In meerjarenperspectief 2024-2027 is het aantal belastbare eenheden constant verondersteld.

Omvang egalisatiereserves

De egalisatiereserves (per taak) worden ingezet om ongewenste jaarlijkse schommelingen in de belastingtarieven op te vangen en komen op deze wijze weer ten goede aan de belastingplichtigen. Uitgangspunt is dat de egalisatiereserves aan het einde van de planperiode volledig zijn ingezet. Het resultaat van de jaarrekening 2021 is conform besluitvorming toegevoegd aan de egalisatiereserves.

Op basis van de 2e bestuursrapportage 2022 wordt een voordelig resultaat verwacht van € 0,3 miljoen. Het verwachte saldo van de egalisatiereserves per ultimo 2022 is als volgt:

Egalisatiereserve zuiveringsheffing	- € 2,7 miljoen
Egalisatiereserve watersysteemheffing	€ 11,3 miljoen
Egalisatiereserve wegen	€ 2,0 miljoen

Als gevolg van de uitputting van de egalisatiereserve zuiveringsheffing is een aanvullende heffingsopbrengststijging nodig bij deze taak van 3,6% in 2023.

Financiering

De financieringsbehoefte is geactualiseerd tot en met 2027. Dit is gebeurd aan de hand van nieuwe prognoses voor de investeringsuitgaven, het verloop van de huidige leningenportefeuille en het verloop van het eigen vermogen. In de leningenportefeuille is het effect van de onlangs doorgevoerde herstructurering van geldleningen, waarbij leningen met een hoofdsom van € 134 miljoen zijn verlengd tot een looptijd van 50 jaar verwerkt. Met deze herstructurering is een rentevoordeel in de meerjarenperiode (2023-2027) van € 1,8 miljoen per jaar gerealiseerd.

Op basis van de geactualiseerde meerjarenramingen is het noodzakelijk aan het eind van deze meerjarenperiode (2026-2027) voor een totaalbedrag van € 115 miljoen aan nieuwe langlopende leningen af te sluiten. Hierbij is ervan uitgegaan dat gedurende de gehele periode maximaal gebruik gemaakt wordt van de ruimte die de wet Fido (kasgeldlimiet) biedt om de financieringsbehoefte met kort geld af te dekken en dat er ca. € 10 miljoen gefinancierd kan worden uit het saldo tussen vlottende activa en vlottende schulden.

Meerjareninvesteringsniveau

De Meerjareninvesteringsplanning 2022-2027 is bij de begrotingsopstelling geactualiseerd. Voor 2023 bedragen de bruto projectenramingen € 336 miljoen. Van het totaal van de bruto investeringen wordt circa € 256 miljoen gedekt door subsidies en bijdragen van derden.

INVESTERING	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Bruto	277	336	331	257	239	259	1.699
Subsidies/bijdragen	-217	-256	-230	-168	-152	-171	-1.194
Netto	60	80	101	89	87	88	505

(Bedragen x € 1 mln.)

1.5 Meerjaren kosten- en heffingsopbrengstontwikkeling

Ten behoeve van de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2027 heeft een volledige actualisatie van de ramingen van zowel de (meerjaren)exploitatie als de meerjareninvesteringen plaatsgevonden.

Kostenontwikkeling 2022-2027

Kostenontwikkeling totaal (alle taken)

In onderstaande tabel zijn de totale bruto en netto kosten van de geactualiseerde begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2027 per jaar weergegeven. Voor het jaar 2022 zijn de kosten van de begroting 2022 opgenomen.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bruto kosten 2022-2027	237,6	251,6	257,1	263,1	269,4	278,3
Netto kosten 2022-2027	213,6	226,4	236,5	243,4	251,5	257,4
% stijging netto kosten 2022-2027 t.o.v. voorgaand jaar		6,0%	4,5%	2,9%	3,3%	2,3%

(Bedragen x € 1 mln.)

De netto kostenstijging van 2022 naar 2027 voor alle taken gezamenlijk bedraagt afgerond € 43,8 miljoen en is relatief gezien 20,5% (gemiddeld 4,1% per jaar).

Kosten- en heffingsopbrengstontwikkeling per taak

Zuivering

De kosten van de taak zuivering ontwikkelen zich als volgt.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	76,7	82,2	84,3	86,9	87,9	88,5
% stijging netto kosten t.o.v. voorgaand jaar		7,2%	2,6%	3,1%	1,2%	0,7%

(Bedragen x € 1 mln.)

De kostenstijging van 2022 naar 2027 voor de zuiveringstaak bedraagt € 11,8 miljoen. Ter dekking van de kosten is een heffingsopbrengststijging opgenomen van 11,1% in 2023. Voor de jaren na 2023 ligt de heffingsopbrengstontwikkeling op 1,3% per jaar.

Watersysteem

De kosten van de taak watersysteem ontwikkelen zich als volgt.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	127,9	135,0	142,5	146,7	153,5	158,6
% stijging netto kosten t.o.v. voorgaand jaar		5,6%	5,6%	2,9%	4,6%	3,3%

(Bedragen x € 1 mln.)

De kostenstijging van 2022 naar 2027 voor de taak watersysteem bedraagt € 30,7 miljoen. Om de kosten aan het eind van de planperiode volledig te dekken door de heffingsopbrengst is een heffingsopbrengststijging noodzakelijk van 6,3% in 2023 en 4,4% in de jaren 2024-2027.

Wegen

De kosten van de wegentaak ontwikkelen zich als volgt.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	9,0	9,2	9,7	9,8	10,0	10,3
% stijging netto kosten t.o.v. voorgaand jaar		2,2%	5,4%	1,0%	2,0%	3,0%

(Bedragen x € 1 mln.)

De kostenontwikkeling van 2022 naar 2027 voor de taak wegen bedraagt € 1,3 miljoen. Om aan het eind van de planperiode kostendekkend te zijn is een heffingsopbrengststijging noodzakelijk van 3,0% in 2023 en 4,0% in de jaren 2024-2027.

1.6 Incidentele baten en lasten 2023

Deze paragraaf bevat, conform de voorschriften in het waterschapbesluit, een overzicht van de baten en lasten in 2023 die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. Alleen de posten groter dan € 0,1 miljoen zijn specifiek genoemd.

Baten:

(Bedragen x € 1 mln.)

• Uitzetten overtollige gelden in deposito	€ 1,5 V

Totaal incidentele baten	€ 1,5 V
---------------------------------	----------------

Lasten:

(Bedragen x € 1 mln.)

• Vervallen incidentele kosten uit 2022 voor sanering asbestdak	€ 0,1 V

Totaal incidentele lasten	€ 0,1 V
----------------------------------	----------------

1.7 Kostentoerekening

Voor de toerekening van de kosten en opbrengsten wordt gebruik gemaakt van het beleids- en beheersproces bij waterschappen. Hieronder wordt de toegepaste systematiek toegelicht.

Registratie van kosten, opbrengsten en uren

De kosten en opbrengsten worden zoveel als mogelijk direct toegeschreven aan een beheerproduct. Kosten en opbrengsten waarvoor dat niet mogelijk is, worden op basis van de geraamde uren aan een beheerproduct toegerekend. Op deze manier worden de netto kosten per beheerproduct bepaald.

Doorbelasting ondersteunende beheerproducten en hulpproducten naar primaire beheerproducten

De beheerproducten zijn onderverdeeld in primaire beheerproducten (die betrekking hebben op de primaire processen van het waterschap) en ondersteunende beheerproducten en hulpproducten (die de primaire processen ondersteunen).

De netto kosten van de ondersteunende beheerproducten en de hulpproducten zijn toegerekend aan de primaire beheerproducten. Hiervoor zijn drie soorten verdeelsleutels gebruikt die landelijk zijn afgesproken:

1. Toerekening aan elk primair beheerproduct op basis van het aantal direct geraamde uren van de primaire beheerproducten;
2. Toerekening aan elk primair beheerproduct op basis van de totale directe kosten van de primaire beheerproducten;
3. Specifieke verdeelsleutels die het gebruik, dat van dit ondersteunende beheerproduct wordt gemaakt, weergeven.

Doorbelasten primaire beheerproducten naar wettelijke taken

De netto kosten per primair beheerproduct zijn verdeeld over de wettelijke taken op grond van de verdeling zoals opgenomen in bijlage 8. Bij de verdeling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Een aantal beheerproducten wordt volledig toegerekend aan een van de taken.
- De overige beheerproducten zijn verdeeld op basis van ervaringscijfers.

Na deze doorbelasting zijn de netto kosten per wettelijk taak bekend. Vervolgens worden de kosten per taak op basis van de kostentoedelingsverordening toegerekend aan de belanghebbende categorieën en worden de tarieven bepaald.

1.8 Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves

Voorzieningen

Op basis van de verslaggevingsvoorschriften worden uitgaven ten laste van een voorziening, voor zover deze wordt aangewend voor het doel waarvoor deze is gevormd, rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en derhalve niet in de exploitatie verantwoord.

De volgende mutaties (x € 1 mln.) worden rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht:

<i>Voorziening pensioen voormalige bestuurders</i>	€	0,3
Uitgaven ter dekking van pensioenaanspraken van voormalige bestuursleden.		
<i>Voorziening baggeren</i>	€	7,3
Uitgaven ter dekking van de baggerkosten.		
<i>Voorziening onderhoud wegreconstructies</i>	€	2,2
Uitgaven ter dekking van de kosten voor wegreconstructies.		
<i>Voorziening onderhoud kunstwerken wegen</i>	€	0,8
Uitgaven ter dekking van de kosten voor groot onderhoud aan kunstwerken wegen.		
<i>Voorziening baggeren wegsloten</i>	€	0,5
Uitgaven ter dekking van de kosten voor het baggeren van de wegsloten.		
<i>Voorziening onderhoud kantoorgebouw Blomboogerd</i>	€	0,1
Uitgaven ter dekking van de kosten voor onderhoud van het hoofdkantoor.		
Totaal mutaties Voorzieningen	€	11,2

Bestemmingsreserves

Ten laste van bestemmingsreserves worden de volgende onttrekkingen (x € 1 mln.) verwacht:

<i>Bestemmingsreserve HWBP-afschrijvingen</i>	€	2,0
Onttrekking ter dekking van afschrijving projectgebonden aandeel HWBP-projecten.		
<i>Bestemmingsreserve onderhoud primaire waterkering</i>	€	0,3
Uitgaven ter dekking van de kosten voor waterontspanners en afwikkeling schades na afronden dijkversterkingsprojecten.		
<i>Bestemmingsreserve frictiekosten centralisatie AQUON</i>	€	0,2
Onttrekking ter dekking van de frictiekosten voor de centralisatie van Aquon.		
Totaal mutaties Bestemmingsreserves	€	2,5

1.9 Weerstandsvermogen

Algemeen

De definitie van weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen is onderdeel van het bredere risicomanagement. Het vormt als laatste vangnet voor onverwachte kosten het sluitstuk van het risicomanagement. Daarnaast geeft het een maat voor de financiële gezondheid van de organisatie. Inzicht in het weerstandsvermogen van waterschap Rivierenland is dus belangrijk om de continuïteit van de organisatie te kunnen garanderen. Weerstandsvermogen kan in formulevorm als ratio worden weergegeven:

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Restrisico's}}$$

Om een goede inschatting te kunnen maken van de omvang van de restrisico's wordt jaarlijks bij de jaarrekening een risico-inventarisatie uitgevoerd. De omvang van de restrisico's wordt vervolgens bepaald op basis van een Monte Carlo-simulatie. Eind 2021 is de risico-inventarisatie opgesteld met als doelen:

1. Inzicht te verkrijgen in de belangrijkste restrisico's nu en in de komende jaren;
2. Inzicht te verkrijgen in de omvang van deze restrisico's nu en in de komende jaren;
3. Inzicht te verkrijgen in de financiële middelen om deze restrisico's op te vangen nu en in de komende jaren.

Belangrijkste Restriscio's

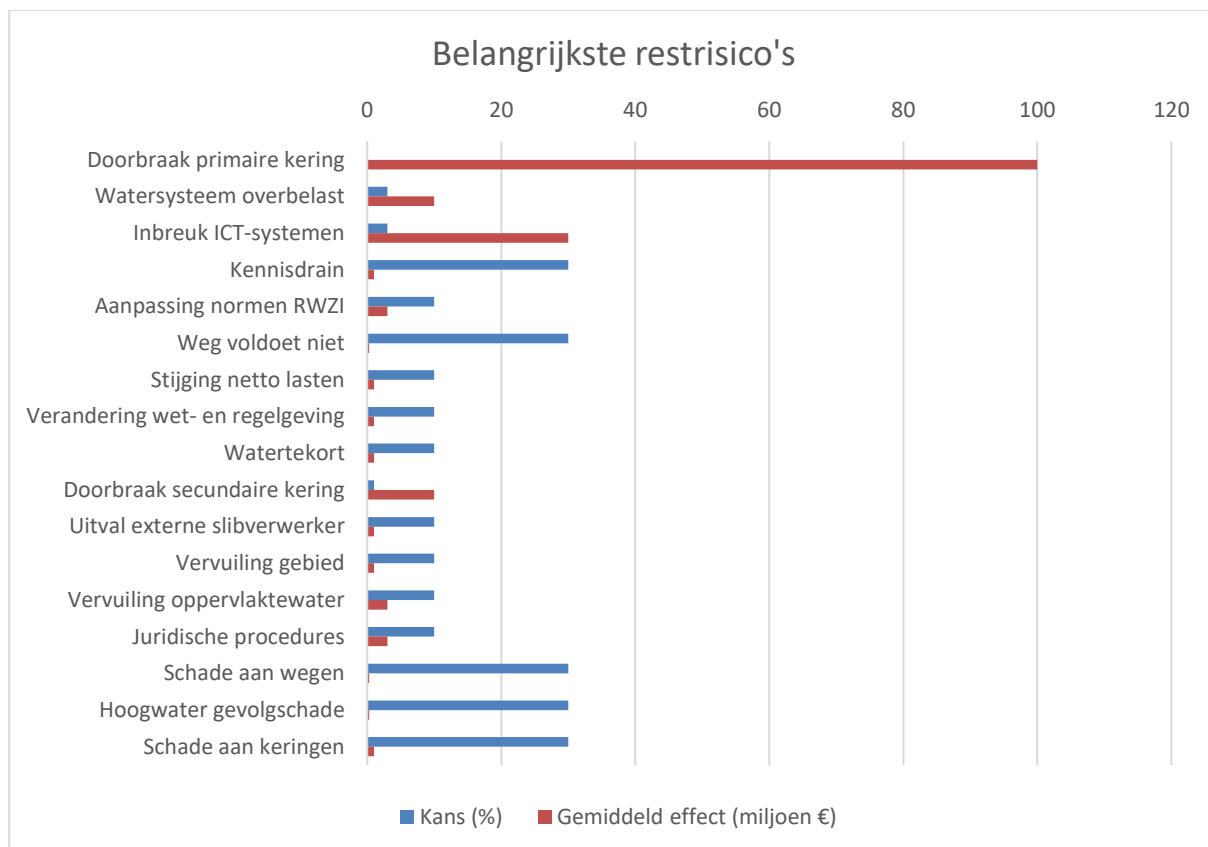
Op basis van de risico-inventarisatie van december 2021 zijn 17 restrisico's benoemd. Deze voldoen aan de volgende voorwaarden:

- Het restrisico effectueert zich naar verwachting hoogstens eens in de drie jaar;
- Het gemiddeld effect is minimaal € 0,3 miljoen;
- Dit effect is binnen één jaar merkbaar.

Om schijnprecisie te voorkomen zijn de bij het restrisico horende kans en gemiddeld effect geschat in de volgende ordegrottes:

- Voor de kans: 0,1%, 0,3%, 1%, 3%, 10%, 30% voor de kans;
- Voor het gemiddeld effect: € 0,3 mln., € 1 mln., € 3 mln., € 10 mln., € 30 mln. en € 100 mln.
- Restriscio's met een hogere kans of lager effect zijn als kosten opgenomen in de begroting.

Deze belangrijkste restriscio's worden op de volgende pagina's toegelicht.

1. Doorbraak primaire kering

Een doorbraak van een primaire kering is een majeure ramp. Het aangegeven gemiddeld effect betreft alleen de kosten voor het waterschap. De maatschappelijke kosten, laat staan de slachtoffers, zijn vele malen hoger. Aannee hierbij is dat die kosten worden betaald uit een landelijk calamiteitenfonds.

Kans: 0,1%

Gemiddeld effect: € 100.000.000

2. Watersysteem kan hoeveelheid water niet verwerken

Onvoorziene omstandigheden kunnen oorzaak zijn van dit risico: overmacht als gevolg van onheil van buitenaf zoals extreme buien waar het watersysteem niet op berekend is. Daarnaast kan door langdurige uitval van de regelende installaties een verkeerd peil in het gebied ontstaan met mogelijk schade aan objecten, gewassen en natuur tot gevolg. Uitval kan veroorzaakt worden door sabotage (kleinschalig op stuw, grootschalig op CRK), degradatie van objecten of externe oorzaken zoals brand en stroomuitval.

Kans: 3%

Gemiddeld effect: € 10.000.000

3. Inbreuk op ICT-systemen door derden / onbevoegden

Toenemende dreiging van buitenaf op inbreuk in informatiesystemen (cybercrime) met als gevolg ongeautoriseerde toegang en/of misbruik van ICT-systemen en/of objecten met ICT.

Kans: 3%

Gemiddeld effect: € 30.000.000

4. Kennisdrain

Door krapte op de arbeidsmarkt en vertrek van ervaren medewerkers door bijvoorbeeld pensionering zijn vacatures moeilijk vervulbaar. Om de werkzaamheden doorgang te laten vinden wordt extern ingehuurd. Externe inhuur kost meer dan eigen medewerkers. Daarnaast kost het inwerken van op het betreffende vakgebied minder ervaren medewerkers tijd en geld.

Kans: 30%	Gemiddeld effect: € 1.000.000	
-----------	-------------------------------	--

5. Aanpassing normen RWZI

Wetgeving rondom de lozingseisen van RWZI zijn continu in beweging. In principe is hiervoor budget voorzien om de RWZI up to date te houden. Eens in de ordegrootte 10 jaar is er toch een onverwachte tekortkoming waardoor onbegrote kosten gemaakt moeten worden om weer aan de eisen te voldoen.

Kans: 10%	Gemiddeld effect: € 3.000.000	
-----------	-------------------------------	--

6. Weg voldoet niet meer aan eisen

Door wijziging van gebruik of van wetgeving voldoet de weg niet meer aan de eisen. Voor wegen speelt naast wijzigende inzichten met betrekking tot inherente veiligheid ook de toename van de gebruikintensiteit een grote rol.

Kans: 30%	Gemiddeld effect: € 300.000	
-----------	-----------------------------	--

7. Stijging netto lasten

Het betreft hier het marktrisico dat prijzen en/of lonen harder stijgen dan geraamd en niet binnen de begroting van de exploitatie kunnen worden opgevangen.

Kans: 10%	Gemiddeld effect: € 1.000.000	
-----------	-------------------------------	--

8. Verandering wet- en regelgeving van bovenaf

Verandering in wet- en regelgeving van de EU, het Rijk of één van de relevante provincies kan leiden tot kosten die niet vooraf zijn begroot.

Kans: 10%	Gemiddeld effect: € 1.000.000	
-----------	-------------------------------	--

9. Watertekort

Schade ontstaat door langdurig neerslagtekort en/of lage rivierwaterafvoeren waardoor niet ingelaten kan worden. Droogte kan bijvoorbeeld leiden tot ongewenste bodemdaling met name in de omgeving Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Kans: 10%	Gemiddeld effect: € 1.000.000	
-----------	-------------------------------	--

10. Doorbraak secundaire kering

Dit betreft de herstelschade als gevolg van doorbraak van een regionale kering.

Kans: 1%	Gemiddeld effect: € 10.000.000	
----------	--------------------------------	--

11. Uitval externe slibverwerker

Indien een externe slibverwerker niet meer in staat is om het slib te verwerken, zal WSRL kosten moeten maken om het slib elders te laten verwerken.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

12. Vervuiling van gebied

Lozingen/ aanwezigheid van onbekende stoffen zoals bijvoorbeeld PFAS, PFOA en GenX vervuilen een gebied. Hetzelfde geldt voor het verkeerd gebruik van vervuilde grond.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

13. Vervuiling oppervlaktewater

Dit betreft illegale lozingen op oppervlaktewater die niet opgespoord worden en/of schade die niet verhaald kan worden op de veroorzaker. In geringere omvang kan dit ook worden veroorzaakt door transportongelukken, drugsafval en/of natuurverschijnselen zoals botulisme en blauwalg, die vervuiling veroorzaken bij extreme weersomstandigheden.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 3.000.000

14. Juridische procedures in de rol van overheidsorgaan

Het Waterschap kan in het ongelijk worden gesteld bij een procedure met een derde, schadeherstel moeten betalen dan wel een boete opgelegd krijgen.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 3.000.000

15. Schade aan wegen

Dit betreft kosten als gevolg van schade aan wegen door/ aan wegbepantingen langs de wegen, dan wel temperatuurverschillen.

Kans: 30%

Gemiddeld effect: € 300.000

16. Hoogwater gevolgschade

Hoogwater op rivier of stormvloed kost geld doordat noodmaatregelen moeten worden getroffen en drijfvuil moet worden opgeruimd.

Kans: 30%

Gemiddeld effect: € 300.000

17. Schade aan keringen

Deze schade kan onder andere het gevolg zijn van afschuiving, overslag, vervormingen, kwel en graverij door dieren.

Kans: 30%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

Toelichting op de uitkomsten van de Monte Carlo-simulatie

In het kader van organisatiebreed risicomanagement zijn de belangrijkste restrisico's in een tiental workshops met materiedeskundigen geïnventariseerd. Vervolgens is gevalideerd in hoeverre deze restrisico's relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Met de risico-inventarisatie als input is de totale omvang van de restrisico's met een probabilistisch simulatiemodel in beeld gebracht. Het resultaat is als volgt: Met een betrouwbaarheidsniveau van 90% is de schadelast als gevolg van de geïdentificeerde restrisico's in 2022 maximaal € 7,2 miljoen. Dit betekent dat de schadelast gemiddeld in 9 van de 10 jaar gelijk of minder is dan dit bedrag.

De omvang van de restrisico's ligt in 2022 beduidend hoger dan in 2021 (€ 7,2 miljoen nu tegen € 2,7 miljoen in 2021). Voornaamste reden voor de stijging van de omvang van de restrisico's is gelegen in de manier van inventariseren van restrisico's, waarbij vooral is gelet op restrisico's met een groot effect. Het venijn van restrisico's zit in de staart, namelijk de staart van de kansverdeling die uitschieters weergeeft. Daarbij hebben recente gebeurtenissen, zoals de frequent in het nieuws zijnde digitale gijzelingen en het hoogwater in Limburg, benadrukt dat een herijking van de restrisico's op zijn plaats is.

Hogere inschattingen van restrisico's zijn met name gerelateerd aan:

- Informatieveiligheid;
- Schade aan of doorbraak van keringen;
- Weersextremen;
- Veranderende normen en/of wetgeving.

Uit een inventarisatie die Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) in 2021 onder 15 waterschappen heeft gehouden, komt naar voren dat de gemiddelde omvang van restrisico's bij deze waterschappen exclusief WSRL € 7,0 miljoen is. Gezien de grootte van WSRL is het plausibel dat de omvang van de restrisico's bovengemiddeld is.

Bepaling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de omvang van de restrisico's. De weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden die het waterschap heeft om niet begrote kosten te dekken en tegenvallers te bekostigen, om de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen garanderen.

In ons nieuwe beleid voor 'weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2022', is vastgelegd dat de weerstandscapaciteit bij waterschap Rivierenland wordt gevormd door de algemene reserve, stille reserve en begrotingspost onvoorzien. Deze zijn vrij aanwendbaar en bedoeld om risico's op te vangen. De omvang van de weerstandscapaciteit bedraagt per 1 januari 2022 in totaal € 36,9 miljoen, bestaande uit een algemene reserve van € 5,4 miljoen, stille reserve van 30,6 miljoen en post onvoorzien van € 0,9 miljoen. Het weerstandsvermogen, ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 36,9 miljoen) gedeeld door de omvang van de restrisico's (€ 7,2 miljoen) bedraagt 5,1 per 1 januari 2022.

Beoordeling weerstandsvermogen

In ons nieuwe beleid 'Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2022', is vastgelegd dat de omvang van het weerstandsvermogen tenminste 'voldoende' moet zijn, om risico's te kunnen opvangen en de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen garanderen. Dit komt overeen met een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0. Indien het weerstandsvermogen lager is dan 1,0 moet de weerstandscapaciteit worden aangevuld. Waterschap Rivierenland hanteert geen bovengrens. Het weerstandsvermogen bedraagt 5,1 en zit daarmee ruim boven de grens van 1,0.

1.10 Risicoparagraaf

De risicoparagraaf gaat in op de actuele risico's ten tijde van het opstellen van deze begroting 2023.

Effect van stijgende energie-, brandstof- en grondstofprijzen op waterschap Rivierenland

Zoals toegelicht in hoofdstuk 1 kampt Nederland sinds 2021 met stijgende prijzen voor grondstoffen, energie en brandstoffen als gevolg van o.a. de aantrekkende economie na corona, schaarste aan grondstoffen, de oorlog in Oekraïne en bijbehorende sancties en geopolitieke spanningen. Dit geeft onzekerheid rondom de leveringszekerheid en prijsontwikkeling van met name energie. Ook waterschap Rivierenland ondervindt hiervan de gevolgen.

Effect op budget voor elektra

In 2022 zijn de energieprijzen zeer fors gestegen. Desondanks heeft het waterschap de effecten van de marktprijsstijging van elektra voor 2023 en 2024 op haar inkoopprijs kunnen beperken door op gunstige momenten in te kopen. Onze inkooptarieven voor de jaren 2023 én 2024 staan inmiddels voor 100% vast, waardoor er voor deze jaren geen inkoopprijsrisico bestaat op elektra en gas (tenzij de energieleverancier failliet gaat. In dergelijk geval zal het waterschap de actuele marktprijs moeten gaan betalen).

Over de teruglevering van elektra loopt het waterschap wel een risico. De teruglevering wordt vergoed tegen het gemiddeld maandtarief in de markt minus een opslag. Voor WSRL betekent dit dat opbrengsten uit de teruglevering, afhankelijk van de marktontwikkelingen, hoger of lager kunnen uitvallen dan begroot. Omdat de energiemarkt zeer onzeker en volatiel is, naar verwachting voorsnag onzeker blijft en het niet uitgesloten is dat de Rijksoverheid en/of de EU nog gaat ingrijpen op de energiemarkt, is de terugleververgoeding voorzichtigheidshalve prudent in de begroting verwerkt.

Effect op onderhoudsbudgetten en aanbestedingen

Vanuit het reguliere beheer en onderhoudswerk lopen meerdere raamcontracten met leveranciers. Hierin zijn de prijzen vastgelegd. Vanwege met name de hoge dieselprijzen (momenteel ca. € 0,75 / liter hoger dan vorig jaar) en gestegen grondstofprijzen is door een aantal leveranciers een beroep gedaan op het waterschap om contractafspraken aan te passen. Waar dit conform richtlijnen voor marktpartijen mogelijk is, moest het waterschap hierin meegaan. Niettemin is de uitvoering van werken fors onder druk komen te staan, omdat leveranciers van bijvoorbeeld asfalt niet uitkomen met eerder gemaakte afspraken, de levertijden fors oplopen en personeel niet altijd tijdig beschikbaar is.

Daarnaast wordt in 2022 een aantal raamcontracten opnieuw aanbesteed, zoals het contract voor ijzer- en aluminiumchloride en enkele maaibestekken. De prijzen in de nieuwe raamovereenkomsten liggen hoger dan in het verleden, wat een nadelig effect geeft op komende jaren. Uit de recent afgeronde aanbestedingen voor maaien komt een nadelig aanbestedingsresultaat van € 0,9 miljoen (verdeeld over meerdere programma's). De verwachting is dat de onderhoudsbudgetten de komende jaren verhoogd moeten worden, om te kunnen blijven voldoen aan onze verplichtingen. Het slibtransport is vorig jaar aanbesteed en ligt voor meerdere jaren vast, maar kent wel een jaarlijkse indexering. Vanwege de gestegen energieprijzen en de hogere dieselprijs, ligt het in de lijn der verwachting dat we ook hier met een meer dan gemiddelde stijging te maken gaan krijgen.

Meer specifiek speelt bij waterketen de prijsontwikkeling rondom chemicaliën. Chemicaliën kennen naast de explosieve prijsstijging waar we dit jaar al mee geconfronteerd werden momenteel ook landelijk leveringsproblemen. Deze leveringsproblemen zijn bekend en worden landelijk besproken waarbij de waterschappen en de leveranciers met elkaar aan tafel zitten om dit probleem te bespreken en aan te pakken. Ook binnen WSRL is dit onderwerp van gesprek in o.a. het "Oekraïne overleg".

Intern is inmiddels een draaiboek uitgewerkt met scenario's van afschalen van het gebruik van chemicaliën met beperkte gevolgen. Als de leveringen daadwerkelijk tot stilstand komen, kan dit gevolgen hebben voor de mate waarin WSRL kan voldoen aan de lozingseisen voor zuiveringen en slibafzet.

Effect op projecten

Ook binnen de uitvoeringsprojecten van WSRL zijn de prijsstijgingen en de langere levertijden merkbaar. Bij projecten kan in eerste instantie gebruik worden gemaakt van de projectpost 'onvoorzien', maar dit zal niet in alle gevallen voldoende zijn om de prijsstijgingen op te vangen. Hierdoor kan aanvullend krediet benodigd zijn om het betreffende project uit te voeren.

Daarnaast merken we in een aantal projecten de nadelen van de krappe arbeidsmarkt bij aannemers en adviesbureaus. De gevolgen hiervan zijn vertragingen en een afname van de geleverde kwaliteit. Ook dit kan een kostenverhogend effect hebben op projecten.

Potentieel tekort aan chloride-zouten voor het zuiveringsbeheer

In de komende periode is de levering van ijzerchloride- en (poly)aluminiumchloride-producten niet gegarandeerd door de leverancier. Dit vanwege onvoorziene omstandigheden, zoals productiestoppen bij twee productielocaties, die zoutzuur produceren. Zoutzuur is een belangrijke grondstof voor voornoemde producten. De leverancier geeft aan dat zij op dit moment nog niet kan aangeven hoe lang deze situatie zal duren. De verwachting is dat WSRL op de korte termijn nog beleverd kan worden. Onbekend is wat er op middellange termijn nog geleverd kan worden. De verwachting is dat deze onzekere periode een aantal maanden kan voortduren.

Op deze onzekerheid is inmiddels geanticipeerd met een advies waarin mogelijke alternatieven en een verdringsreeks voor de toepassing van voornoemde chloride-zouten binnen het zuiveringsbeheer van WSRL zijn opgenomen. Op basis hiervan wordt momenteel een concreet maatregelenpakket uitgewerkt waarin per rwzi is opgenomen wat we gaan doen als sprake is van een tekort aan chloride-zouten. Gebleken is dat risico's op het ontstaan van schade aan assets, budgetoverschrijdingen en overschrijdingen van de lozingseisen ten aanzien van totaal-fosfaat niet volledig zijn uit te sluiten wanneer zich daadwerkelijk een tekort aan chloridezouten voordoet. Wel anticiperen we hiermee zo goed als mogelijk op een dergelijke situatie. De eerste indicatie van de kosten is dat de inzet van alternatieven een factor 2 tot 4 duurder zal zijn.

Lessen uit de Lekdijk (KiS)

Op 18 februari 2022 is het rapport "Lessen uit de Lekdijk; Fase 3 KiS" vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Dit rapport bevat de vervolgaanpak naar aanleiding van de rapporten van Van Baars, Deltares en de commissie Van der Vlist over de dijkverbetering KiS.

Onderzoeken Deltares

Een intern schadeteam is aan de slag met de afhandeling van schadegevallen. Doelstelling is om de 32 initiële schadegevallen voor 2023 zo veel mogelijk af te ronden. Daarbij wordt een coulante houding aangenomen. Verder zijn na februari 2022 nieuwe schades gemeld. Deze gevallen worden nader bekeken c.q. onderzocht. De commissie Waterveiligheid wordt geïnformeerd over de voortgang.

Waterveiligheid KiS

Conclusie van het onderzoek van Deltares uit 2021 en 2022 was dat er geen acuut veiligheidsrisico is, maar dat mogelijk de beoogde ontwerp levensduur van 100 jaar niet zal worden gehaald. Het Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW) oordeelde vervolgens dat er nog geen definitief oordeel kon worden gegeven. Op basis hiervan is een vervolgonderzoek opgestart door Deltares. Om de kwaliteit van het onderzoek door Deltares te waarborgen, heeft het waterschap een onafhankelijke reviewcommissie onder voorzitterschap van em. prof. ir. J. Maertens ingesteld. De resultaten worden in het 2^e kwartaal van 2023 verwacht.

Geleerde Lessen

In het fase 3-rapport hebben we op hoofdlijnen aangegeven op welke onderwerpen lessen door te vertalen zijn naar de huidige en nog te starten dijkversterkingsprojecten. Sommige verbeterpunten kunnen direct worden toegepast, zoals het verbeteren van de zichtbaarheid van het waterschap tijdens de uitvoering. Andere verbeteringen vragen een meer structurele verandering, bijvoorbeeld door aanpassingen door te voeren in de ontwerpuitgangspunten (OPW). De leerpunten vanuit KiS zijn besproken binnen de programmaorganisatie HWBP en met de projectmanagers van de huidige projecten. Tevens zijn wij in gesprek met de landelijke programmadirectie HWBP over lessen die aanpassing vragen in de landelijke aanpak en over het ontsluiten van de geleerde lessen voor toepassing bij vergelijkbare projecten.

Financiële risico's

De kosten die voortkomen uit 'Lessen uit de Lekdijk' zijn inzichtelijk. Voor de reeds gemaakte kosten en de te maken kosten in 2022 en 2023 zijn we in overleg met het HWBP. Deze gesprekken verlopen constructief. Onze inzet is om tot een aanvullende subsidiebeschikking van het HWBP te komen. Hier moeten onder andere de technische onderzoeken van Deltares en de schade-uitkeringen onder gaan vallen. De kosten van 'geleerde lessen', het onderzoek van de commissie Van der Vlist en de beheerskosten zijn voor eigen rekening. Voor deze kosten is binnen de huidige begroting dekking aanwezig.

Stikstof

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 het gebruik van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) verboden. Om te voorkomen dat projecten stil kwamen te liggen, kwam de regering in november 2019 met een noodwet. Deze noodwet bood ruimte aan woningbouw en infrastructuur en zorgt voor investeringen in natuurherstel. Op 1 juli 2021 trad de Wet en het Besluit 'stikstofreductie en natuurverbetering' (Stikstofwet) in werking. Hiermee legt het kabinet de intentie vast om de natuur te versterken en de stikstofdepositie omlaag te brengen. Deze wet regelt ook dat projecten met een tijdelijke emissie zijn vrijgesteld van de verplichting om een stikstofvergunning aan te vragen: de zogenaamde partiële vrijstelling voor de bouw. De partiële vrijstelling geldt bijvoorbeeld voor onze dijkversterkingen en de bouw van energiefabrieken. Zogenaamd "bestendig beheer en onderhoud" was al vrijgesteld. Dit zorgt dus voor een continuering van het waterschapswerk.

Het kabinet Rutte IV heeft in het coalitieakkoord aangekondigd om de doelen voor stikstofreductie en natuurverbetering te versnellen van 2035 naar 2030. Hiervoor is tot 2035 een bedrag van ruim € 24 miljard vrijgemaakt in het "Nationaal Programma Landelijk Gebied" (NPLG). Op 10 juni 2022 heeft minister Van der Wal de startnotitie NPLG aan de Tweede Kamer gestuurd. In de startnotitie worden de provincies gevraagd om integrale gebiedsprogramma's op te leveren op 1 juli 2023, waarin de stikstof- en natuurdoelen worden gehaald en waarbij wordt geanticipeerd op de klimaat- en waterdoelstellingen.

Voor het waterschap zijn er de volgende aandachtspunten c.q. risico's:

- De partiële vrijstelling zorgt voor een mogelijk knelpunt voor meekoppelkansen die leiden tot een structurele toename van stikstofuitstoot.
- De juridische houdbaarheid van de partiële vrijstelling uit de stikstofwet is een risico. Er loopt momenteel een procedure tegen de Stikstofwet bij de Raad van State. Uitspraak wordt in het najaar van 2022 verwacht.
- De startnotitie NPLG heeft tot onrust en protesten geleid. De waterschapssector zal positie gaan bepalen welke rol zij wil aannemen met betrekking tot dit dossier en het NPLG. Dit geldt ook voor ons waterschap.

Verontreiniging Golfbaan Spijk

De aanleg van een golfbaan in Spijk met staalslakken in de gemeente West Betuwe heeft geleid tot verontreiniging van het oppervlaktewater, het grondwater en de bodem ter plaatse. De werkzaamheden zijn in maart 2019 door de gemeente stilgelegd. De stillegging is opgeheven per juli 2020, waarna is gestart met het ter plekke geïsoleerd en gecontroleerd verwerken van de staalslakken met een sanering van water en bodem. Gedurende de voorziene uitvoeringsperiode van 8 jaar zullen er extra toezicht, handhaving en maatregelen nodig zijn. Met deze kosten is rekening gehouden in deze begroting. Los daarvan is er nog steeds een risico dat de opdrachtnemer niet aan zijn (financiële) verplichtingen kan voldoen. Alsdan komen de kosten ten laste van de betrokken overheden.

Vervallen vrijstelling afvalstoffenbelasting

Voor het verbranden van zuiveringsslib ontvangen de waterschappen een vrijstelling voor de afvalstoffenbelasting. In het regeerakkoord van het vorige kabinet (2017) stond het voornemen om deze vrijstelling te laten vervallen. De voornaamste reden om de vrijstelling af te schaffen, is gelegen in het feit dat niet via alle verbrandingsroutes fosfaat kan worden teruggewonnen. Als datum waarop de vrijstelling zou komen te vervallen, is destijds 1 januari 2021 genoemd. De afschaffing van de vrijstelling heeft een grote invloed op het slibverwerkingstarief van de waterschappen. Het financiële effect voor waterschap Rivierenland is indicatief geraamd op € 0,8 miljoen per jaar.

De afgelopen jaren kwam het afschaffen van de vrijstelling meermaals aan bod. Zo was er onder andere contact tussen de Unie van Waterschappen, het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Uit de gesprekken volgt dat de waterschappen de vrijstelling voor de afvalstoffenbelasting voor het verbranden van het zuiveringsslib wil behouden. De door het vorige kabinet beoogde wijzigingen ter zake van de afvalstoffenbelasting, waaronder het laten vervallen van de bestaande vrijstelling, zijn met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid van de baan, aangezien het huidige kabinet inzake (het afschaffen van de vrijstelling voor) de afvalstoffenbelasting niets heeft opgenomen in het coalitieakkoord. Ook in recente stukken inzake de rijksbegroting voor 2023 is daaromtrent niets opgenomen.

Koepelvrijstelling BTW

Naar aanleiding van enkele uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie uit 2017 loopt op dit moment nog steeds een discussie of de koepelvrijstelling in de btw beperkter moet worden toegepast dan tot nu toe gebruikelijk. Het gaat om de uitleg of de koepelvrijstelling in de btw alleen geldt voor de in de Btw-richtlijn met naam genoemde activiteiten.

Door deze uitspraken zou de koepelvrijstelling alleen nog maar voor specifiek benoemde prestaties van algemeen belang gelden, zoals medische zorg, ziekenhuisverpleging, maatschappelijk werk en sociale zekerheid, prestaties door bejaardentehuizen en het geven van onderwijs. Daardoor zou deze vrijstelling, zoals die in Nederland wordt toegepast, sterk worden ingeperkt. De zorg voor een goede en veilige waterhuishouding zou bijvoorbeeld niet meer als prestatie van algemeen belang gelden. Als gevolg daarvan zouden typische waterschapstaken en belastingheffing en -inning, die niet zelfstandig door het waterschap maar bijvoorbeeld met andere overheden in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (GR) worden uitgevoerd, niet meer onder de koepelvrijstelling vallen, met als gevolg dat de bijdrage van het waterschap in de uitvoeringskosten van de GR met 21% wordt verhoogd.

De staatssecretaris heeft op 7 juni 2018 aangegeven dat het Kabinet, samen met andere Europese lidstaten, zich hard gaat maken voor reparatie via Europese regelgeving. In afwachting van deze reparatie via Europese regelgeving is de eerder aangekondigde inperking van de koepelvrijstelling per 1 januari 2019 opgeschort. Wel blijkt dat de belastinginspecteurs hier verschillend mee omgaan. Specifiek voor Het Waterschapshuis is deze koepelvrijstelling met ingang van 2019 komen te vervallen. Het Waterschapshuis heeft in dat verband beroep ingesteld. Het toepassen van de koepelvrijstelling is door

een uitspraak van de Hoge Raad van 12 juli 2019, zaaknummer 17/03824 verder onder druk komen te staan.

Eind 2020 heeft het Europese Hof van Justitie bevestigd dat uit vaste jurisprudentie blijkt dat btw-vrijstellingen in beginsel strikt moeten worden uitgelegd, maar dat de toepassing van een vrijstelling te allen tijde sterk afhankelijk blijft van de feitelijke omstandigheden van het geval. Vooralsnog is er momenteel nog steeds geen zicht op een datum waarop de koepelvrijstelling wordt ingeperkt, noch een datum waarop Europese regelgeving ten aanzien van deze vrijstelling is te verwachten. Ondertussen blijft er jurisprudentie ontstaan met betrekking tot de koepelvrijstelling. De laatste uitspraak inzake de toepassing van de koepelvrijstelling is de uitspraak van Gerechtshof Den Haag van 12 augustus 2021 en de toelichting van de staatssecretaris van Financiën van 23 september 2021 op het niet instellen van beroep in cassatie tegen deze uitspraak. Het blijft vooralsnog wachten op (Europese) regelgeving. Of deze regelgeving er gaat komen is de vraag. Recent heeft Gerechtshof Den Haag (in de uitspraak van 24 maart 2022 (publicatiedatum 11 april 2022), een oordeel geveld in een procedure betreffende toepassing bij een samenwerkingsverband van drie gemeenten met gedeeltelijk BTW belaste activiteiten. Dit oordeel is voor de betreffende gemeenten positief. De vraag is dan ook of nadere (Europese) wet- en regelgeving nog nodig is. De rechter heeft immers geoordeeld dat toepassing van de koepelvrijstelling voortvloeit uit het Unierecht en ook binnen de thans geldende wet- en regelgeving past. Indien het Ministerie van Financiën geen beroep in cassatie tegen de uitspraak van het gerechtshof instelt, staat deze uitspraak onherroepelijk vast en kan toepassing van de koepelvrijstelling verder plaatsvinden. Het is echter afwachten of het ministerie zo gaat handelen dan wel op Europees niveau nadere regels gesteld gaan worden inzake toepassing van de koepelvrijstelling.

Gerechtelijke procedures en schadeclaims

Ten tijde van het opstellen van deze risicoparagraaf loopt een aantal gerechtelijke procedures en zijn er schadeclaims in behandeling bij het waterschap, hetgeen ertoe kan leiden dat het waterschap daarvoor uiteindelijk aansprakelijk is en tot betaling van deze financiële claims over zal moeten gaan. Op dit moment zijn er 20 claims van derden (waarvan 2 rechtszaken), waarbij het waterschap partij is, in behandeling bij het waterschap dan wel bij verschillende gerechtelijke instanties (Rechtbank, Raad van Arbitrage en Centrale Raad van Beroep). Op basis van deze claims c.q. procedures is een inschatting gemaakt van het financiële risico voor het waterschap. Dit risico wordt op dit moment in totaliteit geschat op circa bruto € 100.000 en netto € 25.000.

1.11 Financiering

Inleiding

Het treasurybeleid van waterschap Rivierenland is vastgelegd in de verordening op de beleids- en verantwoordingsfunctie. De verordening beoogt hiermee het financieringsbeleid transparant te maken waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders.

Risicobeleid

De houding van waterschap Rivierenland ten aanzien van financiële risico's is defensief en risicomijndend. Het risicobeleid is erop gericht om toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te verschuiven. De uitvoering van de treasurytaak mag in ieder geval niet leiden tot een vergroting van de risico's voor de organisatie. Hierbij geldt dat het niveau van renterisico's in de komende jaren de wettelijke normen, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, zoals vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), niet overschrijdt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel er, gemiddeld over een periode van 3 maanden, maximaal met kort geld (looptijd korter dan 1 jaar) gefinancierd mag worden. De norm is vastgesteld op 23% van het bruto kostentotaal van de begroting en bedraagt op basis hiervan voor 2022 € 57,5 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal van het waterschap bij aanvang van het betreffende jaar en bedraagt voor 2023 € 75 miljoen. De totale aflossingsverplichting van waterschap Rivierenland bedraagt in 2023 € 50,5 miljoen. Daarmee blijft waterschap Rivierenland binnen de renterisiconorm.

Schatkistbankieren

De Regeling schatkistbankieren verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet direct nodig hebben voor de publieke taak. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. Wel is sprake van een drempelbedrag. Indien overtollige middelen de omvang van de drempel niet overschrijden, mogen die middelen buiten de schatkist worden gehouden. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel voor waterschap Rivierenland bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal, circa € 5 miljoen.

Teneinde het drempelbedrag gedurende het jaar niet te overschrijden wordt een positief saldo aan het eind van iedere werkdag automatisch afgeroomd van de betaalrekening van het waterschap naar de schatkistrekening.

Rentevisie

Om de sterk oplopende inflatie in Europa te beteugelen is de Europese Centrale Bank (ECB) in juli 2022 begonnen met het verhogen van de rente met 0,50%. Op 8 september en 27 oktober is de rente verder verhoogd met stevige stappen van ieder 0,75% tot 1,5%. De komende maanden worden verdere renteverhogingen als gevolg van rentebesluiten van de ECB verwacht. Deze renteverhogingen werken door in de begroting 2023 en de meerjarenraming van het waterschap. Enerzijds in de te hanteren uitgangspunten voor aan te trekken financiering, het rentepercentage voor toekomstig aan te trekken lange financiering is opgelopen tot circa 2,0% (VJN nog 0,4%). Dit leidt tot hogere rentekosten op nieuw af te sluiten langlopende leningen. Daarnaast loopt ook de korte rente op. Dit betekent dat

het waterschap bij roodstand in rekening-courant bij de NWB momenteel (medio september) 0,875% aan rente betaalt en bij een positief saldo bij de schatkist circa 0,7% ontvangt.

De mate waarin de rente de komende jaren zal worden aangepast is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de inflatie. De inflatie wordt voornamelijk gedreven door de energieprijzen, in het bijzonder gas. Het CPB gaat in de basisraming van de Macro Economische Verkenningen uit van een lichte daling van de marktprijs. De geraamde inflatie voor 2023 bedraagt op basis hiervan voor 2023 2,6%. Doordat de ontwikkeling van de gasprijs zeer onzeker is, heeft het CPB ook ramingen van varianten opgenomen met een lagere en hogere gasprijs. In de variant met de lagere gasprijs bedraagt de inflatie in 2023 0,7%, met een hogere gasprijs bedraagt deze in 2023 5,5%.

Financieringsbehoefte

Bij het vaststellen van de voorjaarsnota 2020 heeft het Algemeen Bestuur mandaat verleend tot het aangaan van langlopende financiering tot een bedrag van maximaal € 450 miljoen. Met het oog op een zo stabiel mogelijke begroting in de toekomst en ter afdekking van het renterisico van de voorfinanciering HWBP is in juli 2020 langlopende financiering aangetrokken voor een bedrag van € 400 miljoen tegen een rentepercentage van 0%.

Bij de opstelling van de begroting 2023 is de financieringsbehoefte opnieuw geactualiseerd tot en met 2027. Dit is gebeurd aan de hand van de actuele ramingen van de investeringsuitgaven, het verloop van de huidige leningenportefeuille en het verloop van het eigen vermogen. Naast de reguliere financieringsbehoefte is er sprake van voorfinanciering door WSRL voor een aantal HWBP-projecten. De mate van voorfinanciering vloeit voort uit de programmering en is sterk afhankelijk van de voortgang van de projectuitvoering. Op basis van het huidig inzicht is er voor de periode tot en met 2025 geen aanvullende financiering noodzakelijk. Ter afdekking van de financieringsbehoefte op langere termijn zal financiering noodzakelijk zijn van circa € 9 miljoen in 2026 en € 106 miljoen in 2027. Deze financiering is in de meerjarenraming geraamd tegen een rentepercentage van 2,0%.

Renterisico

Het renterisico op langlopende financiering is met het aangaan van de langlopende lening van € 400 miljoen in juli 2020 sterk gereduceerd. Door het afsluiten van de lening beschikt het waterschap tot en met 2025 over een positief banksaldo. Het totaal van benodigde aan te trekken financiering voor de periode 2026-2027 bedraagt € 115 miljoen. Een rentestijging van 1% betekent een extra last voor het waterschap in 2027 van circa € 1,1 miljoen (circa 0,5% lastenstijging). De mate waarin het renterisico optreedt en doorwerkt is afhankelijk van de financiële markt (hoogte van de rente) en anderzijds de mate waarin de daadwerkelijke uitvoering van de projecten correspondeert met de opgenomen ramingen (hardheid van de projectramingen). Om tijdig te kunnen inspelen op mogelijkheden die zich voordoen op de financiële markt, is het noodzakelijk om mandaat te krijgen voor het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte.

Voorgesteld wordt daarom het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte tot een bedrag van maximaal € 115 miljoen.

De tijdelijk overtollige middelen van het waterschap worden verplicht aangehouden in de schatkist in de vorm van rekening courant of deposito's of mogen worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. Als gevolg van de rentebesluiten van de ECB in september 2022 ontvangt het waterschap vanaf medio september een rentevergoeding op het aangehouden positieve saldo bij de schatkist van circa 0,7%. Het rentetarief wordt dagelijks vastgesteld door de ECB (Euro Short Term Rate) en fluctueert. Het is tevens mogelijk overtollige middelen uit te zetten in de vorm van deposito's bij de schatkist of bij andere decentrale overheden. De hoogte van de vergoeding hiervan fluctueert met de looptijd en kan hoger zijn dan de vergoeding over het rekening-courant saldo.

Om het uitzetten van overtollige gelden in de vorm van deposito's bij de schatkist of het uitlenen aan andere decentrale overheden mogelijk te maken wordt voorgesteld het College van Dijkgraaf en Heemraden hiertoe te machtigen.

In de begroting van het waterschap is voor het jaar 2023 rekening gehouden met een te ontvangen rentevergoeding op overtollige middelen van € 1,5 miljoen.

Kredietlimiet rekening courant NWB

Bij de afdekking van de financieringsbehoefte kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid van korte financiering, binnen de kaders van de Wet FIDO en de verordening op de beleids- en verantwoordingsfunctie. Dit betekent dat er gedurende 2023 maximaal € 57,5 miljoen (gemiddeld over een periode van 3 maanden) met kort geld gefinancierd mag worden. Voorgesteld wordt om een kredietlimiet in rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank voor 2023 aan te vragen voor € 57,5 miljoen.

NB: Op basis van de huidige financieringsbehoefte zal in 2023 de kredietfaciliteit bij de NWB slechts beperkt worden gebruikt. Een incidentele roodstand in rekening-courant bij de NWB zal zo snel mogelijk worden aangevuld uit het positieve saldo op de schatkistrekening.

Voorgenomen transacties en mandaat

Ter dekking van de financieringsbehoefte op grond van artikel 9 van het Financieringsstatuut het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot:

1. Het afdekken van de financieringsbehoefte 2022 in rekening-courant bij de NWB tot een bedrag van maximaal € 57,5 miljoen;
2. Het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte door middel van het aangaan van langlopende leningen voor de jaren tot en met 2027 tot een bedrag van maximaal € 115 miljoen;
3. Het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen bij de schatkist in rekening courant of in deposito's (conform § 6.3 treasurystatuut).

1.12 Kostenbeheersing

Het zorgen voor een efficiënte en effectieve organisatie is een continu proces dat nooit stil staat. Van de organisatie mag verwacht worden dat ze alert is op nieuwe ontwikkelingen en wensen vanuit de samenleving. Onze omgeving verandert continu. Voor veel opgaven zijn we op zoek naar innovaties, nieuwe oplossingen en/of (andere) samenwerkingsverbanden. Daar anticiperen we op, hetgeen voortdurend onderhoud, inzet en aandacht van bestuur en organisatie vraagt. Processen worden regelmatig tegen het licht gehouden om te beoordelen of aanpassen wenselijk en/of mogelijk is. Het streven is daarbij onze taken met acceptabele kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten uit te voeren.

Wij zijn en blijven daarom te allen tijde kritisch op kostenontwikkelingen. Alleen bij een deugdelijke onderbouwing zijn kostenontwikkelingen acceptabel. Het primaire uitgangspunt is altijd eerst te zoeken naar compensatie binnen de beschikbare budgetten. Voor het uitvoeren van onze taken worden ook wij geconfronteerd met nieuwe (wettelijke) eisen, gewijzigde normen, (bestuurlijke) wensen en algemene kostenontwikkelingen. Dat maakt dat het niet mogelijk is alle hogere kosten op te vangen binnen de beschikbare budgetten. De afgelopen jaren zijn diverse taakstellingen uitgevoerd en zijn budgetten op basis van trendanalyses van voorgaande jaren naar beneden bijgesteld. Hierdoor hebben we een deel van de ontwikkelingen binnen de bestaande begrotingsomvang kunnen opvangen.

Dat wij oog hebben voor kostenbeheersing blijkt onder andere uit een aantal grote investeringen als bijvoorbeeld de energiefabrieken en energietransitie, waarbij de haalbaarheid en keuzes worden onderbouwd met business cases die wij aan het Algemeen Bestuur voorleggen. Zo zijn de opbrengsten uit bijvoorbeeld de nieuwe energiefabriek in Sleeuwijk ingerekend in de begroting. Op basis van business cases maken wij afwegingen tussen zelf doen versus inhuren, waarbij wij naast het kostenaspect ook kijken naar continuïteit en expertise. Regelmatig maken wij gebruik van benchmarks om de uitvoering en kosten te vergelijken met collega waterschappen. Indien wij daar aanleiding toe zien wordt hierop geacteerd. Wij hanteren een strikt inkoop- en aanbestedingsbeleid met het doel producten en diensten tegen de economisch meest voordelige wijze in te kopen.

Daarnaast is de organisatie zeer actief op het gebied van treasury-beleid. Door actief de markt te volgen is niet alleen ruimschoots in onze financieringsbehoefte voorzien tegen zeer gunstige condities, maar is ook de bestaande leningenportefeuille voor een groot deel herzien, met als resultaat lagere rentekosten en het fors terugdringen van het renterisico. De rente loopt sinds medio 2022 op. Daarom is voor 2023 een renteopbrengst van € 1,5 miljoen begroot.

Met betrekking tot onze inspanningen op het gebied van belastingheffing zijn de afgelopen jaren fors meer extra aanslagen (forfaitaire, machtiging en aangiftes op basis van ingenomen water) opgelegd bij bedrijven die jaren ervoor niet werden betrokken in de heffing. Tevens vinden er bij waterschap Rivierenland verdere inspanningen plaats om discrepanties op te sporen.

Tenslotte zijn wij ook op dezelfde wijze kritisch naar onze verbonden partijen. Daar waar ons streven is de taken tegen zo laag mogelijke kosten uit te voeren, geldt dat immers ook voor onze verbonden partijen. Een recent voorbeeld hiervan is dat op bestuurlijk niveau indringend wordt gesproken met de BSR over de mogelijkheden de kosten terug te dringen.

Naast bovengenoemde continue inspanningen voor kostenbeheersing, hebben bestuur en organisatie in 2022 een intensief traject doorlopen, om de lastenstijging 2023 als gevolg van de hoge inflatie en energieprijzen, zoveel mogelijk te beperken. Hiervoor zijn voor alle projecten en alle exploitatieproducten van het waterschap de mogelijkheden tot temporisering en kostenreductie onderzocht. Het resultaat hiervan is een kostenreductie van € 2,1 miljoen in 2023.

1.13 Subsidieparagraaf

Algemeen

Het waterschap probeert, daar waar mogelijk en daar waar de lasten opwegen tegen de baten, gebruik te maken van de mogelijkheden tot het verkrijgen van externe subsidies. In bestuursvoorstellen wordt aandacht besteed aan subsidiemogelijkheden en de gemaakte afweging duidelijk zichtbaar gemaakt. Ten behoeve van de bewaking en naleving van subsidievoorwaarden en het compleet maken van het subsidiedossier is een subsidieregister ingericht.

In 2020 is waterschap Rivierenland gestart met het optimaliseren en professionaliseren van het proces van subsidieverwerving. De professionalisering van het subsidieverwervingsproces wordt voortgezet, met het doel om de subsidiemogelijkheden die bijdragen aan het realiseren van de huidige en toekomstige ambities van het waterschap, zo optimaal mogelijk te kunnen benutten. Dit draagt niet alleen bij aan verlaging van de lasten maar ook aan kennisontwikkeling, netwerken en kennisdeling.

Dijkversterkingsprogramma

Het nu in de afrondingsfase verkerende Hoogwaterbeschermingsprogramma-2 (HWBP-2) kent voor WSRL nog 1 project, 'KIS Fase 2'. De subsidieregeling kent de mogelijkheid tot een fase 2 subsidie waarbij voor restpunten uit het project die niet afgekocht kunnen worden, apart subsidie is verleend. Onderdeel hiervan is de schade afhandeling, waarvoor naar aanleiding van het plan van aanpak 'Lessen uit de Lekdijk' van februari 2022 een intern schadeteam is ingericht. De afhandeling van schadezaken heeft invloed op het moment waarop de fase 2 subsidie met het HWBP kan worden afgerond.

In 2014 is het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) gestart. Dit programma voorziet in het algemeen in 90% subsidiering van de versterkingskosten van de bij de veiligheidsbeoordeling afgekeurde dijken. Voor innovatieve (onderdelen van) projecten is 100% subsidie mogelijk.

Het HWBP betreft een voortschrijdend programma tot en met 2050 dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Door de nieuwe (en strengere) normering voor onze dijken in 2017 zal de komende decennia een groot deel van onze primaire waterkeringen moeten worden versterkt. Ieder HWBP-project kent verschillende fasen: de Verkenningfase, de Planuitwerkingsfase en de Realisatiefase. Optioneel kan een vierde fase, de Voorverkenningfase, worden toegevoegd. In een voorverkenningfase wordt op basis van de waterveiligheidsbeoordeling en andere criteria de scope van het versterkingsproject bepaald. Aan het begin van een projectfase wordt op basis van een plan van aanpak, met daarbij onder andere ook een kostenraming en risicodossier, de hoogte van de subsidie vastgesteld en uitgekeerd. Dit is inclusief een risicoreservering voor het opvangen van tegenvallers. Het risico van overschrijding van het budget ligt bij het waterschap.

In de nota weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen ligt vast dat de beheersing van de uitvoeringskosten van HWBP-projecten en het managen van de risico's van kostenoverschrijding onderdeel zijn van de reguliere projectbeheersing en niet wezenlijk anders dan andere investeringsprojecten. Om deze reden is geen sprake van een hoger risico op kostenoverschrijding.

In de meerjareninvesteringsraming (2023-2027) is voor een bedrag van ca. € 924 miljoen aan subsidies opgenomen. Het belangrijkste aandeel van deze subsidies heeft betrekking op waterveiligheid van totaal € 902 miljoen en in het kader van planvoorbereiding en uitvoering van de HWBP-dijkversterkingsprojecten € 879,1 miljoen.

De overige subsidiestromen en bijdragen van derden hebben voornamelijk betrekking op A5H kadeverbetering (ca. € 6,4 miljoen), watersystemen (€ 12,1 miljoen waarvan ca. € 3,4 miljoen subsidies die onder meer voortvloeien uit KRW-subsidies) en waterketen (€ 3,8 miljoen).

1.14 Klimaatparagraaf

Waterschap Rivierenland heeft als visie dat het in 2050 klimaatneutraal wil zijn. Op weg naar dat doel heeft het Algemeen Bestuur in het waterbeheerprogramma voor de periode 2022-2027 een strategie en een aantal tussendoelen vastgesteld. Het beoogde effect is een vermindering van de bijdrage van het waterschapswerk aan het opwarmen van de aarde. Daarmee geven we invulling aan de bevindingen uit de laatste IPPC-rapporten waarin staat dat er versneld actie nodig is om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad Celsius. Toenemende hitte, verlies van landbouwopbrengsten, droogte en wateroverlast zijn fenomenen waar we nu al last van hebben.

Om dit doel te bereiken, hanteren we een klimaatmitigatiestrategie met vier hoofdlijnen.

1. Waterschap Rivierenland is klimaatneutraal in 2050 (reduceren eigen emissies).
2. We sturen op klimaatneutraliteit van onze leveranciers van diensten, werken en goederen.
3. Waterschap Rivierenland is energieneutraal in 2030.
4. We gaan andere partijen faciliteren bij hun klimaatdoelstelling.

Hoofddlijn 1 is de belangrijkste. Zelf klimaatneutraal worden. Dit bereiken we door het reduceren van emissies van broeikasgassen die in de eigen organisatie vrijkomen. Dat bereiken we als volgt: We gaan de komende jaren stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen (benzine, diesel, etc.), we nemen maatregelen om emissie van lachgas en methaan uit de waterketen te verminderen, etc.

Bij hoofdlijnen 2 en 3 draait het vooral om het beperken van de klimaatimpact van diensten en producten van derden. Deze producten en diensten zijn nodig om onze taken uit te voeren. Met ingang van 2023 worden alle aanbestedingen van GWW-projecten circulair en klimaatvriendelijk uitgevraagd. Dijkversterkingsprojecten zullen in toenemende mate emissieloos uitgevoerd worden. Een product met een potentieel grote klimaatimpact is energie die aan ons wordt geleverd. Om de klimaatimpact van energielevering aan ons tot nul te reduceren, streven we ernaar om in 2030 de hoeveelheid energie die we gebruiken zelf duurzaam en klimaatneutraal te produceren (hoofddlijn 3). Wat we niet zelf produceren kopen we in als duurzame klimaatneutraal geproduceerde energie.

Bij hoofddlijn 4 van onze strategie pakken we onze rol als maatschappelijk betrokken overheid. We faciliteren andere partijen voor zover dat past in de wettelijke taakopdracht van de waterschappen. Dat doen we onder andere door deelname aan de RESsen en het faciliteren van aquathermieprojecten.

Een nadere toelichting vindt u in hoofdstuk 3 van dit begrotingsdocument onder het programma Waterketen. Rapportage over de prestaties en voortgang van projecten volgt via het jaarverslag. Daarbij maken we o.a. gebruik van de CO2-prestatieladder. Een uitgebreide rapportage van de energie- en klimaatprestaties van de waterschappen (en van waterschap Rivierenland in het bijzonder) wordt jaarlijks (in september) gepresenteerd via de “Klimaatmonitor Waterschappen” op de website van de Unie van Waterschappen.

1.15 Verbonden partijen

Waterschap Rivierenland heeft bestuurlijke en financiële belangen in andere partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en (andere) rechtspersonen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Het betreft de volgende verbonden partijen:

- Gemeenschappelijke regeling Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR)
- Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis
- Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009
- Gemeenschappelijke regeling Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard
- Gemeenschappelijke regeling Aquon 2011
- Waterschapsbank N.V (NWB)

Visie op verbonden partijen

Deelname aan verbonden partijen is een manier om waterschapsdoelen te bereiken. Het Algemeen Bestuur heeft een kaderstellende en controlerende taak (toezicht) met betrekking tot de doelstellingen. Kernvragen daarbij zijn bijvoorbeeld of de doelstellingen van de verbonden partij nog corresponderen met die van het waterschap en of die doelstellingen via de verbonden partijen wel of niet gerealiseerd worden. Daar waar de doelstellingen corresponderen en samenwerking voordeel oplevert, zal de samenwerking worden gecontinueerd of gezocht. Dit voordeel kan direct zijn in minder kosten en/of betere kwaliteit maar ook indirect in de vorm van een netwerk of naamsbekendheid.

Beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard

Het Algemeen Bestuur van het PHTB heeft op 23 juni 2022 besloten tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling PHTB per 1 januari 2023. De beide gemeenten beraden zich op een eventuele toekomstige samenwerking met de tuinbouwsector.

Voor nadere toelichting op de afzonderlijke verbonden partijen, zie bijlage 13.

1.16 Bedrijfsvoering

Inleiding

Onder bedrijfsvoering wordt verstaan het geheel van interne organisatieonderdelen en processen die ondersteunend zijn aan de primaire processen van een waterschap (art. 4.21 Waterschapsbesluit). De directieraad is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de bedrijfsvoering van het waterschap en legt daarover verantwoording af aan het College van Dijkgraaf en Heemraden.

Doel

Waterschap Rivierenland streeft actief naar het continu verbeteren van het functioneren en daarmee de prestaties van de organisatie. De bedrijfsvoeringparagraaf heeft tot doel inzicht te geven in de initiatieven om de bedrijfsvoering naar een hoger plan te brengen. In deze bedrijfsvoeringsparagraaf staat de ambitie voor de ontwikkeling van de organisatie tot 2025.

Ambitie 2025

Waterschap Rivierenland wil zich als organisatie doorontwikkelen. De ambitie is:

- Waterschap Rivierenland is in 2025 extern georiënteerd, wendbaar en in control.
- Waterschap Rivierenland werkt in 2025 klantcentrisch, ketengericht en projectmatig.
- Waterschap Rivierenland heeft in 2025 voldoende professionele leidinggevenden en medewerkers, die duurzaam inzetbaar, mobiel en divers zijn.
- Waterschap Rivierenland beschikt in 2025 over een organisatieinrichting en een bedrijfscultuur die zijn afgestemd op de opgaven waarvoor zij staat.

Pijlers organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling die wordt aangeduid met de term Horizon 2025 stoelt op twee belangrijke pijlers:

Opdracht 1) De basis op orde houden

Bij de basis op orde houden gaat het om het nemen van maatregelen die leiden tot een efficiënte en effectieve ondersteuning van de primaire taken.

Opdracht 2) Bewegingen accommoderen

Het waterschap moet voortdurend inspelen op externe ontwikkelingen zoals klimaatverandering, nieuwe wetgeving (bv. Omgevingswet, Privacywet), een vergrijzende arbeidsmarkt, nieuwe ICT-technologie en cybercrime. Dit vraagt een wendbare organisatie, die extern gericht is en flexibel en creatief opereert. Ontwikkelingen waar we de komende tijd op in willen spelen zijn:

- Omgevingswet
- Digitale transformatie
- Bestuurlijke vernieuwing

In het programma Middelen worden deze ontwikkelingen verder toegelicht.

Organisatieontwikkeling Horizon 2025

Om Horizon 2025 handen en voeten te geven zijn de volgende ontwikkelingsfacetten benoemd:

- **Structuur en processen:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten onze organisatiestructuur en de inrichting van onze projecten, programma's en processen daarop afgestemd zijn.
- **Human Resources:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten onze medewerkers zich in die richting ontwikkeld hebben (taak-fit zijn en culture-fit zijn). Dat geldt ook voor nieuwe WSRL-ers.

- **Burgers, bedrijven en omgeving:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten we exact weten wie onze belanghebbenden zijn, wat onze relatie met hen is, wat zij van ons verwachten en daar onze relatie met hen op aanpassen.
- **Cultuur:** als we in 2025 de omschreven organisatie willen zijn moeten houding en gedrag van medewerkers, onze gewoonten, de sturing, waardering en regels en procedures daarmee in lijn zijn.

Structuur en processen: doelmatige en doeltreffende organisatie

Waterschap Rivierenland is een uitvoeringsorganisatie die stuurt op het leveren van goede prestaties tegen zo laag mogelijke kosten. Waterschap Rivierenland werkt procesgericht, projectmatig en programmatisch en streeft op deze sturingslijnen de komende jaren een hoger niveau na.

Voor het verbeteren van onze processturing is assetmanagement/ketengericht werken geïntroduceerd gericht op het risicogestuurd beheren en onderhouden van de waterinfrastructuur.

Gezien het omvangrijke investeringsvolume van het waterschap en het belang hiervan voor o.a. de uitvoering van het Waterbeheerprogramma (WBP), het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het gebiedsprogramma A5H is beheersing van de projectrealisatie een continu speerpunt. De ambitie is om de investeringsprojecten structureel te realiseren binnen een bandbreedte van 90-110% van de begroting.

Human Resources: strategische personeelsplanning

Met alleen het optimaliseren van processen en structuren redden we het niet. De kwaliteit van mensen maakt het verschil tussen een goede en een uitstekende organisatie. Ook onze medewerkers moeten 'veranderproof' zijn, wat zoveel betekent als dat veranderingen voor niemand een bedreiging vormen, maar gezien worden als kansen voor verdere ontwikkeling om steeds beter te worden. Zowel de werkgever als de werknemer heeft baat bij een personeelsbestand dat 'fit' is en blijft voor de toekomst. Het totale arbeidzame leven met plezier in passend werk of met andere woorden: blij(f) aan het werk. Talenten, kennis en vaardigheden worden optimaal benut en ingezet. Daarbij wordt gewerkt aan het duurzaam inzetbaar houden van onze medewerkers over de as van diversiteit, mobiliteit en gezondheid.

Bij het ontwikkelen van onze organisatie is het aantrekken van de juiste nieuwe medewerkers van groot belang. Onder de juiste mensen verstaan we niet alleen medewerkers die de taak goed kunnen uitvoeren (taak-fit zijn), maar ook mensen die beschikken over het juiste DNA (cultuur-fit). Ook voor waterschap Rivierenland is de 'war on talent' steeds meer voelbaar. Diverse vacatures blijven langer open staan en wij moeten steeds meer ons best doen om nieuwe medewerkers te krijgen. We bouwen daarom aan een sterk werkgeversmerk en professionaliseren we continu onze werving en selectie. Momenteel werken we aan een deltaplan Vinden en Binden.

Burgers, bedrijven en omgeving: betere dienstverlening

Als we in 2025 een wendbare organisatie willen zijn en een organisatie die echt van buiten naar binnen denkt, moeten we exact weten wie onze belanghebbenden zijn, wat onze relatie met hen is, wat zij van ons verwachten en daar onze dienstverlening op aanpassen. Een organisatie die echt van buiten naar binnen denkt, gaat niet uit van interne processen en automatiseringssystemen, maar gaat uit van de beleving van burgers en bedrijven.

De afgelopen periode is er een visie ontwikkeld die ons richting geeft in onze ambitie om de dienstverlening te verbeteren. Deze is in lijn met de doelen van het programma Omgevingswet. Het geactualiseerde participatiebeleid is een tweede ambitiedocument in het kader van die ambitie. Daarnaast hebben er de afgelopen periode voorbereidende activiteiten plaatsgevonden voor het kunnen uitvoeren/ophalen van feedback van burgers en bedrijven. Die feedback hebben we nodig om onze verschillende processen te kunnen professionaliseren. Ook wordt er gewerkt aan het optimaliseren van de verschillende communicatiekanalen zoals telefonie, balie, internet etc.

Los van onze eigen organisatie-ambitie zijn er verschillende ontwikkelingen die de urgentie van een betere dienstverlening van de overheid benadrukken. Een van die ontwikkelingen is de Omgevingswet die naar verwachting 1 juli 2023 in werking treedt.

Cultuur

De opdracht voor het onderdeel Cultuur is dat houding en gedrag van medewerkers, onze gewoonten, de sturing, waardering en regels en procedures in lijn worden gebracht met de 7 kenmerken die we voor onze organisatie in 2025 hebben geformuleerd:

1. De missie verbindt ons en is in lijn met strategie, sturing en cultuur
2. De verantwoordelijkheid ligt zo laag mogelijk
3. We organiseren ons naar het doel
4. We werken vanuit verantwoordelijkheid, vertrouwen en vrijheid
5. Diversiteit en inclusie zijn de basis
6. We verbeteren voortdurend en leren door te experimenteren
7. Onze blik is open en naar buiten gericht

Naast de vier onderdelen van Horizon 2025 (structuur/sturing, klant en omgeving, HR en Cultuur) is informatievoorziening van groot belang voor het ontwikkelen van onze organisatie.

Beveiliging van informatie, systemen en objecten

Digitale bedreigingen zoals hacken, datalekken en cybercrime nemen sterk toe, evenals onze afhankelijkheid van digitale systemen voor zowel de bedrijfsvoering als de primaire processen. Begin 2021 is er opgeschaald tot calamiteit teneinde meer menskracht en middelen beschikbaar te krijgen om onze achterstand op het gebied van informatieveiligheid in te lopen. Daarnaast er een continue dreiging voelbaar. Daarnaast dient WSRL te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit heeft geleid tot drie actieplannen op de gebieden kantoorautomatisering, procesautomatisering en fysieke veiligheid. Deze actieplannen zijn of worden verder uitgewerkt in projectplannen. De Task-force Informatieveiligheid zorgt ervoor dat deze projectplannen worden uitgevoerd. Deze projectplannen zijn erop gericht om eind 2024 te voldoen aan de BIO.

Op het gebied van privacy en persoonsgegevensbescherming zijn in de jaren 2018 – 2020 alle werkprocessen op orde gebracht en kunnen wij voldoen aan de AVG. Vanaf 2021 gaat de aandacht van het programma op dit gebied over van implementatie naar audit en control, onder leiding van de functionaris gegevensbescherming samen met de privacy officers.

Omdat de mens vaak de zwakste schakel blijkt, loopt verder een traject rondom bewustwording, dat zich richt op de juiste houding en gedrag van medewerkers, managers en bestuurders ten aanzien van risico's voor onze fysieke en digitale bedrijfsmiddelen. Dit traject loopt door in 2022. Bewustwording blijft een voortdurend punt van aandacht. Hiertoe worden organisatie breed doorlopend boodschappen en (online) trainingen aangeboden en presentaties voor afdelingen en teams gehouden. Per slot van rekening is menselijk handelen of nalaten de grootste bron van digitale en fysieke onveiligheid.

Informatieveiligheid omvat ook fysieke beveiliging die zich richt op het tegengaan van vandalisme, inbraak en diefstal en het voorkomen van onbevoegde betreding van onze eigendommen. De incidenten op dit gebied nemen namelijk toe de laatste tijd en daarnaast moet fysieke bereikbaarheid van onze digitale systemen door onbevoegden voorkomen worden. Vanaf 2022 zal onder leiding van de coördinator fysieke beveiliging uitvoering gegeven worden aan een betere fysieke beveiliging, toegangscontrole en sleutelbeheer.

Veiligheid: Kwaliteit, Arbo en Milieu

Met het oog op goede werkomstandigheden worden binnen het waterschap continu activiteiten ondernomen voor het effectief en efficiënt verbeteren en borgen van de beheersing van arbeids- en milieurisico's die kunnen ontstaan bij het werk. Minimaal voldoen aan Arbo en Milieu wet- en regelgeving is daarbij het uitgangspunt. In 2018 is geconstateerd dat waterschap Rivierenland voor een groot deel voldoet aan Arbowetgeving en Milieuwetgeving. Enkele ondernomen activiteiten zijn:

Bij het uitvoeren van hun taken krijgen ambtenaren steeds vaker te maken met publieksagressie. Dat geldt ook voor medewerkers en bestuurders van het waterschap, met name bij werk met veel externe contacten zoals beheer en onderhoud, muskusrattenbeheer, vergunningverlening en handhaving. Dit kan leiden tot gevaarlijke situaties, werkdruk en ziekteverzuim. Medewerkers en bestuurders met vergrote kans op publieksagressie krijgen speciale training en bij het voordoen van een publieksagressie incident worden de medewerkers, getuigen en naasten begeleid.

Ondermijnende criminaliteit rukt binnen Nederland en dus ook binnen ons beheergebied steeds meer op. WSRL gaat de komende tijd haar standpunt innemen in hoeverre het waterschap zich gaat inzetten voor de aanpak van ondermijning. Daarbij wordt gekeken naar het opstellen van beleid en kaders, met een specifieke aandacht voor de gevolgen van ondermijnende criminaliteit bij medewerkers.

In de bouw gebeuren nog steeds (ernstige) ongelukken. Als opdrachtgever kan waterschap Rivierenland het veiligheidsbewustzijn binnen de bouw(keten) vergroten. Waterschap Rivierenland gaat zich inzetten voor het gebruik van de veiligheidscultuurladder binnen aanbestedingen, een onderdeel van de Governance Code Veiligheid in de Bouw.

Beheersing en transparantie

Beheersing en transparantie zijn voorwaarden voor een goede taakuitvoering en verantwoording aan bestuur en toezichthouders. Beheersing en transparantie is een verantwoordelijkheid van de gehele organisatie. Bijvoorbeeld wordt gewerkt aan organisatie-breed risicomanagement de professionalisering van programmasturing en lopen trajecten om procesautomatisering, kantoorautomatisering en fysieke beveiliging te laten voldoen aan daarvoor relevante standaarden, in het bijzonder de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Waar relevant en mogelijk adviseert en ondersteunt Concerncontrol de organisatie hierbij aan de voorkant van de ontwikkelingen.

Dit laat onverlet dat Concerncontrol onafhankelijk van de organisatie jaarlijks onderzoeken en controles uitvoert. In 2023 wordt, net als in 2022, een doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek uitgevoerd. Daarnaast voert Concerncontrol een aantal andere onderzoeken uit ter lering en verbetering voor de organisatie.

De verbijzonderde interne controles ten behoeve van het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de daarin opgenomen baten, lasten en balansmutaties worden uitgevoerd. Deze controles zijn onder andere gericht op het proces van aankoop tot betalen, Inkopen en Aanbesteden. Naar aanleiding van de bevindingen worden voor zover nodig herstelmaatregelen genomen. De accountant gebruikt de resultaten van verbijzonderde interne controles voor de jaarrekeningcontrole.

Op grond van de huidige wetgeving neemt de accountant de beoordeling van de financiële rechtmatigheid mee in de jaarrekeningcontrole en is daarmee een specifiek onderdeel van de daaruit voortvloeiende accountantsverklaring. Deze wetgeving wijzigt waardoor het afgeven van de rechtmatigheidsverklaring in dit kader naar verwachting over enkele jaren verschuift van de externe accountant naar het College van Dijkgraaf en Heemraden, zoals dit eerder bij gemeenten en provincies het geval zal zijn.

1.17 Paragraaf openbaarheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en verplicht een bestuursorgaan tot actieve openbaarmaking van informatie. Op grond van artikel 3.5 van de Woo is een bestuursorgaan verplicht om jaarlijks in de begroting en de verantwoording aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een kwalitatieve beschrijving gegeven van de activiteiten die worden uitgevoerd in 2023 op de thema's actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

1) Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo)

Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die vanuit het waterschap worden ondernomen om informatie op eigen initiatief openbaar te maken voor de samenleving. In 2023 worden hiervoor de volgende gegevens gepubliceerd conform de wettelijke eisen:

- Bereikbaarheidsgegevens van het bestuursorgaan en wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend (artikel 3.3, eerste lid, onderdeel e, van de Woo);
- Vergaderstukken van vertegenwoordigende lichamen van decentrale overheden (artikel 3.3, tweede lid, onderdeel c, van de Woo);
- Convenanten (artikel 3.3, tweede lid, onderdeel f, van de Woo);
- Woo-verzoeken, inclusief de schriftelijke beslissingen op die verzoeken en de daarbij verstrekte informatie (artikel 3.3, tweede lid, onderdeel i, van de Woo).

2) De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de verplichte categorieën (artikel 3.1 Woo)

WSRL zal zich in eerste instantie richten op het openbaar maken van de verplichte categorieën.

3) Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

Onder passieve openbaarmaking verstaan we het openbaar maken van informatie naar aanleiding van een verzoek uit de samenleving, zoals bijvoorbeeld Woo-verzoeken. We houden daarmee rekening met het anonimiseren van persoonsgegevens.

4) De informatiehuishouding (Hoofdstuk 6 Woo)

Voor verbetering van de informatiehuishouding wordt in 2023 met de volgende activiteiten gestart:

- *Communicatie, begeleiding medewerkers*; In 2023 worden medewerkers bewust gemaakt van de Woo, hun rol hierin en welke ondersteuning ze kunnen verwachten.
- *Archivering*; Het goed opslaan van verschillende vormen van informatie is essentieel voor openbaarmaking van informatie. Daarom worden er in 2023 medewerkers begeleid in het goed archiveren van informatie in onze daarvoor bestemde systemen.
- *Systemen en procedures*; In 2023 zal gewerkt worden aan verdere optimalisatie van systemen en procedures. Beleid en werkafspraken op het gebied van de informatiehuishouding en informatievoorziening worden geactualiseerd.

5) Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon (artikel 4.7 Woo)

De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan één of meer contactpersonen heeft om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. Er wordt uitgezocht waar deze rol het beste gepositioneerd kan worden in de organisatie waarna aanstelling plaatsvindt.

6) Eventuele activiteiten om de Woo te implementeren

Niet van toepassing.

1.18 Autorisatie investeringen

In deze begroting is in bijlage 11 het (meerjaren)investeringsprogramma opgenomen. Dit investeringsprogramma bestaat uit:

- Investeringsprojecten waarvoor reeds krediet beschikbaar is gesteld: de geautoriseerde projecten;
- Investeringsprojecten waarvoor nog krediet gevoteerd moet worden: te autoriseren projecten.

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Rivierenland is geregeld dat het Algemeen Bestuur de kredietverlening voor de investeringen waarvoor krediet zal worden aangevraagd in het begrotingsjaar kan mandateren aan het College van Dijkgraaf en Heemraden.

Mandateringscriteria

De volgende criteria voor mandatering van kredietverlening worden gehanteerd:

- a) er is sprake van een niet routinematige, grootschalige en in de tijd begrensde activiteit;
- b) het waterschap draagt alleen of grotendeels de verantwoordelijkheid voor het project;
- c) er zijn substantiële financiële gevolgen en/of aanmerkelijke uitvoeringsrisico's aan het project verbonden;
- d) er zijn belangrijke gevolgen voor de samenleving of voor het waterschap aan verbonden;
- e) er is sprake van toepassing van nieuwe technologieën of financieringsconstructies;
- f) er is sprake van een in organisatorisch opzicht complex besturing- en uitvoeringsproces.

Hoewel wordt gesproken van mandateringscriteria, is er feitelijk steeds sprake van overwegingen om *niet* tot mandatering over te gaan. Op de wijze zoals deze criteria zijn verwoord, is mandatering van projecten de regel en wordt alleen in bepaalde specifieke gevallen niet tot mandatering overgegaan. In die laatste gevallen is sprake van 'grote projecten'. Daarbij worden criteria a) en b) als randvoorwaarden gezien: aan deze criteria moet in elk geval worden voldaan om een project tot 'groot project' te bestempelen. Wil er sprake zijn van een groot project moet daarnaast steeds worden voldaan aan ten minste één van de criteria c) t/m f).

Kortom:

- Wanneer wordt voldaan aan criteria a) én b) én aan één van de criteria c) t/m f), kan het Algemeen Bestuur overwegen een project *niet* te mandateren.
- Wanneer wordt voldaan aan criteria a) én b), maar niet aan één van de criteria c) t/m f), kan het Algemeen Bestuur overwegen een project te mandateren.
- Wanneer niet wordt voldaan aan criteria a) én b) - maar bijvoorbeeld slechts aan één van de criteria a) of b) -, kan het Algemeen Bestuur overwegen een project te mandateren.

Het gaat hier om criteria die door het Algemeen Bestuur worden gebruikt in haar overweging. Het is niet zo dat op grond van deze criteria 'automatisch' volgt dat een project 'groot' of 'regulier' is. Per project neemt het Algemeen Bestuur hierover een besluit door bij de begroting een bijlage met een overzicht van projecten vast te stellen, die al dan niet aan het College van Dijkgraaf en Heemraden worden gemandateerd.

Bijlage

In bijlage 9 is een lijst opgenomen van alle investeringen waarvoor in 2023 krediet zal worden aangevraagd. Per investering is een inhoudelijke toelichting opgenomen. Tevens is per investering in de bijlage aangegeven of de kredietverlening door het Algemeen Bestuur plaatsvindt of dat de kredietverlening wordt gemandateerd aan het College van Dijkgraaf en Heemraden. Bij de vaststelling van de begroting krijgt het College van Dijkgraaf en Heemraden de bevoegdheid om voor deze investeringen krediet te verlenen binnen het totale investeringsvolume per programma. De in bijlage 9 opgenomen bruto investeringen bevatten ook ramingen voor de jaren na 2023 in die gevallen waarvoor in 2023 een totaalkrediet wordt aangevraagd.

1.19 Grote projecten

Over de voortgang van de Grote Projecten wordt het Algemeen Bestuur gedurende het jaar specifiek nader geïnformeerd. De volgende projecten zijn in de begroting 2023 aangemerkt als 'Groot project'.

<u>Programma Waterveiligheid</u>	Totaal bruto Investerings project 2023-2027	Waarvan bruto investering 2023
Programma HWBP	1.003,6	265,2

<u>Programma Watersysteem</u>	Totaal bruto Investerings project 2023-2027	Waarvan bruto investering 2023
Gebiedsprogramma Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (A5H) (inclusief boezembemaling Overwaard)	112,8	6,2

<u>Programma Waterketen</u>	Totaal bruto Investerings project 2023-2027	Waarvan bruto investering 2023
Centralisatie Noord	3,6	0,4

<u>Programma Middelen</u>	Totaal bruto Investerings project 2023-2027	Waarvan bruto investering 2023
Elektrificatie en renovatie JU Smitgemaal	1,6	1,6
Digitale transformatie	6,5	3,5

(Bedragen x € 1 mln.)

2. KERNCIJFERS 2023

Omschrijving	Eenheid
Grootte beheersgebied in ha	191.640
Aantal inwoners	1 miljoen
Aantal gemeenten	25
Aantal provincies	5
Aantal woonruimten	427.000
Aantal bedrijven (registraties KvK)	170.000
Lengte A-watgangen in km	4.552
Lengte B-watgangen in km	6.211
Lengte C-watgangen in km	9.600
Lengte vaarwegbeheer in km	74
Aantal poldergemalen	253
Aantal geautomatiseerde stuwen	359
Aantal niet-geautomatiseerde stuwen	1.482
Lengte primaire waterkeringen in beheer in km	624
Lengte secundaire waterkeringen in beheer in km	471
Lengte zomerkades, voorlandkeringen e.d. in beheer in km	188
Lengte verharde wegen in beheer in km	623
Lengte onverharde wegen in beheer in km	100
Aantal rioolgemalen	230
Aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties	39
Lengte persleiding in km	672
Te zuiveren afvalwater in miljoen m3	110,97
Te verwijderen stikstof in % (minimaal)	79
Te verwijderen fosfaat in % (minimaal)	78
Te produceren zuiveringsslib in tonnen droge stof	16.600
Te verwerken hoeveelheid baggerspecie (in m ³)	
- Verspreidbaar	375.000
- Niet verspreidbaar vanwege ruimtelijke component	54.000
- Niet verspreidbaar vanwege milieuwetgeving	11.250

3. PROGRAMMA'S

3.1 Inleiding programma's

In dit hoofdstuk vindt u de programma's van waterschap Rivierenland. De programma's maken duidelijk welke doelstellingen we willen bereiken, hoe het waterschap deze doelstellingen gaat realiseren en wat dit gaat kosten.

Programma-indeling

De programma's van waterschap Rivierenland zijn als volgt ingedeeld:

- Waterveiligheid;
- Watersysteem;
- Waterketen;
- Wegen;
- Middelen.

Inhoud programma's

In de programma's is het bestuursakkoord 2019-2023 'Door water verbonden' verwerkt. De inhoud van de programma's Waterveiligheid, Watersysteem en Waterketen sluit aan bij het Waterbeheerprogramma 2022-2027. De inhoud van het programma Wegen sluit aan bij het Beheerplan Wegen 2023-2027. Het programma Middelen schenkt vooral aandacht aan aspecten van bedrijfsvoering met een externe werking (zoals klantgerichtheid). In verband met het gestelde in de Waterschapswet dat alle kosten van het waterschap zijn ondergebracht in de programma's, zijn de kosten van de bedrijfsvoering opgenomen in het programma Middelen.

Innovatie is een taakoverstijgend onderwerp, dat in alle inhoudelijke programma's aan bod komt. Innoveren is vernieuwen. Waterschap Rivierenland investeert hierin om in een omgeving die voortdurend verandert, de maatschappelijke en wettelijke opgaven doelmatig te kunnen vervullen. Het waterschap innoveert bij alle inhoudelijke programma's. De nadruk ligt op innovatie bij waterveiligheid. Hier zijn de belangen en investeringen groot.

In de voorjaarsnota en begroting van waterschap Rivierenland zijn diverse posten opgenomen die vooral bedoeld zijn voor de financiering van het waterschap. Deze posten zijn opgenomen onder de post dekkings- en financieringsmiddelen. Het betreft de volgende posten:

- Onvoorzien: dit is een raming ter dekking van onvoorziene lasten;
- Rente over het eigen vermogen van de egalisatie- en algemene reserves;
- Belastingopbrengsten;
- Opbrengst kwijtschelding en oninbaar;
- Dividend en overige algemene opbrengsten;
- Saldo ten gunste/laste van de egalisatiereserves.

3.2 Programma Waterveiligheid

Visie

Waterschap Rivierenland zorgt voor sterke dijken. De dijken beschermen ons tegen overstromingen bij hoogwater. We beheren en onderhouden onze dijken zodat ze goed blijven functioneren. Het werken aan waterveiligheid is nooit klaar. We houden rekening met ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de overstromingsrisico's, zoals klimaatverandering. Onze dijken beschermen ons niet alleen, maar zijn ook belangrijk als landschapselementen. Daarnaast zijn onze dijken een leefgebied voor planten en dieren. Met het beheer en onderhoud van onze dijken leveren we een bijdrage aan het vergroten van de biodiversiteit. Een stevige kruidenrijke grasmat is goed voor de waterkerende functies van de dijk én voor de biodiversiteit.

Beoogd effect

Dijken beschermen ons primair tegen overstromingen en als landschapselementen dragen ze bij aan de biodiversiteit en de leefbaarheid van het gebied

Inhoud programma

Het rivierengebied is omringd door de grote rivieren Nederrijn, Lek en de Maas. Dwars door het gebied loopt de Waal en de rivier de Linge. In dit gebied wonen en werken ruim een miljoen mensen. Een stelsel van 1000 kilometer aan dijken en kades beschermt ons tegen overstromingen. Ruim de helft hiervan (504 kilometer) bestaat uit dijken langs de grote rivieren. Dit zijn de primaire waterkeringen. De andere keringen hebben een regionale of overige functie. De doelstellingen en de maatregelen voor de regionale en overige keringen zijn niet hier beschreven, maar in het Programma Watersysteem. Het Programma Waterveiligheid gaat over de primaire keringen en biodiversiteit.

Dagelijks beheren en onderhouden wij onze dijken, zodat zij goed blijven functioneren. Hiermee geven wij invulling aan onze zorgplicht voor de primaire waterkeringen. Wij beoordelen onze primaire waterkeringen aan de landelijke normen. Zo is in 2017 de eerste landelijke beoordelingsronde (LBO1) gestart. Deze beoordelingsronde moeten we in 2022 afronden. Dit betekent dat dan voor alle primaire keringen het veiligheidsoordeel klaar is. In 2023 start de tweede landelijke beoordelingsronde (LBO2). Deze beoordelingsronde heeft een looptijd van twaalf jaar en moet in 2034 zijn afgerond.

Waterschap Rivierenland is bij veel ontwikkelingen in het rivierengebied betrokken. Als initiatiefnemer, als partner en als adviseur. We zijn zelf verantwoordelijk voor een groot aantal dijkversterkingsprojecten. De planning van de dijkversterkingen baseren we op de urgentie. Dat is het verschil tussen de huidige veiligheidssituatie en de veiligheidssituatie die de norm vereist. Het dijktraject met de hoogste urgentie versterken we in principe het eerst. De planning stemmen we af met andere waterschappen en het Rijk. Dat doen we binnen het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In 2050 moeten alle primaire waterkeringen aan de overstromingsrisiconormen van de Waterwet voldoen.

We versterken de dijken volgens onze Ontwerpuitgangspunten Primaire waterkeringen (OPW). Zo werken we aan toekomstbestendige dijken met een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing. Waar mogelijk benutten we meekoppelkansen. Dat doen we in goed overleg met onze partners, met inwoners en andere belanghebbenden. Biodiversiteit is een integraal onderdeel van ons dijk- en waterbeheer. Ook maatregelen voor klimaatadaptatie, natuurontwikkeling, natuur inclusieve landbouw en waterkwaliteit dragen bij aan versterking van biodiversiteit. We stimuleren onze partners hieraan een bijdrage te leveren. Op die manier werkt het waterschap aan de ecologische inrichting van de eigen gronden en het vergroten van de biodiversiteit.

Thema 1: Primaire waterkeringen

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2050 voldoen alle primaire waterkeringen aan de landelijke normen, zoals opgenomen in de Waterwet.	In 2027 is 20% van onze primaire keringen voldoende 'sterk' volgens de wettelijke norm. (Tevens zal worden gerapporteerd over aandachtspunten op programmaniveau).
	In 2022 hebben we voor 100% van onze primaire keringen een vastgesteld veiligheidsoordeel volgens de wettelijke norm.
	Continu hebben we aandacht voor de raakvlakken tussen het programma Integraal Rivier Management (IRM) en het Waterbeheerprogramma 2022-2027.
	Continu geven we met onze werkzaamheden aan primaire keringen invulling aan de wettelijke zorgplicht. Via de zogenoemde veiligheidsrapportage wordt het bestuur hier jaarlijks over geïnformeerd.

Thema 2: Biodiversiteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2050 hebben we een grote diversiteit aan planten, vogels, insecten en ander water- en bodemleven in ons beheergebied.	In 2027 is de biodiversiteit op eigen gronden vergroot ten opzichte van 2021.

Grote projecten programma Waterveiligheid

Grote projecten	Gereed
Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	2050

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil	V/N
Kosten	42,4	43,3	44,2	-0,9	N
Opbrengsten	-15,9	-16,4	-18,6	2,2	V
Te dekken kosten	26,5	26,9	25,6	1,3	V
Inzet best. reserves	2,1	3,8	6,2	-2,4	N
Per saldo	28,6	30,7	31,8	-1,1	N

(Bedragen x € 1 mln.)

Analyse op hoofdlijnen:

- Hogere opbrengst subsidiabele uren HWBP door formatie uitbreiding 1,4 V
- Hogere opbrengst overhead interne uren HWBP door formatie uitbreiding 0,5 V
- Hogere rentebaten eigen financieringsmiddelen 0,1 V
- Lagere advieskosten in 2023 omdat de landelijke beoordeling primaire waterkering (LB01) in 2022 is afgerond 0,2 V
- Bijdrage STOWA aan Kennisimpuls Waterkwaliteit vervalt in 2023 0,1 V
- Nadelig aanbestedingsresultaat maaionderhoud primaire dijken 0,1 N
- Hogere dotatie aan bestemmingsreserve afschrijving HWBP (conform de toegroei naar 13,4 mln. in 2026) 2,6 N
- Hogere onttrekking bestemmingsreserve afschrijving HWBP i.v.m. hogere projectrealisatie 0,2 V
- Kapitaallasten: hogere afschrijvingskosten HWBP projecten (0,2 N), lagere afschrijvingskosten overige projecten (0,5 V) i.v.m. projectrealisatie 2021/2022 en lagere rentekosten door herstructurering leningenportefeuille (0,3 V) 0,6 V
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling 1,5 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	25,6	26,1	26,1	27,5	30,7
Inzet bestemmingsreserves	6,2	8,8	9,1	10,7	8,1
Per saldo	31,8	34,9	35,2	38,2	38,8

(Bedragen x € 1 mln.)

INVESTERINGEN	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bruto	154,0	253,2	275,2
Subsidies en bijdragen	-130,2	-218,9	-238,3
Netto	23,8	34,3	36,9

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjaren investeringsplanning	2023	2024	2025	2026	2027
Bruto	275,2	244,7	180,6	162,8	186,4
Subsidies/bijdragen	-238,3	-213,1	-154,9	-138,1	-158,4
Netto	36,9	31,6	25,7	24,7	28,0

(Bedragen x € 1 mln.)

3.3 Programma Watersysteem

Visie

Waterschap Rivierenland zorgt voor een evenwichtig watersysteem. Een evenwichtig watersysteem vraagt om een goede balans tussen water aan- en afvoer. Zodat de inwoners in tijden van neerslag droge voeten houden en in tijden van droogte over voldoende water kunnen beschikken. Daarnaast zorgen we voor een goede waterkwaliteit. Schoon water draagt bij aan een goede leefomgeving voor mensen, dieren en planten. Evenwicht in het watersysteem refereert ook aan de afwegingen die steeds gemaakt worden, rekening houdend met andere partijen, de omgeving en de toekomst.

Beoogd effect

Droge voeten, voldoende grond- en oppervlakte water met een goede waterkwaliteit, sterke kades

Inhoud programma

Voor een prettige en toekomstbestendige leefomgeving in ons rivierengebied is voldoende water nodig. Niet te veel en niet te weinig voor de functies en de gebruikers in het gebied. Om hiervoor te zorgen hebben we een (grond)watersysteem nodig dat robuust en veerkrachtig is. Een watersysteem met veel bergings- en voorraadmogelijkheden, waarin we oppervlaktewaterpeilen optimaal kunnen instellen. Een systeem dat kan reageren op extreme weersituaties en ruimtelijke ontwikkelingen. Wij nemen onder andere maatregelen om het watersysteem op orde te brengen en te anticiperen op veranderende weersomstandigheden. Aanpassen aan het veranderende klimaat doen we niet alleen. Inwoners, medeoverheden en gebruikers leveren ook een belangrijke bijdrage aan een klimaatbestendige inrichting van het rivierengebied. Ook nemen we maatregelen om de regionale en overige waterkeringen op orde te brengen en te houden. Tot slot zijn er enkele specifieke functies waarmee we rekening houden en waarvoor we werkzaamheden verrichten. Voorbeelden hiervan zijn natte natuur, recreatief medegebruik, zwemwater, vaarwater en drinkwater.

Thema 3: Water eerlijk verdelen

Doel lange termijn	Doel planperiode
We streven naar een toekomstbestendig watersysteem, waarbij we het beschikbare oppervlaktewater en grondwater optimaal willen benutten. Het watersysteem is zo ingericht dat we daarmee kunnen inspelen op de verschillende behoeftes die er in ons gebied zijn. Wij zijn ons er samen met onze omgeving van bewust dat het aanbod van water eindig is, dat er soms te veel of te weinig aan water is en dat er grenzen zitten aan het faciliteren van alle functies als het gaat om zowel wateraanvoer als waterafvoer.	In alle peilgebieden waar we peilen registreren realiseren we gedurende 85% van de tijd de vastgestelde peilen.
	In 2027 hebben we in 100% van de belangrijkste watergangen het waterbeheer zodanig gestuurd dat het past bij de functies die we willen bedienen.

Thema 4: Voorbereiden op extreem weer

Doel lange termijn	Doel planperiode
- In 2035 voldoet het watersysteem aan de gebiedsgerichte normen voor wateroverlast, getoetst aan de dan geldende klimaatstatistieken. - In 2050 is ons beheergebied klimaatbestendig en waterrobuust, zodat we beter het hoofd kunnen bieden aan weersextremen. We hebben zo min mogelijk (klimaat)schade als gevolg van droogte, wateroverlast en hitte.	In 2027 zijn we ten opzichte van 2019 beter voorbereid op en minder kwetsbaar voor de gevolgen van weersextremen.
	Inwoners zijn zich meer bewust dat klimaatverandering risico's met zich meebrengt en dat overlast niet altijd voor 100% is te voorkomen.
	In 2027 zijn al onze medewerkers klimaatbewust en is 'klimaatinclusief denken' een vanzelfsprekend thema bij ons werk.

Thema 5: Werken aan schoon water

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2050 hebben we in al ons oppervlaktewater een goede waterkwaliteit met helder water en een gevarieerde flora en fauna.	Alle oppervlaktewaterlichamen hebben in 2027 minimaal een matige biologische waterkwaliteit, waarvan 55% goed. En in de oppervlaktewaterlichamen vindt jaarlijks geen achteruitgang van de ecologische toestand plaats.
	In 2027 is de chemische waterkwaliteit zodanig verbeterd dat we 25% minder normoverschrijdingen hebben ten opzichte van 2021. En er is jaarlijks geen achteruitgang te meten ten opzichte van het jaar ervoor.
	De waterkwaliteit in het overig water heeft minimaal dezelfde kwaliteit als het jaar daarvoor. En we hebben overlast als gevolg van een slechte waterkwaliteit zoveel mogelijk voorkomen.

Thema 6: Regionale en overige waterkeringen

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2030 zijn de boezemkades op orde, conform de eisen die de provincies stellen.	In 2027 is 70% van de boezemkades voldoende 'sterk' volgens de provinciale eisen.

Thema 7: Natte natuur

Doel lange termijn	Doel planperiode
	In 2027 hebben we samen met provincie en terreinbeheerders de watercondities verbeterd richting de streefdoelen in minimaal drie natuurwateren in Gelderland.

Thema 8: Recreatief medegebruik en beleving

Doel lange termijn	Doel planperiode
	We dragen continu bij aan de beleving van het rivierengebied doordat we inwoners en recreanten kennis laten maken met het werk en de geschiedenis van het waterschap.

Thema 9: Zwemwater

Doel lange termijn	Doel planperiode
	Alle officiële zwemwaterlocaties gaan bij de jaarlijkse beoordeling niet achteruit in kwaliteitsklasse ten opzichte van de beoordeling in het voorgaande jaar. We spannen ons in om te komen tot een verbetering van een 'aanvaardbare' of 'goede' zwemwaterkwaliteit naar een 'uitstekende' zwemwaterkwaliteit.

Thema 10: Vaarwater

Doel lange termijn	Doel planperiode
	We beheren de aangewezen vaarwegen zodanig dat de watergang continu in stand blijft en de scheepvaart geen belemmering ondervindt.
	We zorgen continu voor een vlotte en veilige doorvaart op de wateren waarvoor we aangewezen zijn als nautisch beheerder door de provincie.

Thema 11: Drinkwater

Doel lange termijn	Doel planperiode
	Onze werkzaamheden zijn in alle gevallen gericht op het voorkomen van negatieve effecten voor de drinkwatervoorziening.

Grote projecten programma Watersysteem

Grote projecten	Gereed
Gebiedsprogramma A5H	2030
Boezembemaling Hardinxveld (A5H)	2026

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil	V/N
Kosten	62,5	64,2	68,8	-4,6	N
Opbrengsten	-2,3	-1,1	-1,2	0,1	V
Te dekken kosten	60,2	63,1	67,6	-4,5	N
Inzet best. Reserves	-0,1	-0,5	0,1	-0,6	N
Per saldo	60,1	62,6	67,7	-5,1	N

(Bedragen x € 1 mln.)

Analyse op hoofdlijnen:

- Elektra: hogere kosten i.v.m. stijgende energieprijzen 1,2 N
- Nadelige aanbestedingsresultaten maaionderhoud waterlopen 0,6 N
- Hogere analysekosten baggeren ivm PFAS 0,4 N
- Inspectieplan kunstwerken en onderhoud stuwen 0,3 N
- Hogere dotatie voorziening baggeren i.v.m. stijgende energieprijzen 0,3 N
- Hogere onderhoudskosten a.g.v. vervangen grondkeringen rondom kunstwerken 0,2 N
- Overige voor- en nadelen 0,1 N
- Vrijvallen saldo bestemmingsreserve aanpak oeverafkalving i.v.m. beëindiging per 1-1-2022 0,5 N
- Kapitaallasten: Lagere afschrijvingslasten door lagere projectrealisatie 2021-2022 en langere rentekosten door herstructurering leningenportefeuille 0,7 V
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling 2,2 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	67,6	69,7	72,8	75,2	78,7
Inzet bestemmingsreserves	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Per saldo	67,7	69,8	72,9	75,3	78,8

(Bedragen x € 1 mln.)

INVESTERINGEN	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bruto	26,5	30,8	36,2
Subsidies en bijdragen	-9,8	-10,7	-13,3
Netto	16,7	20,1	22,9

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjaren investeringsplanning	2023	2024	2025	2026	2027
Bruto	36,2	48,9	50,2	60,3	62,8
Subsidies/bijdragen	-13,3	-9,9	-9,3	-10,8	-9,3
Netto	22,9	39,0	40,9	49,5	53,5

(Bedragen x € 1 mln.)

3.4 Programma Waterketen

Visie

Als waterschap hebben we de taak om afvalwater te zuiveren. Dat doen we om de verspreiding van ziekten te beperken en voor schoon water in onze leefomgeving. Onze ambitie is om met onze zuiveringstaak bij te dragen aan schoon water en aan het verduurzamen van de samenleving.

De mate waarin het waterschap bijdraagt aan het opwarmen van de aarde willen we verminderen. Dat doen we door de totale emissie van broeikasgassen door het waterschap in de periode tot en met 2027 met minimaal 45% te verminderen. In 2050 werken we als waterschap volledig circulair. We verspillen geen grondstoffen, water en energie en hergebruiken alles wat mogelijk is, op een zo hoogwaardig mogelijke manier. We verminderen het gebruik van primaire grondstoffen om te voorkomen dat grondstofvoorraden uitgeput raken.

Beoogd effect

Schoon water, minder uitstoot van broeikasgassen en minder gebruik van primaire grondstoffen.

Inhoud programma

Het bestuurlijke programma Waterketen omvat drie thema's: Het taakgericht thema "schoon water – waterketen" en twee programma-overstijgende thema's "toewerken naar klimaat- en energieneutraliteit" en "toewerken naar circulariteit". De inhoud van dit programma is gebaseerd op het huidige beleid zoals onder andere is vastgesteld in het Waterbeheerprogramma 2022-2027, de visie Toekomst gericht zuiveren en de geactualiseerde strategienotitie energie voor WSRL (Energieneutraal in 2030).

Thema 12: Schoon water - waterketen

Doel lange termijn	Doel planperiode
We hebben we de taak om afvalwater te zuiveren. Dat doen we om de verspreiding van ziekten te beperken en voor schoon water in onze leefomgeving. Door de tijd heen zien we dat de maatschappij steeds hogere verwachtingen heeft bij het gezuiverde afvalwater. We gaan het afvalwater effectiever zuiveren, zodat het gezuiverde afvalwater voldoet aan de gewenste kwaliteit. Bij het uitvoeren van onze zuiveringstaak speelt duurzaamheid binnen de waterketen een steeds belangrijkere rol. Onze ambitie is om met onze zuiveringstaak bij te dragen aan het verduurzamen van de samenleving.	In de periode 2022-2027 zorgen we er continu voor dat het ingezamelde afvalwater wordt gezuiverd en dat de kwaliteit van het gezuiverde afvalwater zodanig is dat het geen nadelige effecten heeft op de waterkwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.
	In 2027 is duurzaam zuiveren praktijk geworden op onze rioolwaterzuiveringsinstallaties. We verkleinen de emissies die bijdragen aan het broeikaseffect en verminderen het gebruik van primaire grondstoffen om uitputting van die grondstoffen te voorkomen.

Thema 13: Toewerken naar klimaat- en energieneutraliteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
• We zijn in 2050 grotendeels klimaatneutraal. • De uitstoot van broeikasgassen uit de zuiveringen is in 2050 teruggebracht naar nul. • In 2050 gebruiken we voor bedrijfsauto's en ander materieel geen fossiele brandstoffen meer. • In 2030 werkt Waterschap Rivierenland energieneutraal. • Vanaf 2050 stoten we met ons werk nagenoeg geen broeikasgassen uit.	We verminderen de mate waarin het waterschap bijdraagt aan het opwarmen van de aarde. Dat doen we door de totale emissie van broeikasgassen door het waterschap in de periode tot en met 2027 met minimaal 45% te verminderen (ten opzichte van het peiljaar 1990). In lijn met het klimaatakkoord is onderdeel van onze aanpak: • In 2027 is de CO₂-uitstoot door werkgerelateerd verkeer (zakelijk en woonwerk) 20% minder dan in 2016. In 2027 is de emissie van broeikasgassen door en mobiele werktuigen met tenminste 80% gereduceerd.
	We beperken de klimaatimpact van diensten en producten die derden leveren aan het waterschap. In lijn met sectorafspraken en het klimaatakkoord is onderdeel van onze aanpak: • In 2027 werken we minimaal 80% klimaatneutraal bij grond-, weg- en waterbouwprojecten. In 2027 is de emissie van broeikasgassen door bouwverkeer met tenminste 80% gereduceerd.
	We verminderen de klimaatimpact van de aan het waterschap geleverde energie. Dat realiseren we door in 2027 minimaal 85% van ons energiegebruik zelf duurzaam te produceren.

Thema 14: Toewerken naar circulariteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2050 werken we volledig circulair. We verspillen geen grondstoffen, water en energie en hergebruiken alles wat mogelijk is, op een zo hoogwaardig mogelijke manier. Afvalwater zien we als bron van energie, herbruikbaar schoon water en grondstoffen. Al onze restproducten stellen we ter beschikking voor nieuwe toepassingen. Het water dat de afvalwaterzuivering verlaat, is zo schoon dat het gebruikt kan worden binnen het gebied.	In 2027 hebben we het gebruik van primaire grondstoffen bij de operationele taakuitvoering van het waterschap met 40% verminderd om te voorkomen dat grondstofvoorraden uitgeput raken.
	In 2027 hebben we het gebruik van primaire grondstoffen door derden die diensten en producten leveren aan het waterschap verminderd.
	In lijn met sectorafspraken en het klimaatakkoord is onderdeel van deze aanpak:

	• In 2023 vragen we alle werken circulair uit bij de aanbesteding van bij grond-, weg en waterbouwprojecten. • In 2027 werken we minimaal 80% circulair bij grond-, weg en waterbouwprojecten.
--	---

Grote projecten programma Waterketen

Grote projecten	Gereed
Centralisatie Noord	2025

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil	V/N
Kosten	65,4	62,0	67,7	-5,7	N
Opbrengsten	-4,9	-5,1	-5,4	0,3	V
Te dekken kosten	60,5	56,9	62,3	-5,4	N
Inzet best. reserves	0	0,0	0,0	0,0	
Per saldo	60,5	56,9	62,3	-5,4	N

(Bedragen x € 1 mln.)

Analyse op hoofdlijnen:

• Hogere gasopbrengsten Energiefabriek West	1,8	V
• Hogere kosten elektra i.v.m. stijgende energieprijzen	3,8	N
• Hogere chemicaliënkosten a.g.v. prijsstijging grondstoffen	0,9	N
• Hogere onderhoudskosten a.g.v. prijsstijging grondstoffen en kosten groot onderhoud	0,9	N
• Hogere slibverwerkingskosten door lager afbraakpercentage en ontwateringsgraad energiefabrieken (0,3 N) prijsstijging (0,3 N)	0,6	N
• Wegvallen SDE subsidie bij zonneparken vanwege hogere energieprijzen	0,6	N
• Nadelig aanbestedingsresultaat maaionderhoud rwzi terreinen	0,1	N
• Bijdrage aan fundamenteel onderzoek Aquafarm	0,1	N
• Kapitaallasten: Lagere afschrijvingslasten door lagere projectrealisatie 2021-2022 en langere rentekosten door herstructurering leningenportefeuille	1,3	V
• Per saldo hogere afdelings-/ personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling	1,5	N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	62,3	63,3	65,3	65,6	65,8
Inzet bestemmingsreserves	0,0	0,0	0,5	0,7	0,7
Per saldo	62,3	63,3	65,8	66,3	66,5

(Bedragen x € 1 mln.)

INVESTERINGEN	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bruto	15,2	10,5	8,9
Subsidies en bijdragen	-0,8	-1,3	-0,2
Netto	14,4	9,2	8,7

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjaren investeringsplanning	2023	2024	2025	2026	2027
Bruto	8,9	22,6	15,3	10,7	5,1
Subsidies/bijdragen	-0,2	-3,5	0,0	0,0	0,0
Netto	8,7	19,1	15,3	10,7	5,1

(Bedragen x € 1 mln.)

3.5 Programma Wegen

Visie

In het gebied van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden is Waterschap Rivierenland verantwoordelijk voor het onderhoud van wegen, fietspaden en wandelpaden buiten de bebouwde kom. Veiligheidsveiligheid (met name de kwetsbare verkeersdeelnemers) heeft daarbij onze nadrukkelijke aandacht.

Beoogd effect

Veilige wegen voor een goede bereikbaarheid.

Inhoud programma

Het is belangrijk dat mensen op een veilige manier kunnen reizen van a naar b. We streven ernaar om ongevallen te voorkomen door proactief belangrijke risico's op onveiligheid aan te pakken. Dat doen we door infrastructurele maatregelen te nemen, maar ook door het gedrag van de weggebruiker positief te stimuleren. Daarnaast willen zorgen voor een bereikbare regio waarbij aandacht is voor zowel de economische aspecten als de leefbaarheid. De focus ligt op duurzame mobiliteit om hiermee bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen.

We blijven ons regionaal inzetten voor een goede afstemming en samenwerking op het gebied van mobiliteit. Wegen, fietspaden en wandelpaden eindigen niet bij een gemeentelijke of provinciale grens. Ook ontwikkelen andere wegbeheerders plannen die van invloed zijn op onze wegen. Tenslotte zoeken we actief het contact met bewoners, bedrijven en belangpartijen bij het inrichten van onze wegen. Zij zijn (dagelijkse) gebruikers en hebben kennis en kunde die we kunnen gebruiken voor een veilige weg en een goede bereikbaarheid.

Thema 15: Streven naar een veilige weg

Doel lange termijn	Doel planperiode
Het waterschap streeft naar een optimale verkeersveiligheid en een verkeersveilig gedrag. Er wordt gestreefd naar 0 verkeersslachtoffers in 2050 en een halvering in 2030 in aansluiting op de regionale slogan 'maak een punt van 0 verkeersslachtoffers'. We sluiten aan bij de landelijke doelstelling voor ongevallen.	Het handhaven van het huidige kwaliteitsniveau zijnde een evenwichtig wegenareaal waarbij geen kapitaalvernietiging optreedt. Evenwichtig wegenareaal op basis van kwaliteitsbeoordeling Zeer goed 20% Goed 46% Matig 20 % Slecht 14% Zeer slecht 0%
	Het handhaven van het huidige kwaliteitsniveau van de kunstwerken.
	Veilige verkeersdeelname van kwetsbare verkeersdeelnemers (met name fietsers en voet-

	gangers). Langzaam verkeer heeft positieve effecten op de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid van voorzieningen en de gezondheid van mensen.
	We willen continu samenwerken met andere overheden, direct omwonenden en belangengroepen. Verkeersmaatregelen grijpen namelijk in op de directe omgeving en op andere wegen.
	We onderhouden continu de bermen om de veiligheid en goede doorstroming op de weg te waarborgen.
	We voeren gladheidsbestrijding uit tijdens de winterperiode.
	We streven continu naar veilige landbouwroutes voor alle verkeer, omdat in het beheergebied veel wegen zijn met landbouwverkeer

Thema 16: Streven naar een samenhang tussen ruimte, leefbaarheid, economie en mobiliteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
Gebruik van de wegen in overeenstemming met de categorisering, passend binnen de regionale en sub regionale routenetwerken en ruimtelijke ontwikkelingen. We kiezen daarbij voor duurzame, milieuvriendelijke biodiversiteit, ecologische en robuuste oplossingen.	We volgen continu ruimtelijke ontwikkelingen in het beheergebied. Elke ontwikkeling heeft namelijk effect op de wegenstructuur in verband met verkeersgeneratie, type voertuigen en parkeren.
	Bijdragen aan het nieuwe regionale verkeers- en milieumodel (RVMK).
	We werken continu samen met andere wegbeheerders voor een robuust en optimaal verkeerssysteem.
	Continu duurzaamheid toepassen bij wegwerkzaamheden.
	De overlast van ingravingen zo kort mogelijk houden. Ingravingen kabels en leidingen onder de weg zijn belangrijk voor de leefbaarheid, maar kunnen ook overlast geven in de directe omgeving.
	Bij het afgeven van ontheffingen voor zwaardere voertuigen wordt altijd een afweging gemaakt tussen enerzijds economie en logistiek en anderzijds leefbaarheid en veiligheid. Voor het aan- en afvoeren van goederen rijden in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden vrachtwagens over soms kleine/smalle wegen op een slappe ondergrond. Er geldt op een aantal wegen daarom een verbod op voertuigen zwaarder dan 15t.
	We willen bijdragen en zorgen voor natuur en landschap en ecologie. Bij maatregelen voor natuurlijk sturen kiezen we voor duurzaam, veilig en streekeigen beplanting.

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil	V/N
Kosten	9,3	9,6	10,0	-0,4	N
Opbrengsten	-3,0	-3,0	-3,1	0,1	V
Te dekken kosten	6,3	6,6	6,9	-0,3	N
Inzet best. reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	
Per saldo	6,3	6,6	6,9	-0,3	N

(Bedragen x € 1 mln.)

Analyse op hoofdlijnen:

- Hogere dotatie voorziening wegreconstructies en voorziening baggeren wegsloten vanwege stijgende energieprijzen 0,2 N
- Nadelig aanbestedingsresultaat maaionderhoud wegbermen en wegsloten 0,1 N
- Hogere bijdrage van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door Waterschap Rivierenland 0,1 V
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling 0,1 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	6,9	7,3	7,3	7,5	7,6
Inzet bestemmingsreserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	6,9	7,3	7,3	7,5	7,6

(Bedragen x € 1 mln.)

INVESTERINGEN	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bruto	3,4	3,1	3,5
Subsidies en bijdragen	-3,3	-3,1	-3,5
Netto	0,1	0,0	0,0

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjaren investeringsplanning	2023	2024	2025	2026	2027
Bruto	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2
Subsidies/bijdragen	-3,5	-3,5	-3,4	-3,4	-3,2
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

(Bedragen x € 1 mln.)

3.6 Programma Middelen

Visie

Op 28 maart 2019 is het nieuwe Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland geïnstalleerd. In het bestuursakkoord 'Door water verbonden' is op hoofdlijnen vastgelegd welke ambitie het waterschap heeft en welke koers het wil varen in de bestuursperiode 2019 tot en met 2023. Het nieuwe bestuur kiest in het bestuursakkoord expliciet om te vernieuwen. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor de digitale transformatie die meer betekent dan 'digitalisering' en ervoor gaat zorgen dat onze manier van werken fundamenteel zal gaan veranderen. Dat betekent dat we ons daarop moeten voorbereiden. Een andere belangrijke ontwikkeling betreft de Omgevingswet die naar verwachting op 1 juli 2023 in werking treedt. Deze wet vraagt van ons om ons echt klantgedreven te gaan gedragen. Door regelgeving, vergunningverlening en handhaving komt het waterschap dichtbij voor burgers en andere belanghebbenden. Daar is een klantgerichte benadering in het bijzonder van belang. In dit verband is ook participatie een onderdeel van het bestuursakkoord.

Beoogd effect

Een professionele organisatie gericht op doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uitvoeren van de kerntaken van het waterschap.

Inhoud programma

Het programma Middelen betreft zes thema's:

- Bestuurlijke vernieuwing
- Digitale transformatie
- Omgevingswet
- Participatie
- Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving
- Samenwerken als deskundige en omgevingsbewuste partner

Bestuurlijke vernieuwing

Binnen het waterschap werken we vanuit een breed gedragen bestuursakkoord. Het werken in gemeenschappelijkheid zien we als meerwaarde. Het Algemeen Bestuur kiest voor een helder kader stellende en controlerende rol met oog voor de belangen van mens en dier, ondernemers en overige stakeholders.

We werken vanuit een open houding, waarbij luisteren naar en openstellen voor elkaars afwegingen de basis is. Hierbij is verbinden de leidende term: werken aan een cultuur van verbinden. Verbinden met elkaar, met de gebieden en met het dagelijks bestuur, dat de breed gedragen wensen herkent en vertaalt naar beleid. Zowel Algemeen Bestuur als Dagelijks Bestuur zijn zichtbaar in de gebieden door contact met bewoners en andere belanghebbenden. Daarbij legt het bestuur de verbinding onderling en met de ambtelijke organisatie van het waterschap. Het bestuur ontvangt, geeft door en agendeert. Vertrouwen is het kernwoord om te kunnen ontvangen, door te geven, en te agenderen bij het dagelijks bestuur. Hier past geen cliëntelisme, wel een nieuwsgierige en creatieve "handen uit de mouwen" houding.

Het Dagelijks Bestuur staat ten dienste van het Algemeen Bestuur, waarbij zij de ruimte heeft om binnen de vastgestelde kaders slagvaardig te handelen en waar kaders ontbreken, deze te agenderen.

Dit geschiedt op basis van wederzijds vertrouwen, waarbij de inhoudelijke argumenten vertrekpunt zijn. Het Dagelijks Bestuur zoekt actief de verbinding met het Algemeen Bestuur om de kaderstellende en controlerende rol te faciliteren. Het “Overleg fractievoorzitters-Dijkgraaf” neemt besluiten over zaken met betrekking tot het functioneren van het Algemeen Bestuur; de jaarkalender met betrekking tot strategische onderwerpen, de voorbereiding van themabijeenkomsten, het bewaken van de actieve informatieplicht aan het Algemeen Bestuur, het kiezen van grote onderwerpen die zich lenen voor het werken volgens nieuwe werkvormen zoals het ‘werkatelier’, de benoeming en het ontslag van commissieleden uit het Algemeen Bestuur, de voordracht van burgerleden in de commissies en de evaluatie van de vernieuwing van het bestuur. De voorzitters van de commissies hebben, in samenspraak met de voorzitter van het Algemeen Bestuur, een belangrijke rol in het voorbereiden van vergaderingen van commissies en het Algemeen Bestuur.

Het Dagelijks Bestuur fungeert als ambassadeur van het waterschap namens het gehele Algemeen Bestuur. Oog voor (deel)belangen, draagvlak, actief luisteren en communiceren zijn hierbij de uitgangspunten. Zij treedt op als netwerkende verbinder, binnen en buiten het waterschap. Het Dagelijks Bestuur maakt bij belangrijke thema’s al in de beeldvormende fase de verbinding met het Algemeen Bestuur. Het zijn belangrijke, eerste stappen, met experimenteren in het vernieuwen van het bestuur.

Integriteit is een regelmatig terugkerend onderwerp van gesprek, zodat bestuurders hun houding met elkaar blijven afstemmen.

Het Algemeen Bestuur speelt een rol bij het jaarlijks evaluatief overleg over omgangsvormen en rolneming van de leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur zijn tezamen verantwoordelijk om te werken aan een waterschap dat op de toekomst is voorbereid en kan worden doorgegeven aan de generaties na ons.

Digitale transformatie

Waterschap Rivierenland is volop bezig met de digitalisering en het slimmer inrichten van bedrijfsprocessen met nieuwe digitale technologieën, hiermee zijn we ons aan het voorbereiden op de uitdagingen die de digitalisering van de maatschappij met zich meebrengt. Zo raken bedrijfsprocessen steeds meer verweven met geautomatiseerde oplossingen, worden er steeds meer eisen gesteld aan digitalisering vanuit wet- en regelgeving (denk hierbij bijvoorbeeld aan de Omgevingswet of de zorgplicht), komen de ontwikkelingen op het gebied van IT steeds sneller op ons af en moeten we resoluut bestand zijn tegen alle kwetsbaarheden die de continuïteit van onze bedrijfsvoering in gevaar brengt.

Ook zien we dat nieuwe technologieën het mogelijk maken om ons werk anders in te richten waarbij de burgers en bedrijven steeds meer centraal komen te staan in ons werk. Burgerparticipatie bij dijkverzwaringstrajecten zijn en de gevolgen van de omgevingswet zijn hier voorbeelden van. Bij dit alles komt data van onze organisatie steeds meer centraal te staan. Niet alleen de data die nodig is voor onze reguliere processen, maar ook grote eigen en externe databronnen die we door middel van nieuwe technologieën zoals kunstmatige intelligentie, machine learning en data-analytics, kunnen gaan inzetten om veel meer proactief risico gestuurd te werken, zoals bijvoorbeeld het proactief onderhoud aan onze installaties waardoor we efficiënter met onze mensen en middelen om kunnen gaan. Robottechnologie zal steeds meer zijn intrede gaan krijgen. Al met al kan worden geconstateerd dat de ontwikkelingen in de Informatievoorziening en -technologie steeds strategischer worden waardoor er steeds meer vanuit een integrale visie ontwikkeld zal gaan worden.

Hierbij is het van groot belang dat de basis op orde moet zijn om uiteindelijk de digitale transformatie op een goede manier uit te voeren. De basis op orde heeft te maken met data – zowel de data in databases als de data in onze mappenstructuren zoals rapporten en Excelsheets –, de technologie, de organisatie van de informatievoorziening (professionalisering, regie), maar ook met outsourcing die

een belangrijke randvoorwaarde gaat zijn om onze kwetsbaarheden te minimaliseren en onze flexibiliteit te vergroten.

Onderwerpen die vanuit een bestuurlijk perspectief van belang zijn in deze digitale transformatie zijn de digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven, het vormgeven van de integrale regie en onze kernprocessen raakt, de crisisbeheersing en het verhogen van doelmatigheid en transparantie. Verbinden, werken in ketens en gebiedsgericht zijn hierbij van groot belang. Hier doorheen speelt ook nog eens de uitstroom van de babyboomgeneratie (50 % van onze medewerkers tot 2030); het inzetten van algoritmen en (software) robots zou weleens een uitkomst kunnen zijn in de steeds krappere wordende arbeidsmarkt, om onze taken nog te kunnen uitvoeren. De digitale transformatie gaat ons hierbij op vele terreinen helpen, om ons voor te bereiden op de toekomst.

Omgevingswet

De nieuwe beoogde ingangsdatum van de Omgevingswet is 1 juli 2023. De wet heeft onder andere als uitgangspunt dat decentrale overheden hun regels over de fysieke leefomgeving bijeenbrengen in één gebiedsdekkende regeling. Voor de waterschappen is het instrument hiervoor de waterschapsverordening. In 2022 legt Waterschap Rivierenland de ontwerp waterschapsverordening ter inzage, deze wordt voor inwerkingtreding van de Omgevingswet vastgesteld. De verordening (en toepasbare regels) zijn ontwikkeld volgens de digitale standaarden die nodig zijn voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Naast de technische omzetting gelden er ook andere uitgangspunten onder de Omgevingswet. Bijvoorbeeld dat de huidige praktijk rond aanvragen (te duiden als 'nee, tenzij') moet veranderen naar 'ja, mits'. Niet langer staat controleren en toetsen voorop, maar meer registreren en faciliteren. Met dit uitgangspunt moeten maatschappelijke doelstellingen makkelijker gerealiseerd worden.

Participatie

Waterschap Rivierenland werkt vanzelfsprekend samen met inwoners, medeoverheden en andere stakeholders bij de uitvoering van haar taken. Daar waar inwoners, ondernemers of andere stakeholders zelf taken kunnen oppakken, wil Waterschap Rivierenland dat stimuleren en het zelf organiserend vermogen vooral aanboren. Bij de ontwikkeling van plannen van het waterschap werken we samen met partners om meekoppelkansen, binnen duidelijke (financiële) kaders met een heldere rolverdeling en vanuit een Watervisie voor de lange termijn, te verzilveren. De afspraken in het bestuursakkoord en evaluatie van de huidige participatiepraktijk zullen worden vertaald naar een geactualiseerd participatiebeleid. Daarin worden nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen meegenomen, zoals aansluiting bij de Omgevingswet, gebiedsgericht werken en omgevingsbewustzijn, een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken (klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulaire economie e.a.), en verdere digitalisering.

Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving

VTH is nodig voor het beschermen en beheren van watersysteem, keringen en waterkwaliteit. Afhandeling van aanvragen en meldingen binnen de wettelijke termijn is het uitgangspunt, waarbij de kosten van vergunningverlening grotendeels (75%) worden gedekt door legesopbrengsten.

De afgelopen jaren is er veel bereikt op het gebied van verminderen van regeldruk. Reeds 70% van het aantal te verwerken zaken kan snel, eenvoudig en kosteloos als melding worden afgehandeld. Dit niveau zal minimaal worden vastgehouden. De komende bestuursperiode zal het werken in de geest van de Omgevingswet vorm krijgen. Deze wet heeft grote impact op het waterschap, met name voor planvorming, vergunningen, toezicht en handhaving. Naast toetsend en controlerend verbreedt accent het naar faciliterend en adviserend. Hiermee krijgt afstemming met burgers en bedrijven en samenwerking met medeoverheden een belangrijkere rol. Ook de digitale transitie heeft veel invloed. VTH kan hiermee gericht inzetten en pro-actiever handelen, waarmee herstel achteraf voorkomen wordt en het aantal bestuursrechtelijke en strafrechtelijke zaken beperkt blijft. Daarnaast wordt steeds meer ingezet op samenwerking met medeoverheden, maar ook met veel-aanvragers teneinde de maatschappelijke belangen te dienen.

Samenwerken als deskundige en omgevingsbewuste partner

De samenleving verandert en de rol van de overheid verandert mee. Naast Rijk, provincies en gemeenten geldt dit ook voor het waterschap. Grote maatschappelijke ontwikkelingen, zoals klimaatverandering, circulariteit, nationale woonagenda, transitie in de landbouw, opgaven voor biodiversiteit en de Omgevingswet vragen van ons een meer gezamenlijke aanpak van de opgaven en uitdagingen. Hierbij werken de verschillende overheden als één overheid samen. Niet alleen als organisator, maar ook als een van de deelnemers. Inwoners en partners vragen om een ander type overheid. Een overheid die in gesprek is met inwoners en stakeholders en de gevraagde diensten snel levert. En een overheid die als partner optreedt in de ontwikkeling van de openbare ruimte. We geven deze rolvorm in een wendbare organisatie. De Omgevingswet geeft een extra impuls om de beweging te maken naar een meer omgevingsbewuste overheid en gebiedspartner.

Thema 17: Bestuurlijke vernieuwing

Doel lange termijn	Doel planperiode
Modern waterschapsbestuur	Eigenaarschap van bestuurlijke kaders
	Verbinding Algemeen en Dagelijks Bestuur

Thema 18: Digitale transformatie

Doel lange termijn	Doel planperiode
- Betrouwbare, wendbare, richtinggevende en veilige informatievoorziening. - Een moderne datagedreven organisatie die de dienstverlening aan burgers en bedrijven centraal stelt.	Basis op orde: Data. Eind 2023 gereed.
	Basis op orde: Professionalisering, regie en outsourcing. 2024 gereed.
	Informatiebeveiliging op orde. 2025 gereed.
	Doorontwikkelen dienstverlening aan burgers en bedrijven. 2026 gereed.
	Realisatie concept van Integrale Regie. 2025 gereed.
	Proactief ondersteunen van Crisisbeheersing. 2025 gereed.
	Verhogen doelmatigheid en transparantie. 2025 gereed.

Thema 19: Omgevingswet

Doel lange termijn	Doel planperiode
Waterschap Rivierenland werkt in 2025 naar 'de geest' van de Omgevingswet. We maken werk van participatie, hebben een gebruiksvriendelijk digitaal loket en worden boven gemiddeld positief gewaardeerd door onze burgers en bedrijven.	In 2024 hebben we een waterschapsverordening, in 'de geest' van de Omgevingswet. Deze is doelgericht, in lijn met onze beleidsambities, zonodig afgestemd op de regelgeving van ketenpartners en toepasbaar gemaakt.
	In 2024 hebben we een gebruiksvriendelijk digitaal loket dat boven gemiddeld wordt gewaardeerd door onze burgers en bedrijven (7 of hoger)

	In 2024 is onze dienstverlening klant gedreven. Zodanig dat de burgers en bedrijven het onderling contact via al onze kanalen (post, telefoon, internet) boven gemiddeld positief (7 of hoger) beoordeelt.
	Tijdig voordat de eerste onteigeningsbesluiten door het AB worden genomen in 2023 is de implementatie zowel bestuurlijk als ambtelijk voltooid.

Thema 20: Participatie

Lange termijn doel	Planperiode doel
	In 2022 willen we uitvoering geven aan bewonersparticipatie conform de Omgevingswet.
	In 2025 willen we als functionele overheid een optimale netwerkpartner zijn bij de realisatie van wateropgaven en daarbij ruimte bieden aan initiatieven van derden.

Thema 21: Vergunningsverlening, toezicht en handhaving

Doel lange termijn	Doel planperiode
- Administratieve lastenverlichting voor burgers en bedrijven - Klantgerichte vergunningverlening - Naleefgedrag van regelgeving door handhaving	Passende regels - Leefomgeving komt centraal te staan in de regels - In 2023 zijn knelpunten in de regels herzien - In 2026 zijn alle regels geëvalueerd en vereenvoudigd
	Innovatie en digitalisering - Schouw is vanaf 2023 volledig digitaal - Omslag van controleren achteraf naar continu inzicht - Proactief en realtime handelen bij gebiedsontwikkeling door gebruik van veranderdetectie - Regulering is gekoppeld aan werkingsgebieden in het DSO
	Versterken samenwerking - Samenwerking met omgevingsdiensten is versterkt - Samenwerking uitbreiden met ketenpartners - Sectorbrede innovaties - In 2023 is geïnventariseerd of gemeenschappelijk VTH-beleid Unie van Waterschappen mogelijk is

Thema 22: Samenwerken als deskundige en omgevingsbewuste partner

Doel lange termijn	Doel planperiode
De Omgevingswet zorgt ervoor dat in een gebied de maatschappelijke vraagstukken en kansen steeds meer in samenhang worden bekeken en aangepakt. Hierbij werken verschillende overheden als één overheid samen.	In 2027 zijn de procedures voor de burger eenvoudiger/ simpeler/ transparanter t.o.v. 2021. Daarvoor werken we continu samen met gemeenten en provincies als één overheid.
Bij de uitvoering van onze taken maken we gebruik van onze gebiedskennis en houden we rekening met brede maatschappelijke opgaven en lokale uitdagingen.	In 2027 zitten we bij 100% van de advisering over complexe ruimtelijke ontwikkelingen als deskundige waterpartner vroegtijdig aan tafel.
Met kennis van het watersysteem en het gebied schuiven we vroegtijdig aan als deskundige waterpartner. Samen voeren we een integraal gesprek over ruimtelijke ontwikkelingen in relatie tot het waterbeheer.	In 2025 weten onze 1e aanspreekpunten buiten wat er in hun omgeving speelt, zijn zij zichtbaar en toegankelijk en worden ze door die omgeving gewaardeerd.
	In 2025 betrekken we belanghebbenden bij onze werkzaamheden en participeren we in werkzaamheden van derden.
	In 2027 zien we samenwerking met partijen primair vanuit de integrale opgaven waarbij samenwerken met andere partijen eerder regel dan uitzondering zijn.

Grote projecten programma Middelen

Grote projecten	Gereed
Elektrificatie en renovatie JU Smitgemaal	2023
Digitale transformatie	2024

Wat gaat het kosten?

EXPLOITATIE	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil	V/N
Kosten	52,4	54,7	58,8	-4,1	N
Opbrengsten	-5,3	-4,4	-4,0	-0,4	N
Te dekken kosten	47,1	50,3	54,8	-4,5	N
Inzet best. reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	
Per saldo	47,1	50,3	54,8	-4,5	N

(Bedragen x € 1 mln.)

Analyse op hoofdlijnen:

- Lagere bijdrage Rijksfactuur inzake WOZ i.v.m. afspraak tussen ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Unie van Waterschappen 0,5 V
- Vervallen incidentele kosten uit 2022 voor sanering asbestdak 0,1 V
- Actieplan Informatieveiligheid (verschoven van programma Dekkingsmiddelen) 0,9 N
- Automatisering/applicatiebeheer: hogere kosten licenties/ beheerkosten a.g.v. toename applicaties, medewerkers, outsourcing en prijsinflatie ICT-benodigdheden. 0,6 N
- Hogere bijdrage Het Waterschapshuis 0,6 N
- Autonome kostenontwikkelingen BSR en gefaseerd invoeren nieuwe kosten-verdeelsleutels 0,3 N
- Bijdrage overhead externen vervalt bij opstart nieuwe HWBP-projectfases 0,3 N
- Lagere opbrengst verkoop overtollige gronden 0,2 N
- Hogere kosten tractie (diesel en onderhoud) agv stijgende grondstofprijzen 0,1 N
- Elektra: hogere kosten i.v.m. stijgende energieprijzen 0,1 N
- Extra bijdrage BSR i.v.m. aanpak leegstand bedrijven 0,1 N
- Overige voor- en nadelen 0,1 V
- Kapitaallasten: Lagere afschrijvingslasten door lagere projectrealisatie 2021-2022 en langere rentekosten door herstructurering leningenportefeuille 0,3 V
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 2,3 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	54,8	56,7	57,7	59,7	61,2
Inzet bestemmingsreserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	54,8	56,7	57,7	59,7	61,2

(Bedragen x € 1 mln.)

INVESTERINGEN	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bruto	3,0	8,3	11,9
Subsidies en bijdragen	-0,4	-0,1	-0,1
Netto	2,6	8,2	11,8

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjareninvesteringsplanning	2023	2024	2025	2026	2027
Bruto	11,9	11,1	7,5	1,7	1,6
Subsidies/bijdragen	-0,1	-0,2	-0,1	0,0	-0,1
Netto	11,8	10,9	7,4	1,7	1,5

(Bedragen x € 1 mln.)

3.7 Dekkings- en financieringsmiddelen

In de begroting van waterschap Rivierenland is een aantal posten opgenomen die vooral bedoeld zijn voor de financiering van het waterschap. Hieronder volgt een overzicht van de posten:

EXPLOITATIE	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil	V/N
Onvoorzien	0,0	0,9	0,6	0,3	V
Waterschapslasten eigen objecten	0,7	0,7	0,7	0,0	
Bijdragen aan derden	0,1	0,2	0,2	0,0	
Overige diensten door derden	0,0	1,6	0,0	1,6	V
Personeelsactiviteiten	0,1	0,0	0,3	-0,3	N
Dividend	-3,4	-3,2	-3,2	0,0	
Rente eigen financieringsmiddelen	-0,1	0,0	-1,8	1,8	V
Kwijtschelding	4,9	5,8	5,4	0,4	V
Oninbaar	1,4	0,8	0,9	-0,1	N
Dotatie aan bestemmingsreserve	-0,4	0,0	0,0	0,0	
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	0,0	-0,2	-0,2	0,0	
Per saldo	3,3	6,6	2,9	3,7	V

(Bedragen x € 1 mln.)

Analyse op hoofdlijnen:

- Actieplan Informatieveiligheid (verschoven naar andere programma's) 1,6 V
- Rentebaten a.g.v. uitzetten overtollige middelen 1,5 V
- Verlaging kwijtschelding op basis van realisatie voorgaande jaren 0,4 V
- Verhoging interne rentepercentage (van 0,2% naar 2%) 0,3 V
- Verhoging oninbaar op basis van realisatie voorgaande jaren en toekomstige verwachtingen 0,1 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Netto kosten	3,1	4,8	4,8	4,5	4,5
Inzet bestemmingsreserves	-0,2	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Per saldo	2,9	4,5	4,5	4,5	4,5

(Bedragen x € 1 mln.)

3.8 Recapitulatie exploitatie en investeringen per programma

Programma's	Exploitatie 2023				Netto investeringen 2023		
	Netto kosten	Inzet best. reserves	Saldo		Bruto kosten	Subsidies/bijdragen	Saldo
Waterveiligheid	25,6	6,2	31,8	Waterveiligheid	275,2	-238,3	36,9
Watersysteem	67,6	0,1	67,7	Watersysteem	36,2	-13,3	22,9
Waterketen	62,3	0,0	62,3	Waterketen	8,9	-0,3	8,6
Wegen	6,9	0,0	6,9	Wegen	3,5	-3,5	0,0
Middelen	54,8	0,0	54,8	Middelen	11,9	-0,1	11,8
Dekkingsmiddelen	3,2	-0,2	2,9				
Totaal	220,3	6,1	226,4	Totaal	335,7	-255,5	80,2

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjaren exploitatieraming (saldo)	2023	2024	2025	2026	2027
Waterveiligheid	31,8	34,9	35,2	38,2	38,8
Watersysteem	67,7	69,8	72,9	75,3	78,8
Waterketen	62,3	63,3	65,8	66,3	66,5
Wegen	6,9	7,3	7,3	7,5	7,6
Middelen	54,8	56,7	57,7	59,7	61,2
Dekkingsmiddelen	2,9	4,5	4,5	4,5	4,5
Totaal	226,4	236,5	243,4	251,5	257,4

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjaren investeringsraming (bruto)	2023	2024	2025	2026	2027
Waterveiligheid	275,2	244,7	180,6	162,8	186,4
Watersysteem	36,2	48,9	50,2	60,3	62,8
Waterketen	8,9	22,6	15,3	10,7	5,1
Wegen	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2
Middelen	11,9	11,1	7,5	1,7	1,6
Totaal	335,7	330,8	257,0	238,9	259,1

(Bedragen x € 1 mln.)

Meerjaren investeringsraming (netto)	2023	2024	2025	2026	2027
Waterveiligheid	36,9	31,6	25,7	24,7	28,0
Watersysteem	22,9	39,0	40,9	49,5	53,5
Waterketen	8,6	19,1	15,3	10,7	5,1
Wegen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Middelen	11,8	10,9	7,4	1,7	1,5
Totaal	80,2	100,6	89,3	86,6	88,1

(Bedragen x € 1 mln.)

4. TOELICHTING NAAR KOSTENDRAGER

In dit hoofdstuk worden de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023 per taak nader toelicht.

4.1 Taak Watersysteem

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil	V/N
Netto kosten	118,2	124,3	129,8	-5,5	N
Onvoorzien	0,5	0,4	0,4	0,0	V
Kwijtschelding en oninbaar	3,1	3,2	2,9	0,3	V
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-3,4	-3,2	-4,2	1,0	V
Te dekken uit belastingopbrengsten	-122,6	-125,5	-133,1	7,6	V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1,0	0,8	4,2	-3,4	N
Saldo	-3,2	0,0	0,0	0,0	

(Bedragen x € 1 mln.)

Gerealiseerde netto kosten

Het resultaat op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Aandeel verdeling programma Waterveiligheid over wettelijke taken 0,4 V
- Aandeel verdeling programma Watersysteem over wettelijke taken 5,3 N
- Aandeel verdeling programma Waterketen over wettelijke taken 0,2 N
- Aandeel verdeling programma Middelen over wettelijke taken 1,0 N
- Aandeel verdeling programma Dekkingsmiddelen over wettelijke taken 0,6 V

Zie toelichting op programma's in hoofdstuk 3 en bijlage 8 Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken.

Kwijtschelding en oninbaar

Het verschil op kwijtschelding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Bijstelling kwijtschelding en oninbaar op basis van realisatie voorgaande jaren. 0,3 V

Dividend en overige algemene opbrengsten

Het verschil wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Rentebaten a.g.v. uitzetten overtollige middelen 0,8 V
- Rentebaten eigen financieringsmiddelen 0,2 V

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging bij de taak watersysteemheffing 7,6 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

- Hogere dotatie bestemmingsreserve afschrijving HWBP (conform de toegroei naar 13,4 mln. in 2026) 2,6 N
- Vrijvallen saldo bestemmingsreserve aanpak oeverafkalving i.v.m. beëindiging per 1-1-2022 0,5 N

- Hogere onttrekking bestemmingsreserve afschrijving HWBP i.v.m. hogere projectrealisatie 0,2 V
- Egalisatiereserve watersysteemheffing 0,5 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Watersysteem	135,0	142,5	146,7	153,5	158,6

(Bedragen x € 1 mln.)

4.2 Taak Zuivering

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil	V/N
Netto kosten	74,9	73,2	79,6	-6,4	N
Onvoorzien	-0,4	0,4	0,2	0,2	V
Kwijtschelding en oninbaar	3,0	3,1	3,2	-0,1	N
Dividenden en overige algemene opbrengsten	0,0	0,0	-0,8	0,8	V
Te dekken uit belastingopbrengsten	-73,7	-76,5	-85,0	8,5	V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-3,0	-0,2	2,8	-3,0	N
Saldo	0,8	0,0	0,0	0,0	

(Bedragen x € 1 mln.)

Gerealiseerde netto kosten

Het resultaat op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Aandeel verdeling programma Waterketen over wettelijke taken 6,1 N
- Aandeel verdeling programma Middelen over wettelijke taken 0,8 N
- Aandeel verdeling programma Dekkingsmiddelen over wettelijke taken 0,5 V

Zie toelichting op programma's in hoofdstuk 3 en bijlage 8 Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken.

Kwijtschelding en oninbaar

Het verschil op kwijtschelding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Bijstelling budget kwijtschelding en oninbaar op basis van realisatie voorgaande jaren. 0,1 N

Dividend en overige algemene opbrengsten

Het verschil op dividend wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Rentebaten a.g.v. uitzetten overtollige middelen 0,8 V

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging bij de taak zuiveringsheffing 8,5 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

- Egalisatiereserve zuiveringsheffing 3,0 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Zuivering	82,2	84,3	86,9	87,9	88,5

(Bedragen x € 1 mln.)

4.3 Taak Wegen

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil	V/N
Netto kosten	8,3	8,7	9,0	-0,3	N
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0	V
Kwijtschelding en oninbaar	0,2	0,2	0,2	0,0	V
Dividenden en overige algemene opbrengsten	0,0	0,0	0,0	0,0	V
Te dekken uit belastingopbrengsten	-7,9	-8,5	-8,8	0,3	V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-0,6	-0,5	-0,4	-0,1	N
Saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	

(Bedragen x € 1 mln.)

Gerealiseerde netto kosten

Het resultaat op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Aandeel verdeling programma Wegen over wettelijke taken 0,4 N
- Aandeel verdeling programma Dekkingsmiddelen over wettelijke taken 0,1 V

Zie toelichting op programma's in hoofdstuk 3 en bijlage 8 Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken.

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging bij de taak wegen 0,3 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

- Egalisatiereserve wegenheffing 0,1 N

Meerjaren exploitatieraming	2023	2024	2025	2026	2027
Wegen	9,2	9,7	9,8	10,1	10,3

(Bedragen x € 1 mln.)

4.4 Totaal taken

Onderstaand zijn per taakgebied de netto kosten, mutaties in egalisatiereserves en te dekken kosten door belastingheffing weergegeven.

	Watersysteemheffing		Zuiveringsheffing		Wegenheffing		Totaal	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Netto kosten	135,0	127,9	82,2	76,7	9,2	9,0	226,4	213,6
Opbrengst verontreinigingsheffing	-0,4	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,4	-0,4
Mutatie in egalisatiereserve	-1,9	-2,4	2,8	-0,2	-0,4	-0,5	0,5	-3,1
Te dekken door belastingheffing	-132,7	-125,1	-85,0	-76,5	-8,8	-8,5	-226,5	-210,1

(Bedragen x € 1 mln.)

5. KOSTEN- EN OPBRENGSTENSOORTEN

5.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de kosten- en opbrengstencategorieën, gerubriceerd in overeenstemming met de regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Ter vergelijking zijn tevens de cijfers van de begroting 2022 en de jaarrekening 2021 opgenomen. In onderstaand overzicht zijn de gegevens per kosten- en opbrengstsoortgroep weergegeven.

Omschrijving	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kostensoortgroepen			
Rente en afschrijvingen	61,6	63,4	60,5
Personeelslasten	70,9	79,6	86,9
Goederen en diensten van derden	73,9	76,0	84,4
Bijdragen aan derden	9,3	9,0	9,8
Toevoegingen voorzieningen en onvoorzien	9,1	9,6	10,0
Totaal kosten	224,8	237,6	251,6
Opbrengstsoortgroepen			
Financiële baten	-4,4	-3,3	-5,4
Personeelsbaten	-5,7	-5,9	-7,2
Goederen en diensten aan derden	-14,7	-14,3	-14,4
Bijdragen van derden	-6,6	-9,8	-10,4
Waterschapsbelasting	5,8	6,5	6,3
Onttrekkingen aan voorzieningen	-2,8	0,0	0,0
Geactiveerde kosten	-0,4	-0,4	-0,2
Totaal opbrengsten	-28,8	-27,2	-31,3
Te dekken kosten	196,0	210,4	220,3
Inzet bestemmingsreserves	0,0	3,2	6,1
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	196,0	213,6	226,4
Gedekt door heffing Waterschap belastingen	-196,3	-210,5	-226,9
(Voordelig) exploitatieresultaat	-0,3	3,1	-0,5
Begrote toevoeging/onttrekking egalisatie reserves	-9,8	-3,1	0,5
Exploitatieresultaat te bestemmen	-10,1	0,0	0,0

(Bedragen x € 1 mln.)

5.2 Kosten- en opbrengstensoorten in meerjarenperspectief

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Kostensoortgroepen				
Rente en afschrijvingen	61,1	61,3	63,4	67,3
Personeelslasten	90,8	94,0	96,4	99,6
Goederen en diensten van derden	84,7	87,4	88,7	90,1
Bijdragen aan derden	10,0	9,7	10,1	10,3
Toevoeging voorzieningen en onvoorzien	10,5	10,7	10,8	11,0
Totaal kosten	257,1	263,1	269,4	278,3
Opbrengstensoortgroepen				
Financiële baten	-3,9	-4,1	-4,3	-4,5
Personeelsbaten	-7,2	-7,1	-6,9	-6,9
Goederen en diensten aan derden	-14,7	-15,1	-15,5	-15,9
Bijdragen van derden	-9,6	-9,1	-8,9	-8,8
Waterschapsbelasting	6,3	6,3	6,3	6,3
Onttrekkingen aan voorzieningen	0,0	0,0	0,0	0,0
Geactiveerde kosten	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal opbrengsten	-29,1	-29,1	-29,3	-29,8
Te dekken kosten	228,0	234,0	240,1	248,5
Inzet bestemmingsreserves	8,5	9,4	11,4	8,9
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	236,5	243,4	251,5	257,4
Gedekt door heffing Waterschap belastingen	-234,1	-241,5	-249,3	-257,3
(Voordelig) exploitatieresultaat	2,4	1,9	2,2	0,1
Begrote toevoeging/onttrekking egalisatie reserves	-2,4	-1,9	-2,2	-0,1
Exploitatieresultaat te bestemmen	0,0	0,0	0,0	0,0

(Bedragen x € 1 mln.)

6. WATERSCHAPSBELASTINGEN

6.1 Inleiding

Algemeen

De dekking van de exploitatie van waterschap Rivierenland vindt voornamelijk plaats door middel van het heffen van waterschapslasten. Het belastingstelsel bestaat uit de volgende belastingsoorten:

De watersysteemheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem inclusief veiligheid.

De wegenheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van wegen in het gebied van de Alblas-serwaard en de Vijfheerenlanden.

De zuiveringsheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater.

De verontreinigingsheffing

Dit betreft uitsluitend de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij ons water-schap (inclusief de lozingen van grondwater op oppervlaktewater). Het tarief van de verontreinigings-heffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de veront-reinigingsheffing komt ten goede aan de watersysteemheffing.

Leges

Naast bovengenoemde heffingen bepaalt artikel 115 van de Waterschapswet dat het waterschap on-der andere rechten kan heffen ter zake van het behandelen van verzoeken tot het verlenen van ont-heffingen en vergunningen. Het waterschap heeft hiertoe een legesverordening opgesteld waarin de tarieven zodanig zijn vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de ge-raamde lasten ter zake. Het Algemeen Bestuur heeft het dekkingspercentage bepaald op 75% van de kosten van vergunning- en ontheffingsverlening. De tarieven met betrekking tot de heffing van leges zijn vastgelegd in de legesverordening van waterschap Rivierenland, die door het Algemeen Bestuur van het waterschap wordt vastgesteld.

Kwijtscheldingsbeleid

De uitvoering van de heffing en de inning van waterschapsbelastingen is ondergebracht bij de BSR. Als gevolg daarvan is ook de uitvoering van de kwijtschelding van belasting overgedragen aan BSR. Om de uitvoering van kwijtschelding op efficiënte wijze door BSR te kunnen laten uitvoeren, hebben de deel-nemers van BSR in 2012 eenzelfde kwijtscheldingsbeleid vastgesteld. Daarbij is, op grond van artikel 144 van de Waterschapswet, rekening gehouden met de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De daarin opgenomen kwijtscheldingsnorm bedraagt 90% van de bijstandsnorm. Dit betekent dat kwijtschelding wordt verleend als het netto-bestedbaar inkomen minus de kwijtscheldingsnorm, nul of negatief is.

Artikel 144 van de Waterschapswet geeft waterschappen echter de mogelijkheid om in strakkere of in ruimere zin van de 90% kwijtscheldingsnorm af te wijken. Afwijkingen in ruimere zin zijn toegestaan tot maximaal 100% van de bijstandsnorm. Het kwijtscheldingsbeleid van alle deelnemers van BSR is vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm. Het kwijtscheldingsbeleid is voor wat betreft de water-schapsbelastingen van toepassing op de watersysteemheffing en wegenheffing (Ingezetenen) alsmede op de zuiveringsheffing.

Daarnaast is het kwijtscheldingsbeleid met ingang van 2012 verruimd als gevolg waarvan bij het verlenen van kwijtschelding gebruik wordt gemaakt van de maximale vermogensvrijstelling (conform Wet werk en bijstand). Tevens worden kleine ondernemers in de gelegenheid gesteld voor kwijtschelding in aanmerking te komen. Met ingang van 2023 is het kwijtscheldingsbeleid aangepast door verdere verruiming van de vermogensnorm.

Methodiek tariefbepaling

De methodiek van tariefbepaling is het principe dat de netto kosten per taak jaarlijks omgeslagen worden over de belangencategorieën.

Als uitgangspunt voor het meerjarentarievenbeleid geldt dat:

- De opbrengst aan het eind van de planperiode gelijk is aan het netto kostenniveau;
- Er sprake is van een gelijkmatige tariefontwikkeling;
- Het niveau van de egalisatiereserve aan het eind van de planperiode in principe nihil is.

Binnen deze uitgangspunten wordt getracht te komen tot een zo gelijkmatig mogelijke lastenontwikkeling voor alle categorieën.

In dit hoofdstuk wordt per taak de ontwikkeling van de kosten vertaald in de ontwikkeling van de heffingsopbrengst en de daaruit af te leiden tarieven per categorie belastingplichtigen.

6.2 De watersysteemheffing

Algemeen

De omslag Watersysteemheffing is bedoeld ter dekking van de kosten voor het watersysteem inclusief veiligheid. Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën te weten:

- Ingezetenen;
- Gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- Ongebouwd (zakelijk gerechtigden van ongebouwde eigendommen);
- Natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de aan de categorieën toegerekende netto-kosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

Kostentoerekening watersysteemheffing

De kostentoerekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekeningpercentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoeedelingsverordening. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het gebied. Het restant is verdeeld op basis van de waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

Categorie	Toerekeningspercentage
Ingezetenen	38,500%
Gebouwd	49,689%
Ongebouwd	11,663%
Natuur	0,148%

Tariefdifferentiatie

De Waterschapswet biedt een beperkte mogelijkheid om tarieven te differentiëren. Waterschap Rivierenland heeft besloten om de volgende tariefdifferentiatie toe te passen:

Buitendijks gelegen onroerende zaken

Voor buitendijks gelegen ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn, voor buitendijks gelegen natuurterreinen en voor buitendijks gelegen gebouwde onroerende zaken wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd dat 50% lager is dan het tarief dat blijkt uit de Verordening op de watersysteemheffing voor elk van deze categorieën geldt.

Verharde openbare wegen

Voor verharde openbare wegen wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd dat 400% hoger is dan het tarief dat blijkt uit de Verordening op de watersysteemheffing voor ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, geldt.

Rechtstreeks toerekenen kosten kwijschelding

Uit de begroting van het waterschap vloeit voort hoe hoog de kosten van het watersysteembeheer precies zijn. In beginsel worden alle hiergenoemde kosten tezamen genomen en vervolgens aan de diverse categorieën toegedeeld, zodat eenieder een deel van de totale kosten draagt. De wet biedt de mogelijkheid om de kosten voor kwijschelding rechtstreeks aan de betrokken categorieën toe te rekenen. In dat geval worden deze kosten afgezonderd van de totale kosten van het watersysteembeheer en rechtstreeks bij die categorie ondergebracht die deze kosten veroorzaakt.

De kosten van kwijschelding worden veroorzaakt door de categorie ingezetenen. Het Algemeen Bestuur heeft bij besluit van 21 juni 2019 besloten de kosten van kwijschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen.

Belastbare eenheden watersysteemheffing

Belastbare eenheden 2023 watersysteemheffing		Totaal
Ingezetenen (aantal)		427.000
Gebouwd totaal (WOZ-waarde)		€ 175.517.207.000
• Gebouwd binnendijks	€ 173.245.108.000	
• Gebouwd buitendijks	€ 2.272.099.000	
Ongebouwd Totaal (hectare)		126.107
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	110.583	
• Ongebouwd binnendijks wegen	7.052	
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	8.310	
• Ongebouwd buitendijks wegen	162	
Natuur totaal (hectare)		29.754
• Natuur binnendijks	15.273	
• Natuur buitendijks	14.481	

Ingezetenen

De eenheden voor ingezetenen zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2022. Voor 2023 wordt voor de ingezetenen rekening gehouden met 1,0% groei van het aantal woningen.

Gebouwd

De eenheden gebouwd zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2022. Basis voor de aanslagoplegging 2022 is de WOZ-waarde per 1-1-2021. De gegevens met betrekking tot de waardeontwikkeling 1-1-2021 tot 1-1-2022 in het beheersgebied van waterschap Rivierenland zijn ontleend aan gegevens van de Waarderingskamer. De gemiddelde waardeontwikkeling 1-1-2021 tot 1-1-2022 bedraagt op basis hiervan 13%, daarnaast is rekening gehouden met 0,5% groei.

Ongebouwd en natuur

De eenheden voor ongebouwd en natuur zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2023 afgegeven prognose.

Tarieven en inzet reserve watersysteemheffing

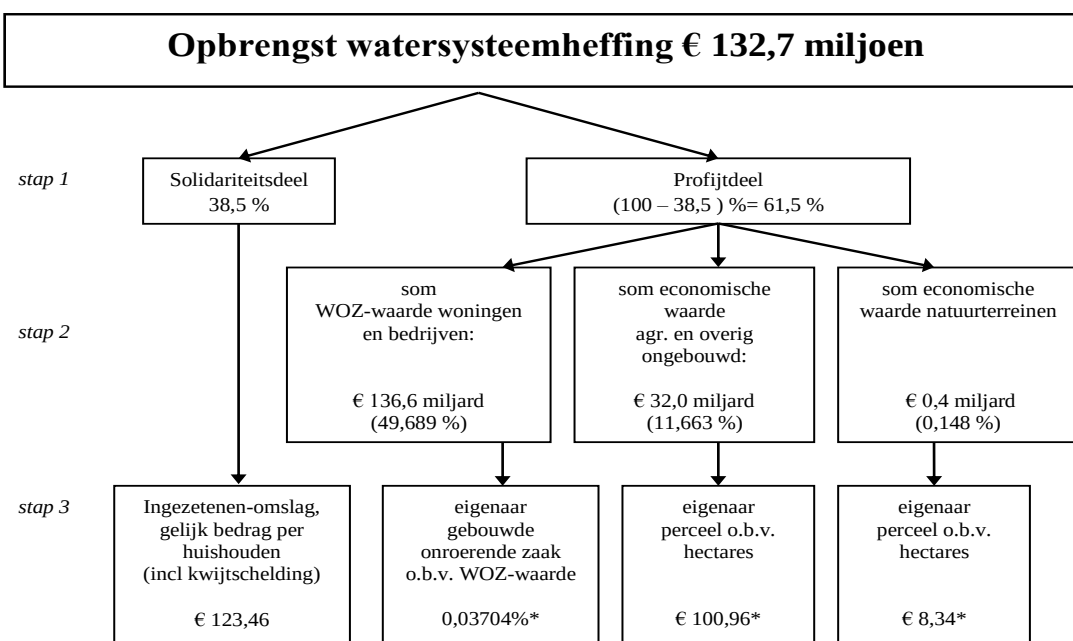
Hierna wordt de ontwikkeling van de netto kosten van de taak watersysteemheffing vertaald in de benodigde heffingsopbrengst en de daaruit af te leiden tarieven per categorie belastingplichtigen.

Watersysteemheffing (incl. verontreinigingsheffing)

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto kosten	127,9	135,0
Opbrengst verontreinigingsheffing	-0,4	-0,4
Mutatie in egalisereserve	-2,4	-1,9
Heffingsopbrengst watersysteemheffing totaal	125,1	132,7
Toerekening kwijtschelding aan ingezetenen	-2,8	-2,7
Heffingsopbrengst (excl. Kwijtschelding)	122,3	130,0
- Ingezetenen	47,1	50,0
- Gebouwd	60,7	64,6
- Ongebouwd	14,3	15,2
- Natuur	0,2	0,2
Stand reserve eind jaar	8,4	9,4
% kostendekkendheid	98,1%	98,6%
% stijging heffingsopbrengst	4,75%	6,30%
% stijging netto kosten	6,0%	5,5%

(bedragen x € 1 mln.)

In onderstaand schema is de tariefbepaling van de watersysteemheffing weergegeven:

* Dit betreft de tarieven binnendijs exclusief tariefdifferentiatie buitendijs en wegen.

Het solidariteitsdeel (38,5%) betreft het aandeel dat naast de rechtstreeks toegerekende kosten van kwijtschelding in rekening wordt gebracht bij de ingezetenen. Het profijtdeel (61,5%) wordt op basis van de economische waarde verdeeld over de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur. Vervolgens wordt het kostenaandeel gedeeld door het aantal belastbare eenheden waaruit het tarief volgt. Bij de watersysteemheffing is tevens besloten tot tariefdifferentiatie t.a.v. het profijtdeel. Dit betekent dat de buitendijkse gebieden een korting krijgen van 50%. Zij betalen dan nog 50% van het tarief

van binnendijkse gebieden. Daarnaast geldt voor het tarief voor het eigendom van wegen een toeslag van 400%.

Vertaald naar tarieven

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023
Ingezetenen per woonruimte (in €)	117,96	123,46
Gebouwd in % WOZ-waarde		
• Gebouwd binnendijks	0,04008%	0,03704%
• Gebouwd buitendijks	0,02004%	0,01852%
Ongebouwd per hectare (in €)		
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	92,62	100,80
• Ongebouwd binnendijks wegen	463,10	504,00
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	46,31	50,40
• Ongebouwd buitendijks wegen	231,55	252,00
Natuur per hectare (in €)		
• Natuur binnendijks	7,78	8,34
• Natuur buitendijks	3,89	4,17

6.3 De wegenheffing

Algemeen

De omslag Wegenheffing is bedoeld ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van wegen in het gebied van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën te weten:

- Ingezetenen;
- Gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- Ongebouwd (zakelijk gerechtigden van ongebouwde eigendommen);
- Natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de toegerekende nettokosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

Kostentoerekening wegenheffing

De kostentoerekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekening percentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoedelingsverordening. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het gebied. Het restant is verdeeld op basis van de waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

Categorie	Toerekening percentage
Ingezetenen	50,000%
Gebouwd	44,789%
Ongebouwd	5,133%
Natuur	0,078%

Tariefdifferentiatie

De gewijzigde Waterschapwet biedt een beperkte mogelijkheid om tarieven te differentiëren. Waterschap Rivierenland heeft besloten om voor de wegenheffing geen tariefdifferentiatie toe te passen.

Rechtstreeks toerekenen kosten kwijtschelding

Uit de begroting van het waterschap vloeit voort hoe hoog de kosten van het wegenbeheer precies zijn. In beginsel worden alle hiergenoemde kosten tezamen genomen en vervolgens aan de diverse categorieën toegedeeld, zodat eenieder een deel van de totale kosten draagt. De wet biedt de mogelijkheid

om de kosten voor kwijtschelding rechtstreeks aan de betrokken categorieën toe te rekenen. In dat geval worden deze kosten afgezonderd van de totale kosten van het wegenbeheer en rechtstreeks bij die categorie ondergebracht die deze kosten veroorzaakt.

De kosten van kwijtschelding worden veroorzaakt door de categorie ingezetenen. Het Algemeen Bestuur heeft bij besluit van 21 juni 2019 besloten de kosten van kwijtschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen.

Belastbare eenheden wegenheffing

Voor de vier belastingcategorieën zijn de volgende belastbare eenheden gehanteerd.

Belastbare eenheden 2023 wegenheffing	
Ingezetenen (aantal)	91.400
Gebouwd totaal (WOZ-waarde)	€ 36.601.955.000
Ongebouwd totaal (hectare)	29.338
Natuur totaal (hectare)	3.700

Ingezetenen

De eenheden voor ingezetenen zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2022. Voor 2023 wordt voor de ingezetenen rekening gehouden met 1,0% groei van het aantal woningen.

Gebouwd

De eenheden gebouwd zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2022. Basis voor de aanslagoplegging 2023 is de WOZ-waarde per 1-1-2022. De gegevens met betrekking tot de waardeontwikkeling 1-1-2021 tot 1-1-2022 in het beheersgebied van waterschap Rivierenland zijn ontleend aan gegevens van de Waarderingskamer. De gemiddelde waardeontwikkeling 1-1-2021 tot 1-1-2022 bedraagt op basis hiervan 13%, daarnaast is rekening gehouden met 0,5% groei.

Ongebouwd en natuur

De eenheden voor ongebouwd en natuur zijn gebaseerd op de door BSR bij de begroting 2023 afgegeven prognose.

Tarieven en inzet reserve wegenheffing

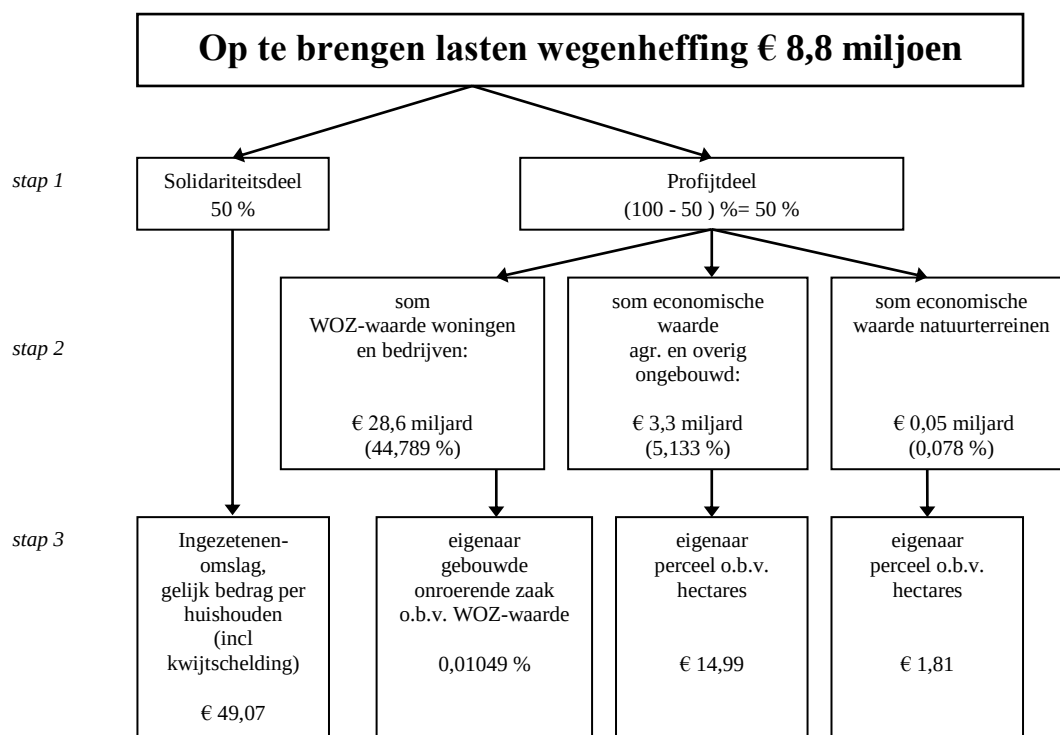
Hierna wordt de ontwikkeling van de netto kosten van de taak watersysteemheffing vertaald in de benodigde heffingsopbrengst en de daaruit af te leiden tarieven per categorie belastingplichtigen.

Wegenheffing

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto kosten	9,0	9,2
Inzet egalisatiereserve	-0,5	-0,4
Heffingsopbrengst wegenheffing totaal	8,5	8,8
Toerekening kwijtschelding aan ingezetenen	-0,2	-0,2
Heffingsopbrengst (excl. kwijtschelding te verdelen over categorieën)	8,3	8,6
- Ingezetenen	4,2	4,3
- Gebouwd	3,7	3,8
- Ongebouwd	0,4	0,5
- Natuur	0,0	0,0
Stand reserve eind jaar	1,6	1,5
% kostendekkendheid	95,1%	95,2%
% stijging heffingsopbrengst	3,7%	3,0%
% stijging netto kosten	3,2%	2,7%

(bedragen x € 1 mln.)

In onderstaand schema is de tariefbepaling van de wegenheffing aangegeven:

Vertaald naar tarieven

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023
Ingezetenen per woonruimte (in €)	49,13	49,07
Gebouwd totaal in % WOZ-waarde	0,01177%	0,01049%
Ongebouwd gemiddeld per hectare (in €)	14,13	14,99
Natuur totaal per hectare (in €)	1,69	1,81

6.4 De zuiveringsheffing

Algemeen

De zuiveringsheffing is ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater. De zuiveringsheffing bestaat uit een bedrag per vervuilingseenheid, die is bepaald door de totale netto-kosten (inclusief onttrekking aan de egalisatiereserve) van de taak te delen door het verwachte aantal vervuilingseenheden. Het aldus bepaalde bedrag wordt bij de huishoudens in het gebied in rekening gebracht en bij de in het gebied gelegen bedrijven. De heffing bij de huishoudens is gebaseerd op de omvang van de betreffende huishouding, de heffing bij de bedrijven wordt per individueel bedrijf bepaald.

Het aantal vervuilingseenheden

De belastbare eenheden zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2022. Daarnaast is rekening gehouden met groei van het aantal huishoudens (zuiveringsheffing woningen) (1,0% in 2023). Het begrote aantal zuiveringseenheden woningen bedraagt daarmee in 2023 1.016.000. Het aantal zuiveringseenheden voor bedrijven is gebaseerd op de prognose voor 2022 (270.000 v.e). In het kader van discrepantieonderzoeken en leegstandsonderzoeken wordt aanvullend rekening gehouden met 9.000 v.e. Het uitgangspunt voor het aantal zuiveringseenheden bedrijven bedraagt daarmee 279.000 v.e. en het totaal aan zuiveringseenheden 1.295.000.

Vervuilingseenheden	Begroting 2022	Begroting 2023
Totaal	1.289.000	1.295.000

Tarieven en inzet egaliseringsreserve zuiveringsheffing

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto kosten	76,7	82,2
Heffingsopbrengst	76,5	85,0
Mutatie in egaliseringsreserve	-0,2	2,8
Stand reserve eind jaar	0,2	0,1
% kostendeckendheid	99,8%	103,4%
% stijging heffingsopbrengst	4,8%	11,1%
% stijging netto kosten	0,9%	7,2%

(Bedragen x € 1 mln.)

Vertaald naar het tarief

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023
Zuiveringsheffing per v.e.	59,39	65,68

(Bedragen x € 1)

6.5 De verontreinigingsheffing

Algemeen

Dit betreft de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij ons waterschap. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten goede aan de watersysteemheffing. Het voor de begroting 2023 geraamde aantal v.e. 's voor directe lozingen op oppervlaktewater bedraagt op basis van de gemiddelde realisatiecijfers over de afgelopen jaren totaal voor bedrijven en woningen 6.600 v.e.

Vervuilingseenheden	Begroting 2022	Begroting 2023
Totaal	6.900	6.600
Tariefontwikkeling		
Verontreinigingsheffing per v.e.	59,39	65,68

(Bedragen x € 1)

Heffingsopbrengst	Begroting 2022	Begroting 2023
Totaal	0,4	0,4

(Bedragen x € 1 mln.)

6.6 Totaaloverzicht heffingsopbrengst

In onderstaande tabellen is de ontwikkeling van de heffingsopbrengst per belastingcategorie en per taak weergegeven.

Belastingcategorie	Begroting 2022	Begroting 2023
Ingezetenen	54,3	57,2
Gebouwd	64,4	68,5
Ongebouwd	14,7	15,6
Natuur	0,2	0,2
Zuiveringsheffing	76,5	85,0
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4
Totaal	210,5	226,9

(Bedragen x € 1 mln.)

Taak	Begroting 2022	Begroting 2023
Watersysteemheffing	125,1	132,7
Wegenheffing	8,5	8,8
Zuiveringsheffing	76,5	85,0
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4
Totaal	210,5	226,9

(Bedragen x € 1 mln.)

Recapitulatie tarieven 2023

Categorie	Eenheid	Watersysteemheffing	Wegen
Ingezetenen per woonruimte (in €)	Woonruimte	123,46	49,07
Gebouwd totaal	% WOZ-waarde		0,01049%
Gebouwd binnendijks	% WOZ-waarde	0,03704%	
Gebouwd buitendijks	% WOZ-waarde	0,01852%	
Ongebouwd per hectare (in €)	hectare		14,99
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	hectare	100,80	
• Ongebouwd binnendijks wegen	hectare	504,00	
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	hectare	50,40	
• Ongebouwd buitendijks wegen	hectare	252,00	
Natuur totaal per hectare (in €)	hectare		1,81
• Natuur binnendijks	hectare	8,34	
• Natuur buitendijks	hectare	4,17	

De verontreinigingsheffing voor 2023 bedraagt € 65,68 per vervuilingseenheid.

De zuiveringsheffing voor 2023 bedraagt € 65,68 per vervuilingseenheid.

6.7 Lastenontwikkeling

In onderstaande tabel zijn voorbeeldaanslagen opgenomen en is de lastenontwikkeling 2023 weergegeven ten opzichte van 2022.

Voorbeeldaanslagen exclusief wegentaak

Belasting	Aanslag 2022	Aanslag 2023	Vershil %	Vershil €
Meerpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 3 v.e.	€ 296,13	€ 320,50	8,2%	€ 24,37
Eenpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 1 v.e.	€ 177,35	€ 189,14	6,6%	€ 11,79
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 396,33	€ 425,14	7,3%	€ 28,81
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 277,55	€ 293,78	5,8%	€ 16,23
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 456,45	€ 487,93	6,9%	€ 31,48
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 337,67	€ 356,57	5,6%	€ 18,90
Glastuinbouwbedrijf WOZ-waarde € 1.500.000, 2 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 964,63	€ 1.026,53	6,4%	€ 61,90
Agrarisch bedrijf Opstallen met WOZ waarde € 240.000, 25 hectare ongebouwd en 3 v.e.	€ 2.590,11	€ 2.817,75	8,8%	€ 227,64
Melkveebedrijf WOZ-waarde € 400.000, 40 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 4.043,69	€ 4.396,87	8,7%	€ 353,18
Natuurterreinbeheerder 1.000 hectare ongebouwd	€ 7.780,00	€ 8.340,00	7,2%	€ 560,00
Groothandel WOZ-waarde € 2.000.000, 10 v.e.	€ 1.395,50	€ 1.493,96	7,1%	€ 98,46
Metaalbedrijf WOZ-waarde € 12.000.000, 450 v.e.	€ 31.535,10	€ 34.578,94	9,7%	€ 3.043,84

NB:

De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2022 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2021. De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2023 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2022.

In de voorbeeldaanslagen is rekening gehouden met een verwachte stijging van de WOZ-waarde van 1-1-2021 naar 1-1-2022 met 13%. De aanslag 2022 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2021 van € 250.000 is daarom te vergelijken met de aanslag 2023 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2022 van € 282.500.

Voorbeeldaanslagen inclusief wegentaak (gebied de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden)

Belasting	Aanslag 2022	Aanslag 2023	Verschil %	Verschil €
Meerpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 3 v.e.	€ 345,26	€ 369,57	7,0%	€ 24,31
Eenpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 1 v.e.	€ 226,48	€ 238,21	5,2%	€ 11,73
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 474,89	€ 503,84	6,1%	€ 28,96
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 250.000.	€ 356,11	€ 372,48	4,6%	€ 16,38
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 552,66	€ 584,40	5,7%	€ 31,74
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 400.000.	€ 433,88	€ 453,04	4,4%	€ 19,16
Glastuinbouwbedrijf WOZ-waarde € 1.500.000, 2 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 1.169,44	€ 1.234,27	5,5%	€ 64,83
Agrarisch bedrijf Opstallen met WOZ waarde € 240.000, 25 hectare ongebouwd en 3 v.e.	€ 2.971,61	€ 3.220,94	8,4%	€ 249,33
Melkveebedrijf WOZ-waarde € 400.000, 40 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 4.655,97	€ 5.043,87	8,3%	€ 387,90
Natuurterreinbeheerder 1.000 hectare ongebouwd	€ 9.470,00	€ 10.150,00	7,2%	€ 680,00
Groothandel WOZ-waarde € 2.000.000, 10 v.e.	€ 1.630,90	€ 1.730,97	6,1%	€ 100,07
Metaalbedrijf WOZ-waarde € 12.000.000, 450 v.e.	€ 32.947,50	€ 36.001,04	9,3%	€ 3.053,54

NB:

De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2022 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2021. De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2023 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2022.

In de voorbeeldaanslagen is rekening gehouden met een verwachte stijging van de WOZ-waarde van 1-1-2021 naar 1-1-2022 met 13%. De aanslag 2022 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2021 van € 250.000 is daarom te vergelijken met de aanslag 2023 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2022 van € 282.500.

6.8 Heffingsopbrengstontwikkeling in meerjarenperspectief

In meerjarenperspectief (2024-2027) is de volgende jaarlijkse heffingsopbrengstontwikkeling benodigd.

	2024	2025	2026	2027
Zuiveringsheffing	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%
Watersysteemheffing	4,4%	4,4%	4,4%	4,4%
Wegenheffing	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
Totaal alle taken	3,2%	3,2%	3,2%	3,2%

7. BESLUIT TER VASTSTELLING

HET ALGEMEEN BESTUUR VAN WATERSCHAP RIVIERENLAND

Gelezen het voorstel van het College van Dijkgraaf en Heemraden van 18 oktober 2022;

Gelet op de bepalingen van de Waterschapswet;

BESLUIT:

- I a: De begroting 2023 vast te stellen en de bedragen voor 2023 per programma
Tot een totaal van de kosten op	€	251.569.165
Tot een totaal van de opbrengsten op	€	<u>251.569.165</u>
Saldo	€	0
- b: De meerjarenraming 2024-2027 voor kennisgeving aan te nemen.
- II Voor het begrotingsjaar 2023 het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot kredietverlening van de investeringen zoals opgenomen in bijlage 9 conform de Verordening beleid- en verantwoordingsfunctie waterschap Rivierenland.
- III Ter dekking van de financieringsbehoefte op grond van het Financieringsstatuut het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot:
1. Het afdekken van de financieringsbehoefte 2023 in rekening-courant bij de NWB tot een bedrag van maximaal € 57,5 miljoen;
 2. Het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte door middel van het aangaan van langlopende leningen tot een bedrag van maximaal € 115 miljoen;
 3. Het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen bij de schatkist in rekening courant of in deposito's (conform § 6.3 treasury statuut).
- IV In te stemmen met de door het College van Dijkgraaf en Heemraden voorgedragen projecten als groot project in het begrotingsjaar 2023.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van waterschap Rivierenland van 25 november 2022.

Hoogachtend,
Het College van Dijkgraaf en Heemraden
van waterschap Rivierenland,

De Secretaris-directeur,

de Dijkgraaf,

ir. Z.C. Vonk

prof. dr. J.C. Verdaas

BIJLAGEN

Bijlage 1	Staat van immateriële vaste activa
Bijlage 2	Staat van materiële vaste activa
Bijlage 3	Staat van financiële vaste activa
Bijlage 4	Staat van reserves en voorzieningen
Bijlage 5	Staat van vaste schulden
Bijlage 6	Berekening van het renteomslagpercentage
Bijlage 7	Staat van personeelslasten en personele sterkte
Bijlage 8	Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken
Bijlage 9	Investeringsprogramma 2023 (investerings-/exploitatieprojecten)
Bijlage 10	Meerjareninvesteringsprogramma 2023-2027 (investerings-/exploitatieprojecten)
Bijlage 11	EMU-saldo
Bijlage 12	Verbonden partijen
Bijlage 13	